

MBINATYRORJA

Çfarë na mëson Bibla për botën e padukshme - dhe pse kjo ka rëndësi

Michael S. Heiser

Përkthyer nga

Fitor Muça

Renato Toska

Mbinatyrorja

Të drejtat e autorit © 2015 by Michael S. Heiser

Mbinatyrorja Përkthimi në hollandisht

© 2017, Miqlat

E gjithë përmbajtja e këtij përkthimi mund të kopjohet dhe të shpërndahet në çdo formë me lejen e autorit dhe mbajtësit të së drejtës së autorit. Kjo leje vlen vetëm për përkthimin e botuar nga Miqlat.org. Miqlat.org është një korporatë jofitimprurëse e llojit 501 (c) (3) në Shtetet e Bashkuara. Prandaj, kjo leje nuk shtrihet për asnjë përkthim në të njëjtën gjuhë ose në ndonjë gjuhë tjetër, të botuar nga Lexham Press.

ISBN

Përkthyes: Fitor Muça, Renato Toska

Nënës dhe babait tim,

Ed dhe Jan Speraw

E kush do ta kishte menduar se kjo do të ndodhte?

Mendoj që ne e dimë.

1 SAMUELIT 1: 1-28

Falënderim për punën origjinale në gjuhën angleze

Për shkak se libri *“Mbinatyroja”* bazohet në librin tim *“Bota e padukshme”* mendimet e shprehura në vlerësimin e atij libri, janë të përshtatshme edhe për këtë, megjithëse në formë të shkurtuar.

I detyrohem falënderime grupit të diskutimeve online të krijuar shumë shpejt pasi unë vendosa që teologjia biblike e kuvendit hyjnor dhe e botës së padukshme të bëheshin pikat fokusuese të karrierës sime akademike. Nuk është për t'u çuditur që u quajt Grupi i Studimit të Kuvendit Hyjnor (DCSG). DCSG u shpërbë në vitin 2004 pasi u diplomova nga programi i doktoraturës dhe fillova punën për Softin Logos të Biblës, por ky ushtrim më ndihmoi të përgatitesha për të shkruar të dy librat.

“Bota e padukshme” filloi si një dorëshkrim i titulluar *“Legjenda që është e vërtetë”*, që kam prodhuar për ndjekësit e interesuar të faqes në internet dhe të romanit tim *“Fasada”*. Pjesa më e madhe e këtij materiali u shfaq së pari në një buletin dhe më vonë në një blog, pasi ideja ishte që të ndiheshja përgjegjës për të përcjellë diçka çdo muaj. Projekti i parë i plotë i *“Libri i Mitit”*, siç u quajt asokohe, u përfundua në vitin 2012. Dorëshkrimi u përmirësua menjëherë pas reagimit të lexuesve. Kontribuesit e veçantë janë renditur në vlerësimet e dhëna në librin *“Bota e padukshme”*.

Forcat mbështetëse kryesore pas botimit të librit *“Bota e padukshme”* dhe për rrjedhojë edhe të librit *“Mbinatyrorja”* - ishin tre drejtues në Korporatën Jeta e Besimit/ Programi *“Logos”* i Biblës: Bob Pritchett, Dale Pritchett dhe Bill Nienhuis. Ata jo vetëm që ia dolën ta çonin dorëshkrimin tim në nivelin tjetër, por edhe parapanë nevojën për një variant të distiluar të përmbajtjes së tij. Andaj *“Mbinatyrorja”* është një produkt i vizionit të tyre.

Dave Lambert, redaktori im për librin *“Bota e padukshme”* gjithashtu redaktoi edhe librin *“Mbinatyrorja”*. Përfitimi nga ekspertiza dhe përvoja e tij mund të gjendet në çdo faqe. Ai më ndihmoi të mbaja gjithmonë parasysht, njerëzit e ulur në karriget e kishës.

Së fundi, i jam mirënjohës gruas sime, Drenna. Ajo bën të mundur, gjithçka që unë bëj.

Falënderimet për këtë përkthim

Dua të falënderoj të gjithë donatorët e Miqlat.org. Pa bujarinë tuaj, ky projekt përkthimi nuk do të kishte qenë i mundur.

Përmbajtja

KAPITULLI I PARË: Ta besosh Biblën

KAPITULLI I DYTË: Bota e padukshme: Perëndia dhe perënditë

KAPITULLI I TRETË: Mbretërit e dikurshëm dhe të ardhshëm

KAPITULLI I KATËRT: Rebelimet hyjnore

KAPITULLI I PESTË: Gjeografia kozmike

KAPITULLI I GJASHTË: Fjala, Emri dhe Engjëlli

KAPITULLI I SHTATË: Rregullat e angazhimit

KAPITULLI I TETË: Hapësira e shenjtë

KAPITULLI I NËNTË: Luftë e shenjtë

KAPITULLI I DHJETË: Fshehur haptazi

KAPITULLI I NJËMBËDHJETË: Synim i mbinatyrshëm

KAPITULLI I DYMBËDHJETË: Kalorësi i reve

KAPITULLI I TREMBËDHJETË: Përmbysja e madhe

KAPITULLI I KATËRMBËDHJETË: Jo prej kësaj bote

KAPITULLI I PESËMBËDHJETË: Pjesëtarë të natyrës hyjnore

KAPITULLI I GJASHTËMBËDHJETË: Të sundosh mbi engjëjt

Përmyllje

Lutja e faljes

Një kërkesë nga autori

KAPITULLI I PARË

Ta besosh Biblën

Ae beson me të vërtetë atë që Bibla thotë?

Disave mund t'iu duket një pyetje e çuditshme për t'u bërë në një libër që ka gjasa të lexohet më së shumti prej të krishterëve. Por, nuk mendoj se është kaq e çuditshme. Bibla ka disa gjëra tejet të çuditshme në të - gjëra që janë të vështira për t'u besuar, veçanërisht në botën moderne.

Nuk po flas për gjëra të mëdha, të tilla si nëse Jezusi ishte Zoti që erdhi në Tokë, atëherë kush vdiq në kryq dhe u ngjall prej së vdekurish. Madje as nuk jam duke menduar për histori mrekullie si Eksodi, ku Perëndia e shpëtoi Izraelin nga Egjipti duke bërë një rrugë për ata nëpërmjet Detit të Kuq. Shumica e të krishterëve do të thoshin se i besojnë ato gjëra. Në fund të fundit, nëse nuk besoni në Perëndinë dhe në Jezusin, ose nuk besoni që ata mund të bëjnë gjëra të mrekullueshme, çfarë vlere do të kishte nëse thoni se jeni i krishterë?

Jam duke folur për gjërat e panjohura mbinatyrore që hasni herë pas here kur lexoni Biblën, por rrallë i dëgjoni në kishë.

Ja një shembull. Në 1 Mbretërve 22 gjendet historia e një mbreti të keq të Izraelit, Ashabit. Ai do të bashkojë forcat me mbretin e Judës për të sulmuar një armik në një vend të quajtur Ramoth të Galaadit. Mbreti i Judës do një shikim të shpejtë në të ardhmen - ai dëshiron të dijë se çfarë do të ndodhë nëse sulmojnë. Pra, të dy mbretërit pyesin profetët e Ashabit dhe marrin miratimin për ta bërë sulmin nga të gjithë ata që kanë përreth. Por këta profetë po i thonë Ashabit atë që ai dëshiron të dëgjojë dhe të dy mbretërit e dinë këtë. Kështu vendosin të pyesin profetin e Perëndisë, një njeri me emrin Mikajah. Ajo që ai thotë nuk është një lajm i mirë për Ashabin:

Unë e kam parë Zotin të ulur mbi fronin e Tij, ndërsa tërë ushtria e qiellit i rrinte përçark në të djathtë dhe në të majtë. Zoti tha: "Kush do t'ia prishë mendjen Ashabit që të dalë dhe të vritet në Ramoth të Galaadit?". Tani dikush përgjigjet në një mënyrë dhe dikush në një tjetër. Atëherë doli një frymë, që u paraqit përpara Zotit dhe tha: "Do t'ia prish mendjen unë". Zoti i tha: "Në çfarë mënyre?". Ai u përgjigj: "Do të dal dhe do të jem fryma e gënjeshtres në gojën e tërë profetëve të tij". Zoti i tha: "Do t'ia dalësh me siguri ta mashtrosh; dil dhe vepro ashtu". Prandaj Zoti ka vënë një frymë gënjeshtre në gojën e të gjithë profetëve të tu; por Zoti parashikon fatkeqësira kundër teje. (1 Mbretërve 22: 19-23)

A e kapët atë që Bibla ju kërkon të besoni? Që Perëndia takohet me një grup qeniesh frymërore për të vendosur se çfarë ndodh në Tokë? A është kjo e vërtetë?

Ja ku kemi një shembull tjetër, të sjellë prej Judës:

Edhe engjëjt që nuk e ruajtën gjendjen e tyre të parë, po e lanë banimin e tyre, Ai i ruajti me pranga të përjetshme në errësirë për gjyqin e ditës së madhe. (Juda 1:6)

Perëndia dërgoi një grup engjëjsh në një burg të nëndheshëm? Vërtetë?

Sikurse e thashë, Bibla ka shumë gjëra të çuditshme në të, veçanërisht për botën e padukshme, botën frymërore. Kam takuar shumë të krishterë që nuk kanë probleme me mësimet më pak të diskutueshme të Biblës (të paktën mes të krishterëve), mësimet rreth të mbinatyrshtes, të tilla si kush ishte Jezusi dhe çfarë bëri Ai, por pasazhe si ky i mësipërmi priren t'i shqetësojnë shumë, kështu që i injorojnë. E kam parë nga afër këtë prirje. Bashkëshortja ime dhe unë vizituam një herë një kishë ku pastori predikoi një seri të bazuar në 1 Pjetrit. Mëngjesin kur do të fliste për 1 Pjetrit 3: 18-22, gjëja e parë që tha pasi qëndroi pas foltores ishte: "Do t'i kalojmë këto vargje. Këta janë thjesht shumë të çuditshëm". Ajo që ai nënkuptonte me *të çuditshëm* ishte se ata vargje përmbanin elemente të së mbinatyrshtes që thjesht nuk përshtateshin me teologjinë e tij. Të tilla si:

Sepse edhe Krishti ka vuajtur një herë për mëkatet, i drejti për të padrejtët, për të na çuar te Perëndia. U vra në mish, por u ngjall nga Fryma, me anë të së cilës Ai shkoi t'u predikojë frymërave që ishin në burg, që dikur ishin rebelë, kur durimi i Perëndisë i priste në ditët e Noeut, ndërsa po ndërtohej arka. (1 Pjetrit 3:18-20, Versioni i Ri Ndërkombëtar)

Kush - dhe ku - ndodheshin këto frymëra të burgosura? Ai pastor ose nuk e dinte ose nuk i pëlqente përgjigjja, prandaj thjesht zgjodhi t'i injoronte këta vargje.

Si studiues i Biblës kam mësuar që pasazhet e çuditshëm (dhe shumë pjesë të tjera të Shkrimit të Shenjtë pak të njohura dhe pak të kuptuara) janë në të vërtetë shumë të rëndësishëm. Ata japin ide specifike për Perëndinë, për botën e padukshme dhe për jetën tonë. Besoni apo jo, nëse do t'i dinim dhe do t'i kuptonim se çfarë nënkuptojnë, aq të vështirë dhe aq të habitshëm siç janë, kjo do të ndryshonte mënyrën se si mendojmë për Perëndinë, për njëri-tjetrin, se pse jemi këtu dhe për destinacionin tonë përfundimtar.

Në letrën e parë që apostulli Pal iu shkroi korintasve, ai u mërzi që besimtarët në atë kishë po e çonin njëri-tjetrin në gjykatë për të zgjidhur mosmarrëveshjet. Pali ndjente se kjo ishte një humbje kohe dhe energjish emocionale, si dhe një pasqyrim negativ mbi besimin. Ai piskati: "A nuk e dini ju njerëz se do të gjykoni botën? A nuk e dini se do të sundoni mbi engjëjt!" (1 Korintasve 6:3, perifrazimi im).

Të gjykojmë botën? *Sundim mbi engjëjt?*

Ajo që flet Pali në këtë varg të çuditshëm është sa mendjeshpërthyes, aq edhe jetëndryshues. Bibla i lidh veprimtaritë e qenieve mbinatyrore me jetën dhe me fatet tona. Një ditë *do* të gjykojmë botën. *Do* të sundojmë mbi engjëjt, siç tha Pali. Për këtë do të flasim më shumë, më vonë.

Arsyeja për të cilën Pali mund të thotë atë që iu tha korintasve dhe neve, është se historia e Biblës flet për mënyrën se si Perëndia na krijoi dhe dëshiron që të jemi pjesë e familjes së Tij qiellore. Nuk është e rastësishme që Bibla përdor terma të nxjerra nga marrëdhëniet familjare, të tilla si ndarja e një shtëpie dhe puna e përbashkët, për të përshkruar njëherazi Perëndinë, Jezusin, qeniet e botës së

padukshme dhe besimtarët, *ty dhe mua*. Perëndia dëshiron që njerëzimi të jetë pjesë e familjes së Tij dhe e sundimit të Tij mbi krijimin.

Të gjithë e njohim konceptin si *në Qiell, ashtu edhe në Tokë*. Ky buron nga idetë dhe madje nga perifrazimi i Lutjes së Zotit (Mateu 6:10). Që në fillim, Perëndia donte që familja e Tij njerëzore të jetonte me Të në një botë të përsosur, së bashku me familjen që kishte në botën e padukshme, ushtrinë qiellore. Kjo histori - qëllimi i Perëndisë, kundërshtimi i kësaj nga fuqitë e errësirës, dështimi i saj dhe sukcesi i saj i ardhshëm përfundimtar - është ajo gjë për të cilën bën fjalë ky libër, ashtu siç është për Biblën. Dhe nuk mund ta vlerësojmë dramën që pasqyron rrëfimi i Biblës nëse nuk i përfshijmë të gjithë aktorët - përfshirë personazhet mbinatyrorë që janë pjesë e epikës, por që injorohen nga shumë mësues të Biblës.

Anëtarët e familjes qiellore të Perëndisë nuk janë periferikë apo të parëndësishëm apo që nuk kanë lidhje me historinë tonë, me historinë e njerëzimit, në Bibël. Ata luajnë një rol qendror. Por lexuesit modernë të Biblës shpesh herë e lexojnë sipërfaqshëm, pa i kapur dot mënyrat interesante se si bota mbinatyrore është e pranishme në dhjetëra episode shumë të njohur në Bibël. M'u deshën disa dekada për të parë atë që shoh tani në Bibël - dhe dua të ndaj me ju frytin e atyre viteve studimi.

Por, le të mos na shkasë pyetja që bëra në fillim. *A e besoni me të vërtetë atë që Bibla thotë?* Sepse kjo testohet në praktikë. Nuk do t'ju sillte asnjë dobi nëse mësoni se çfarë thotë vërtet Bibla për botën e padukshme dhe se si kjo ndërthuret me jetën tuaj, nëse nuk e besoni.

Në 2 Mbretërve 6: 8-23, profeti Elise ishte (sërisht) në telashe. Një mbret i inatosur dërgon trupa për t'ia rrethuar shtëpinë. Kur shërbëtori i tij u frikësua, Eliseu i tha: "Mos ki frikë, sepse ata që janë me ne, janë më shumë se ata që janë me ta." Para se shërbëtori të mund të kundërshtonte, Eliseu lutet: "O Zot, hap sytë e tij që të mund të shohë". Perëndia përgjigjet në çast: "Atëherë Zoti ia hapi sytë të riut dhe ai pa; dhe ja, mali ishte plot me kuaj dhe me qerre të zjarra rreth e qark Eliseut".

Lutja e Eliseut është lutja ime për ju. Perëndia ju haptë sytë për të parë, në mënyrë që të mos jeni më në gjendje të mendoni për Biblën, njësoj si më parë.

KAPITULLI I DYTË

Bota e padukshme: Perëndia dhe perënditë

Njerëzit janë të mahnitur pas mbinatyrores dhe mbinjerëzores. Vetëm mendoni për industrinë e argëtimit në vitet e fundit. Mijëra libra, shfaqje televizive dhe filma në dekadën e fundit kanë qenë për engjëjt, alienët, monstat, demonët, fantazmat, shtrigat, magjinë, vampirët, karkanxhollët dhe superheronjtë. Shumë prej krijesave ekskluzive të Hollivudit kanë të bëjnë me të mbinatyrshmen: “X-Men”, “Avengers”, seria e Harry Potter, “Superman” dhe saga “Twilight”. Programe televizive si “Fringe” dhe natyrisht “Supernatural” dhe “X-Files” kanë seri pasuese, edhe pasi përfundojnë episodet e reja të filmave. Dhe me të vërtetë, a nuk kanë qenë *gjithmonë* këto gjëra popullore - në përralla, në libra, në art?

Përse?

Njëra nga përgjigjet është se janë një arratisje nga e zakonshmja. Ato na ofrojnë shpesh një botë që është më interesante dhe më emocionuese se bota jonë. Ka diçka mes së mirës kundër së keqes, të zmadhuar në shkallë kozmike, që na dridhëron. Kjo betejë epike nga heronjtë e Dheut të Mesëm (Gandalf, Frodo dhe kompani) kundër Kryezotit të Zi Sauron në trilogjinë “Kryezoti i Unazave” ka magjepsur lexuesit (tani edhe filmdashësit) për mëse gjysmë shekulli. Sa më shumë i përket botës tjetër i ligu, aq më spektakolar është triumfi.

Në një tjetër nivel, njerëzit janë të tërhequr nga botët e tjera, sepse siç e thotë libri i Predikuesit, Perëndia ka “vënë përjetësinë në zemrat [tona]” (Predikuesi 3:11). Ka diçka në kushtet njerëzore që dëshiron diçka përtej përvojës njerëzore - diçka hyjnore. Apostulli Pal shkroi edhe për këtë dëshirë të zjarrtë. Mësimi që ai dha është se kjo vjen nga të qenit i gjallë në botën që Perëndia ka bërë. Krijimi dëshmon për një Krijues dhe për këtë arsye edhe për një botë përtej tonës (Romakëve 1: 18-23). Në fakt, Pali tha se ky impuls ishte kaq i fuqishëm sa që duhej të shtypej me dashje (v.18).

Megjithatë me sa duket ne nuk mendojmë për historinë epike të Biblës në të njëjtën mënyrë siç mendojmë lidhur me përrallat tona të mbinatyrshme në libra, në filma dhe në legjenda. Ka arsye për këtë dhe ato shkojnë përtej mungesës së efekteve të veçanta. Për disa, personazhet e Biblës janë tejet të zakonshëm ose stërgjyshërorë. Ata nuk duken dinamikë ose heroikë. Në fund të fundit, këta janë të njëjtët njerëz dhe të njëjtat histori që kemi dëgjuar që nga takimi i fëmijëve të kishës së të dielës. Më pas, ndeshim edhe pengesa kulturore. Është e vështirë për ne të identifikohemi me atë që duket si një paradë e pafundme e barinjve të lashtë dhe njerëzve të veshur me rroba, si shumë “aktorë” në shfaqjen e Krishtlindjes të kishave tona.

Por unë mendoj se një faktor edhe më i madh se për ç’arsye fantashkenca ose fantazia mbinatyrore e tërheq më lehtë përfytyrimin tonë është se si jemi mësuar të mendojmë për botën e padukshme të Biblës. Ajo që kam dëgjuar në kishë përgjatë viteve, jo vetëm që e ka “humbur” trenin, por e bën të

mërzitshme mbinatyroren. Dhe akoma më keq, ndodh që mësimi në kishë e shpëlan botën e padukshme, botën e mbinatyreshme, duke e bërë të pafuqishme.

Shumë gjëra që të krishterët i mendojnë si të vërteta në lidhje me botën e padukshme, nuk janë të tilla. Engjëjt nuk kanë krahë. (Kerubinët nuk llogariten për shkak se nuk quhen kurrë engjëj dhe janë krijesa. Engjëjt janë gjithmonë në formë njerëzore). Demonët nuk përdorin brirët dhe bishtin dhe nuk janë këtu për të na bërë të mëkatojmë (ia dalim mbanë vetë më së miri për ta bërë këtë). Dhe ndërsa Bibla përshkruan zotërimin demonik me të drejtë në mënyrë të tmerrshme, e keqja inteligjente ka gjëra më të mbrapshta për të bërë sesa t'i kthejë njerëzit në kukullat prej lecke të tyre. Për më tepër, engjëjt dhe demonët janë lojtarë të vegjël. Kisha zor se i kupton “çunat e mëdhenj” dhe axhendën e tyre.

Perënditë janë të vërtetë

Në kapitullin e parë ju pyeta nëse *me të vërtetë* e besoni atë që thotë Bibla. Konsiderojeni pyetjen si një kuic.

Bibla thotë se Perëndia ka një taskë forcë qenieshyre që përbushin vendimet e Tij. Kësaj i referohet ndryshe, si mbledhja, kuvendi ose gjykata e Perëndisë (Psalmi 89:5-7; Danieli 7:10). Një nga vargjet më të qartë për këtë gjendet në Psalmin 82:1. Përkthimi i Lajmit të Mirë (PLM) e shpreh qartë: “Perëndia rri në kuvendin e Perëndisë, Ai jep gjykimin në mes të mbledhjes së perëndive”.

Nëse mendon për këtë, ky është një varg mahnitës! Herën e parë kur e pashë, me të vërtetë më përpëliti. Por ky varg thotë atë që thotë, e cila është e qartë dhe thjesht ashtu siç është shprehur. Sikurse çdo varg tjetër, Psalmi 82: 1 duhet të kuptohet në kontekstin e asaj që thotë Bibla - në këtë rast, çfarë thotë për *perënditë* dhe se si duhet përkufizuar ky term.

Fjala origjinale hebreje e përkthyer “perënditë” është *elohim*. Shumë prej nesh për një kohë shumë të gjatë e kanë menduar fjalën *elohim* vetëm në një kuptim - atë të njërit prej emrave të Perëndisë Atë - saqë mund të jetë e vështirë që të mendojmë për të, në një kuptim më të gjerë. Por, kjo fjalë i referohet *cilitdo* banor të botës së padukshme frymore. Prandaj do ta gjeni të përdoret për vetë Perëndinë (Zanafilla 1:1), demonët (Ligji i Përtërirë 32:17) dhe njerëzit e vdekur në botën e përtejme (1 Samuelit 28:13). Për Biblën, çdo qenie e patrupët, adresa e së cilës është bota frymore, është një *elohim*.

Ky term hebre nuk i referohet një seti specifik aftësish që i ka vetëm Perëndia. Bibla e dallon Perëndinë nga të gjithë perënditë e tjera në mënyra të tjera dhe jo duke përdorur fjalën *elohim*. Për shembull, Bibla i urdhëron perënditë të adhurojnë Perëndinë e Biblës (Psalmi 29:1). Ai është Krijuesi dhe mbreti i tyre (Psalmi 95:3; 148:1-5). Psalmi 89:6-7 thotë: “Akush në qiell nuk është si Zoti; asnjë nga qeniet qiellore nuk është i barabartë me Ty [1 Mbretërve 8:23; Psalmi 97:9]. Ty ta kanë frikën në kuvendin e të shenjtëve”. Shkruesit e Biblës janë shumë të drejtëpërdrejtë që Perëndia i Izraelit nuk ka asnjë të ngjashëm - Ai është “Perëndia i perëndive” (Ligji i Përtërirë 10:17; Psalmi 136:2).

Këto qenie në “kuvendin e të shenjtëve” janë reale. Në kapitullin e parë të këtij libri, citova një pasazh në të cilin Perëndia takohet me ushtrinë qiellore për të vendosur se si do të hiqnin qafe mbretin Ashab. Në atë pasazh, anëtarët e këtij grupi qiellor quheshin frymëra. Nëse besojmë që bota frymore

është e vërtetë dhe se është e banuar nga Perëndia dhe qeniet frymërore që Ai ka krijuar (si për shembull engjëjt), duhet të pranojmë se task-forca mbinatyrore e Perëndisë, e përshkruar në vargjet e cituara më sipër si dhe në shumë të tjera, është gjithashtu e vërtetë. Përndryshe, e pranojmë realitetin frymor sa për të larë gojën.

Meqenëse Bibla i identifikon këta anëtarë të kuvendit hyjnor si frymëra, ne e dimë se perënditë nuk janë vetëm idhujt e gurit ose të drurit. Statujat nuk funksionojnë për Perëndinë në një kuvend hyjnor. Është e vërtetë gjithashtu se njerëzit në botën e lashtë, që adhuronin perënditë rivale, bënë idhuj. Por ata e dinin se idhujt që i bënë me duart e tyre nuk ishin fuqitë e vërteta. Ata idhuj të punuar me dorë ishin vetëm objektet në të cilat mund të banonin sipas botëkuptimit të lashtësisë perënditë e tyre për të marrë flijimet dhe për t'iu shpërndarë njohuri pasuesve të tyre, të cilët kryenin ritualet për të kërkuar që perënditë të vinin tek ta dhe ta kthenin idhullin në vendbanimin e tyre.

Struktura dhe puna e Kuvendit

Perënditë në Psalmin 82:1 quhen “bijtë e Shumë të Lartit [Perëndi]” më pas në këtë psalm (vargu 6). “Bijtë e Perëndisë” shfaqet disa herë në Bibël, zakonisht në praninë e Perëndisë (si në Jobin 1:6;2:1). Jobi 38:7 na tregon se ata ishin rreth e rrotull, përpara se Perëndia të fillonte krijimin e Tokës dhe të krijonte racën njerëzore.

Dhe kjo, është shumë interesante. Perëndia i quan këto qenie frymërore, bijtë e Tij. Meqenëse vetë Ai i krijoi, ka kuptim përdorimi i terminologjisë “familje” në të njëjtën mënyrë që ju u referoheni pasardhësve tuaj si biri apo bija juaj, sepse keni marrë pjesë në krijimin e tyre. Por, përveçse është Ati i tyre, Perëndia është gjithashtu Mbreti i tyre. Në botën e lashtë, mbretërit shpesh sundonin përmes familjeve të tyre të zgjeruara. Mbretëria transferohej te trashëgimtarët. Sundimi ishte një punë që i përkiste familjes mbretërore. Perëndia është Zot i kuvendit të Tij. Bijtë e Tij kanë gradën më të lartë në sajë të marrëdhënies së tyre me Të. Por, siç do të diskutojmë në këtë libër, ndodhi diçka - disa prej tyre u bënë të pabesë.

Bijtë e Perëndisë janë gjithashtu vendimmarrës. Ne e dimë nga 1 Mbretërve 22 (dhe nga shumë pasazhe të tjera) se puna e Perëndisë përfshinte ndërveprimin me historinë njerëzore. Kur Perëndia vendosi se ishte koha që Ashabi i lig të vdiste, Ai ia la kuvendit të Tij të vendoste se si do të ndodhte kjo.

Takimet e kuvendit hyjnor në Psalmin 82 dhe 1 Mbretërve 22 nuk janë të vetmet që lidhen me ne, në Bibël. Disa prej tyre përcaktojnë fatin e perandorive.

Në Danielin 4, Nebukadnetsari, mbreti i Babilonisë, u ndëshkua nga Perëndia me çmenduri të përkohshme. Ky dënim u dorëzua përmes një “dekreti të Shumë të Lartit” (Danieli 4:24) dhe “dekreti nga rojet” (Danieli 4:17). *Rojet* është një term i përdorur për qeniet hyjnore në kuvendin e Perëndisë. Ky term i referohet faktit se ata ishin rojtarë mbi çështjet e njerëzimit; ata nuk flinin kurrë.

Këto skena biblike të seancave të kuvendit hyjnor na tregojnë se anëtarët e kuvendit të Perëndisë *marrin pjesë* në sundimin e Perëndisë. Në të paktën një rast, Perëndia dekreton atë që Ai do, por u jep agjentëve të Tij mbinatyrorë lirinë për të vendosur mjetin që do të përdoret.

Engjëjt marrin pjesë gjithashtu në kuvendin e Perëndisë. Në gjuhën origjinale të Biblës, termi i përkthyer *engjëll* në Dhiatën e Vjetër dhe në Dhiatën e Re në fakt do të thotë *lajmëtar*. Fjala *engjëll* është në thelb një përshkrim pune. Engjëjt u dorëzojnë mesazhe njerëzve. Më pas në këtë libër do të mësojmë më shumë për engjëjt dhe detyrat e tyre, si dhe detyrat e tjera të anëtarëve të keshillit të Perëndisë.

Pse ka rëndësi kjo?

Përgjigjja juaj ndaj gjithçkaje që keni lexuar në këtë libër deri në këtë pike, mund të jetë diçka e ngjashme me: “Gjëra interesante, nuk e kam parë kurrë këtë në Bibël më parë. Por, çfarë nënkuptimi ka gjithë ky informacion, a ka ndonjë vlerë për jetën time të përditshme dhe mënyrën se si funksionon kisha ime?” Përgjigjja është se të vërtetat e paraqitura në këtë libër kanë të bëjnë me *gjithçka* lidhet me të kuptuarit tonë se kush është Perëndia, si i referohemi Atij dhe cili është qëllimi ynë në Tokë. Për të ndihmuar në sqarimin e kësaj, do ta përfundoj çdo kapitull me një seksion si ky, që shpакeton nënkuptimet praktike të të vërtetave të kapitullit përkatës.

Në këtë kapitull, kemi diskutuar se si Bibla përshkruan administratën kozmike të Perëndisë, çfarë depërtimi na japin këto përshkrime në Perëndinë dhe në fund të fundit, si lidhet Perëndia me ne.

Së pari, puna qiellore e familjes së Perëndisë është një model për mënyrën se si Ai lidhet me familjen e Tij tokësore. Ne do ta diskutojmë këtë më tej në kapitullin pasues, por ja ku kemi një shembull: ju mund të pyesni pse ka nevojë Perëndia për një kuvend, gjithsesi. Perëndia nuk *duhet* të ketë nevojë për ndihmë për të bërë diçka, madje edhe në botën frymore. Ai është Perëndia! Por, Bibla është e qartë se Ai përdor qenie më të vogla për të realizuar gjërat.

Ai nuk ka *nevojë* për një kuvend hyjnor, por zgjedh ta përdorë një të tillë. Ai madje nuk ka nevojë as për ne. Nëse Ai zgjedh, Perëndia mund të flasë me zë të lartë për të gjithë njerëzit që kanë nevojë për Ungjillin, t’u japi të gjithëve tërë inkurajimin e nevojshëm për t’u kthyer tek Ai dhe ta quajë këtë të mirë. Ai mund t’i bindte njerëzit t’i duan të tjerët duke e vendosur zërin e Tij në kokën e tyre. Por, Ai nuk vepron kështu. Në vend të kësaj, Ai përdor njerëz - ty dhe mua - për ta bërë punën.

Së dyti, Perëndia mund të paracakttojë ngjarjet për të mundësuar që gjithçka të dalë siç dëshiron Ai. Por, Ai nuk vepron kështu. Në historinë e mbretit Ashab, Perëndia lejoi që ndihmësit e Tij qiellorë të vendosin se si do ta përmbushnin vullnetin e Tij. Me fjalë të tjera, Ai u la mundësinë të përdornin vullnetin e tyre të lirë. Kjo gjë na tregon se jo gjithçka është e paracaktuar. Dhe se kjo është e vërtetë, jo vetëm në botën e padukshme, është gjithashtu e vërtetë, në botën tonë.

Në Bibël, bota e padukshme ka strukturë. Për ta sjellë më thjesht, Perëndia është Shefi Ekzekutiv i Organizatës. Ata që punojnë për Të, janë familja e Tij. Ata ndajnë bashkarisht sundimin. Ata marrin pjesë në gjithçka lidhet me mbarëvajtjen e kompanisë.

Çuditërisht, Bibla flet në të njëjtën mënyrë për njerëzimin. Që nga fillimi në Eden, Perëndia krijoi njerëzimin për ta sunduar Tokën me të. Perëndia i tha Adamit dhe Evës: “Të bëni shumë fëmijë, që pasardhësit tuaj të jetojnë në të gjithë dheun dhe ta sjellin nën kontrollin e tyre” (Zanafilla 1:28 PLM).

Adami dhe Eva ishin fëmijët e Perëndisë ose ndryshe familja tokësore e Perëndisë. Perëndia donte të jetonte me ta dhe i lejoi të merrnin pjesë në bërjen e gjithë botës, si Edeni.

Ky është një koncept i njohur për shumicën e lexuesve. Ajo që nuk është aq e ditur lidhet me faktin se Adami dhe Eva nuk ishin të vetmit anëtarë të familjes së Perëndisë në Eden. Familja e Tij hyjnore gjendej gjithashtu atje. Edeni ishte vendi ku jetonte Perëndia - dhe aty ku jeton Perëndia, aty është edhe familja e Tij. Ne mendojmë për Qiellin si një vend ku do të jetojmë me Perëndinë dhe engjëjt e Tij - familjen e Tij hyjnore. Kjo është mënyra se si qe menduar të ishte fillimisht dhe mënyra se si do të *jetë*. Nuk është rastësi që Bibla mbaron me Qiellin që kthehet në Tokë në një Eden të ri, botëror (Zbulesa 21-22).

Për ta kuptuar destinacionin tonë, duhet të kthehemi në kohën kur dy familjet e Perëndisë zinin të njëjtën hapësirë. Duhet të kthehemi në kopsht.

KAPITULLI I TRETË

Mbretërit e dikurshëm dhe të ardhshëm

Kemi pasur një hyrje të shkurtër në kuvendin qiellor të Perëndisë - në familjen dhe task-forcën e Tij të padukshme. Ka shumë më tepër për të parë nga të gjitha këto - veçanërisht duhet të shohim se si lojtarët kryesorë si Jezusi dhe Satani futen në “tablo”. Por, para se të kthehemi në atë që ndodh në botën e padukshme, duhet të mendojmë në një mënyrë të re për vetveten. Sundimi i Perëndisë në botën frymore të padukshme nëpërmjet kuvendit të Tij është një model për sundimin e Tij në Tokë - atë që teologët e quajnë mbretëria e Perëndisë. E gjithë kjo nisi në Zanafillë, në kopshtin e Edenit.

Edeni — Zyra qendrore e Perëndisë

Cila është gjëja e parë që mendoni kur dëgjoni “kopshti i Edenit”? Shumë njerëz me të cilët kam folur mendojnë për Adamin dhe për Evën. Edeni ishte shtëpia e tyre. Atje i kishte vendosur Perëndia (Zanafilla 2:15-25).

Por Edeni ishte gjithashtu *shtëpia e Perëndisë*. Ezekieli i referohet Edenit si “kopshti i Perëndisë” (Ezekieli 28:13; 31:8-9). Nuk ka asgjë për t’u habitur, me të vërtetë. Ajo që mund të jetë vërtet e habitshme është se menjëherë pasi e quajti Edenin “kopshtin e Perëndisë”, Ezekieli e quan “mali i shenjtë i Perëndisë” (v. 28:14). Në shumë fe të lashta, kopshtet luksoze dhe malet e paarritshme konsideroheshin si shtëpia e perëndive. Bibla i përdor të dyja përshkrimet për Edenin. Edeni ishte shtëpia e Zotit dhe për këtë arsye, vendi ku Ai punonte. Ishte selia e Tij ose Zyra qendrore.

Dhe aty ku është Perëndia, është edhe kuvendi bashkë me Të.

Shëmbëlltyrmbartësit e Perëndisë

Një nga vargjet më të rëndësishëm në Bibël na paralajmëron që të dy, si Perëndia ashtu *dhe* kuvendi i Tij ishin në Eden. Te Zanafilla 1:26 Perëndia thotë: “Le *ta* bëjmë njerëzimin sipas shëmbëlltyrës *sonë*” (Versioni në Anglisht i Bilës sipas Lexham-it [LEB], theksim i shtuar). Perëndia ia shpall qëllimin e Tij një grupi. Me kë po flet? Me ushtrinë qiellore - kuvendin e Tij. Ai nuk po flet me anëtarët e tjerë të Trinisë, sepse Perëndia nuk mund të dijë diçka që ata nuk e dinë! Pikërisht grupi që Ai po i drejtohet, mëson atë që Perëndia ka vendosur të bëjë.

Njoftimi është i lehtë për t’u kuptuar. Do të ishte sikur unë t’u thosha disa miqve: “Le të marrim pica!” *Le ta bëjmë këtë!* Mjaftushmërisht e qartë. Por, ka diçka tjetër që nuk duam ta humbasim. Perëndia në të vërtetë nuk e përfshin grupin në realizimin e vendimit të Tij.

Ndryshe nga sesionet e tjera të kuvendit hyjnor që kemi parë, anëtarët e kuvendit të Perëndisë nuk marrin pjesë në këtë vendim. Kur njerëzimi është krijuar në vargun vijues (Zanafilla 1:27), Perëndia është

i vetmi që krijon. Krijimi i njerëzimit është diçka që Perëndia e kreu vetë. Duke u kthyer në analogjinë time të picës, nëse do ta pasoja më tej njoftimin tim duke i çuar të gjithë me makinë në piceri dhe të këmbëngulja se do ta paguaja unë porosinë, do të isha i vetmi që do të bënte të gjithë punën. Kjo është ajo që ne shohim të ndodhë këtu.

Është e vetëkuptueshme që Perëndia do të ishte i vetmi, që do t'i krijonte njerëzit. Qeniet hyjnore të kuvendit të Tij nuk e kanë atë lloj pushteti. Por, kjo shoqërohet me një tjetër habi. Te Zanafilla 1:27, njerëzit krijohen në imazhin e Perëndisë (“Perëndia krijoi njerëzimin sipas shëmbëlltyrës së Vet”, LEB, theksimi i shtuar). Çfarë ndodhi me “shëmbëlltyrën tonë” nga vargu 26?

Në të vërtetë, asgjë. Shkëmbimi midis “shëmbëlltyrës sonë” dhe “shëmbëlltyrës së Vet” në Zanafillën 1: 26-27 zbulon diçka interesante. Deklarata e Perëndisë - “Le ta bëjmë njerëzimin sipas shëmbëlltyrës sonë” - do të thotë se Ai dhe ata të cilëve po u flet, ndajnë diçka të përbashkët. Çfarëdo që të jetë, njerëzit do ta bashkëndajnë këtë gjë sapo Perëndia t'i krijojë. Ndaj, jo vetëm që jemi si Perëndia në një farë mënyre, por jemi gjithashtu si qeniet hyjnore të kuvendit të Tij.

Kjo “diçka” komunikohet nga togfjalëshi “shëmbëlltyrë e Perëndisë”. Një përkthim më i mirë i Zanafillës 1:26 do të ishte që Perëndia i krijoi njerëzit si shëmbëlltyrë e Tij. Të jesh njeri, duhet të jesh shëmbëlltyrëmbartës i Perëndisë. E thënë ndryshe, ne jemi përfaqësues të Perëndisë.

Imazhi i Perëndisë nuk është një aftësi si p.sh. inteligjenca, që na është dhënë nga Perëndia. Ne mund t'i humbasim aftësitë, por nuk mund ta humbasim statusin e të qenit shëmbëlltyrëmbartës i Perëndisë. Kjo do të kërkonte të mos ishe njeri! Çdo njeri, që nga ngjizja deri në vdekje, do të jetë gjithmonë njeri dhe gjithmonë do të jetë shëmbëlltyrëmbartës i Perëndisë. Kjo është arsyeja pse jeta njerëzore është e shenjtë.

Si e përfaqësojmë Perëndinë? Pamë në kapitullin e mëparshëm që Perëndia e ndan autoritetin e Tij me qeniet hyjnore të task-forcës së Tij të padukshme. Ai bën të njëjtën gjë me njerëzit në Tokë. Perëndia është Mbreti i Lartë i të gjitha gjërave të dukshme dhe të padukshme. Ai sundon. Ai e ndan atë sundim me familjen e Tij në botën frymore dhe në botën njerëzore. Ne jemi këtu për të marrë pjesë në planin e Perëndisë për ta bërë botën gjithçka që Ai dëshiron që ajo të jetë dhe ta gëzojmë atë me Të.

Përfundimisht, Perëndia na tregoi se si duhet ta bëjmë këtë. Jezusi është shembulli i fundit i përfaqësimit të Perëndisë. Ai quhet shëmbëllesa e Perëndisë së padukshëm (Kolosianëve 1:15) dhe vula e saktë e Perëndisë (Hebrenjve 1: 3). Për këtë arsye duhet ta imitojmë Jezusin (Romakëve 8:29, 2 Korintasve 3:18).

Dy Kuvende, një destinacion

Ka një devijim në të gjitha këto, që shpresoj se jeni duke i kapur. Njerëzit janë në thelb administrata e Perëndisë - kuvendi i Tij - në Tokë. Jemi bërë për të jetuar në praninë e Perëndisë, me familjen e Tij qiellore. Ne u bëmë për t'u kënaqur në Të dhe për t'i shërbyer Atij përgjithmonë. Fillimisht, qëllimi ishte që kjo të ndodhte edhe në Tokë. Edeni ishte vendi ku Qielli dhe Toka kryqëzoheshin. Perëndia dhe anëtarët e kuvendit të Tij zinin të njëjtën hapësirë si njerëzimi.

Por, për çfarë qëllimi?

Perëndia i tha Adamit dhe Evës: “Të jeni të frytshëm dhe shumëzohuni, mbushni Tokën e nënshtrojeni, e sundoni... mbi çdo gjallesë që lëviz mbi tokë” (Zanafilla 1:28). Kjo ishte detyra e shëmbëlltyrëmbartësve të Perëndisë. Ata do t'i shërbenin Perëndisë si mbretër-administratorë mbi krijimin. Detyra e njerëzimit ishte ta mbushte Tokën dhe ta shtrinte Edenin në mbarë planetin duke e rritur mbretërinë e Perëndisë. Kjo punë ishte shumë e madhe vetëm për dy njerëz, kështu që Perëndia donte që Adami dhe Eva të shumoheshin me fëmijë.

Siç e dimë, Adami dhe Eva bashkë me pasardhësit e tyre dështuan. Njerëzimi mëkatoi. Nëse nuk do të kishte ndodhur kjo, Toka do të ishte transformuar gradualisht në një Eden botëror. Ne do të kishim pasur jetë të përhershme në një planet të përsosur, duke jetuar me Perëndinë dhe me familjen e Tij frymërore.

Perëndia e deshi njerëzimin, kështu që Ai e fali Adamin dhe Evën. Por, pjesa tjetër e njerëzimit që nga ajo kohë ishte e destinuar të ndiqte gjurmët e Adamit dhe të Evës. Ne të gjithë mëkatojmë dhe e meritojmë vdekjen, nëse Perëndia nuk ndërhyt (Romakëve 6:23). Jemi të vdekshëm dhe për rrjedhojë, mëkatarë. Kjo do të thotë që kemi nevojë për shpëtim.

Ideja e Perëndisë për ne synon që t'i bashkohemi familjes së Tij hyjnore, të jemi pjesë e kuvendit të Tij dhe të jetojmë në praninë e Tij, gjë që na ndihmon të kuptojmë disa gjëra të mahnitshme që Bibla na thotë.

Kjo shpjegon pse Bibla iu referohet besimtarëve si “bij të Perëndisë” ose si “fëmijë të Perëndisë” (Gjoni 1:12, 11:52; Galatasve 3:26; 1 e Gjonit 3: 1-3). Na shpjegon pse besimtarët përshkruhen si “të adoptuar” në familjen e Perëndisë (Galatasve 4: 5-6; Romakëve 8:14-6). Madje, qartëson pse na thuhet që jemi “trashëgimtarë” të Perëndisë dhe të mbretërisë së Tij (Galatasve 4: 7; Titit 3: 7; Jakobit 2: 5) dhe “pjesëtarë të natyrës hyjnore” (2 Pjetrit 1: 4; shih gjithashtu 1 e Gjonit 3: 2). Kjo shpjegon gjithashtu pse, pasi Jezusi të kthehet, Ai thotë se do t'u japë besimtarëve “të hanë nga pema e jetës, që është në mes të parajsës së Perëndisë” (Zbulesa 2:7). Si dhe shpjegon pse Ai premtoi se do të ndante me ne sundimin e kombeve (Zbulesa 2: 26-28), madje edhe fronin e Tij (Zbulesa 3:21). Ne ecim *përpara* përgjatë kësaj jete drejt Edenit. *Qielli do të kthehet në Tokë.*

Kjo është ajo që ne do të bëjmë në botën tjetër - do të sundojmë në Edenin e ri botëror. Do të kënaqemi me atë që Adami dhe Eva duhej të kishin ndihmuar të prodhohej që në fillim. Jeta e përjetshme nuk ka të bëjë me harpat dhe me të kënduarit 24 orë në 7 ditë të javës. Ka të bëjë me zbulimin dhe me shijimin e krijimit të patëmetë në të gjithë plotësinë e tij të paimagjinueshme, së bashku me vetë Perëndinë, Jezusin e ringjallur dhe bashkëshëmbëlltyrëmbartësve tanë, njerëzorë dhe mbinatyrorë.

Pse ka rëndësi kjo?

Mund të mos duket kështu, por shumë ide jetëndryshuese përhapen prej gjithë kësaj. Të jetuarit me vetëdije sikur jeta jonë të përfaqësojë Perëndinë dhe të çojë më tej planet e Tij - edhe nëse nuk e shohim ende atë plan - do ta ndryshonte mënyrën se si i qasemi çdo dite.

Plani origjinal i Perëndisë ishte ta bënte tërë Tokën si Edeni. Perëndia donte që njerëzit të merrnin pjesë në zgjerimin e sundimit të Tij të mirë mbi të gjithë Tokën, siç ishte në Eden. Ai i tha Adamit dhe Evës që të kishin fëmijë dhe të bëheshin zotër dhe kujdestarë të krijimit (Zanafilla 1: 26-28). Ky urdhërim nuk u harrua pas rënies. Në fakt, u përsërit pas ngjarjeve të tmerrshme të përmbytjes (Zanafilla 8:17; 9: 1). Megjithëse Edeni ishte humbur, Perëndia kishte ndër mend ta kthente mbrapsht. Në fund të fundit, sundimi i Tij - mbretëria e Tij - do të kthehet në fushën e plotë të veprimit kur Jezusi të kthehet dhe Perëndia të krijojë një qiell të ri dhe një tokë të re (gjë që në Zbulesën 21 dhe 22 ngjason shumë me Edenin). Ndërkohë, ne mund ta përhapim të vërtetën e Perëndisë dhe të Ungjillit të Jezusit kudo. Gjithashtu mund ta përfaqësojmë Perëndinë te të gjithë ata që takojmë dhe në çdo vend. Ne jemi agjentët e Perëndisë për ta rivendosur Edenin këtu dhe tani, duke pritur me padurim ditën kur Jezusi ta sjell këtë plan në kulmim.

Duke menduar me vetëdije për vetveten si agjentë të Perëndisë - shëmbëlltyrëmbartësit e Tij - do të thotë që *vendimet që ne marrim kanë vlerë*. Të krishterët, që nuk janë më të humbur në mëkat, mund ta përmbushin planin e Perëndisë me ndihmën e Frymës së Shenjtë. Ne jemi këtu për të përhapur mirësinë e jetës me Perëndinë dhe për t'u treguar njerëzve që kanë nevojë për Ungjillin se si gjithashtu ata mund ta shijojnë këtë. Jeta jonë ndërvepron me shumë njerëz. Kujtimi për ato takime krijon valë rrethore në jetën e tyre dhe në jetët e të gjithë njerëzve që preken prej tyre. Ne jemi një shfaqje e shkurtër ose e një jete me Perëndinë, ose e një jete pa Perëndinë. Nuk ka pozicion të mesëm.

Njohuria se të gjithë njerëzit janë shëmbëlltyrëmbartës të Perëndisë duhet të na nxiti ta shohim jetën njerëzore për atë gjë të shenjtë që ajo përfaqëson. Kjo shtrihet përtej vendimeve etike të rëndësishme që kanë të bëjnë me jetën dhe me vdekjen. Ajo që kemi mësuar ka shumë ndikim në mënyrën si e shohim njëri-tjetrin dhe si lidhemi me njëri-tjetrin. Racizmi nuk ka vend në botën e Perëndisë. Padrejtësia është e papajtueshme me përfaqësimin e Perëndisë. Abuzimi i pushtetit - në shtëpi, në punë ose në qeveri - është i paperëndishëm. Kjo nuk është mënyra se si Perëndia i trajtoi fëmijët e Tij në Eden, kështu që nuk ka vend në mënyrën se si duhet t'i trajtojmë bashkëshëmbëlltyrëmbartësit.

Së fundi, ta përfaqësosh Perëndinë do të thotë se çdo punë që e nderon Atë është një thirrje *frymore*. Çdo detyrë e ligjshme mund të bëhet pjesë në lëvizjen e botës sonë drejt Edenit dhe në të bekuarit e bashkëshëmbëlltyrëmbartësve të Tij - ose jo. Perëndia nuk i sheh njerëzit që janë në shërbesë si më të shenjtë ose më të veçantë për shkak të përshkrimit të punës së tyre. Perëndia kujdeset për mënyrën se si çdonjëri prej nesh e përfaqëson Atë, aty ku ndodhet. Ne ose qëndrojmë kundër errësirës duke ndarë jetën që Perëndia dëshiron që të gjithë ta përjetojnë në fund, ose nuk e bëjmë atë. Nuk ka nevojë që mundësia të jetë spektakolare; vetëm ka nevojë të kryhet.

Po aq spektakolar sa ç'ishte synimi i Perëndisë në Eden, me të njëjtën shpejtësi vdiq vizioni. *Vetëm* Perëndia është i përsosur. Liria në duart e qenieve të papërsosura - madje edhe të hyjnorëve - mund të sjellë rezultate katastrofike.

KAPITULLI I KATËRT

Rebelimet hyjnore

E përfundova kapitullin e mëparshëm me mendimin se vullneti i lirë në duart e qenieve të papërsosura, qoftë hyjnore apo njerëzore, mund të ketë rezultate katastrofike. Kjo është diçka e shprehur me rezerva. Disa katastrofa në kapitujt e hershëm të Biblës, përfshijnë të gjitha qeniet njerëzore dhe qeniet mbinatyrore, gjë që e ilustron këtë pikë.

Kujtoni se si Perëndia vendosi ta ndajë autoritetin e Vet me të dyja qeniet, si me hyjnoret në sferën mbinatyrore, ashtu edhe me njerëzoret në Tokë. Ky ishte sfondi i deklaratës së Perëndisë kur tha: “*Ta bëjmë njeriun sipas shëmbëlltyrës sonë*” (Zanafilla 1:26, theksimi i shtuar) dhe fakti që Perëndia i krijoi njerëzit në imazhin e Tij. Qeniet fymore dhe njerëzore janë shëmbëlltyrëmbartësit e Perëndisë. Ne bashkëndajmë autoritetin e Tij dhe e përfaqësojmë Atë si bashkësundues.

Nga njëra anë, ky ishte një vendim i mrekullueshëm. Vullneti i lirë është pjesë e të qenit si Perëndia. Nuk mund të ishim si Ai, nëse nuk do ta kishim atë. Pa vullnet të lirë, koncepte si dashuria dhe vetësakrifica vdesin. Nëse do të ishit i programuar që thjesht të “doje”, atëherë në këtë gjë nuk do të kishe nevojë për të marrë vendimin që të doje. Kjo nuk mund të jetë reale. Fjalët dhe veprat e shkruara nuk janë të vërteta. Duke menduar për këtë, kujtesa më kthen sërish në filmin e fundit të serisë fillestare të “Lufta e Yjeve”, “Kthimi i Xhedit”. Fryma e Obiwan Kenobi i thotë Lukës, babait të tij, se Darth Vader “është më shumë makinë tani, sesa njeri”. E megjithatë, në fund, zbulojmë se nuk është e vërtetë. Vader e shpëton Lukën nga perandori duke paguar me jetën e tij. Ai nuk ishte thjesht një makinë e programuar. Vendimi i tij erdhi nga zemra, nga njerëzorja brenda tij - nga vullneti i tij i lirë.

Por, mbetet ende një anë e pandriçuar mirë në vendimin e Perëndisë. T’u japësh qenieve inteligjente liri do të thotë që ata mund dhe do të bëjnë zgjedhje të gabuara ose do të rebelohen qëllimisht. Dhe kjo në thelb është e garantuar që të ndodhë, pasi e vetmja qenie vërtetë e përsosur është Perëndia. Ai është i vetmi, të cilit mund t’i besojë vërtet. Kjo është arsyeja pse gjërat mund të shkonin dhe shkuan keq në Eden.

Telashe në Parajsë

Mendoni për sfondin në Eden. Adami dhe Eva nuk janë vetëm. Perëndia është aty me kuvendin e Tij. Edeni është selia hyjnore/njerëzore për të “nënshtruar” pjesën tjetër të tokës (Zanafilla 1:26-28) - duke përhapur jetën e Edenit në pjesën tjetër të planetit. Por, njëri prej anëtarëve të kuvendit nuk është i kënaqur me planin e Perëndisë.

Ashtu si e pamë në Zanafillën 1, në Zanafillën 3 ka shenja paralajmëruese se Edeni është njëkohësisht edhe shtëpia e qenieve të tjera hyjnore. Në vargun 22, pasi Adami dhe Eva kanë mëkatuar,

Perëndia thotë: “Ja, njeriu është bërë si *një prej nesh* në njohjen e së mirës dhe të së keqes” (theksim i shtuar). Kjo frazë është e të njëjtit lloj me të thënë që pamë në Zanafillën 1:26 (“shëmbëlltyra jonë”).

E dimë se personazhi kryesor i Zanafillës 3, Gjarpri, nuk ishte me të vërtetë një gjarpër. Ai nuk ishte në fakt një kafshë. Asnjë përpjekje për ta vënë atë prapa xhamit në një kopsht zoologjik nuk do të kishte qenë efikase dhe ai nuk do të ishte argëtuar prej kësaj. Ai ishte një qenie hyjnore. Zbulesa 12:9 e identifikon atë si Djalli, Satani.

Bazuar në Zbulesën 12: 7-12, disa të krishterë mendojnë se menjëherë pas krijimit pati një rebelim engjëllor:

Dhe u bë luftë në qiell: Mikaeli dhe engjëjt e tij luftuan kundër dragoit; edhe dragoi dhe engjëjt e tij luftuan. Por nuk fituan, e nuk u gjet më për ta vend në qiell. Kështu dragoi i madh, gjarpëri i lashtë, që është quajtur djall, edhe Satan, që mashtron gjithë dheun, u hodh mbi tokë; me të u hodhën edhe engjëjt e tij. (Zbulesa 12:7-9, LEB)

Por, lufta në qiell e përshkruar këtu, lidhet me lindjen e Mesisë (Zbulesa 12: 4-10, LEB)

Dhe dragoi qëndroi përpara gruas që ishte gati për të lindur, në mënyrë që kur ajo ta kishte lindur ta gllabëronte birin e saj. Dhe ajo lindi një bir mashkull, i cili duhet të qeverisë gjithë kombet me skeptër të hekurt; dhe biri i saj u rrëmbye pranë Perëndisë dhe fronit të tij...

Atëherë dëgjova një zë të madh në qiell që thoshte:

“Tani arriti shpëtimi, fuqia

dhe mbretëria e Perëndisë sonë,

dhe pushteti i Krishtit të tij;

sepse u hodh poshtë paditësi i vëllezërve tanë,

ai që i padiste përpara Perëndisë tonë ditë e natë.]

Bibla nuk jep asnjë tregues që para ngjarjeve që do të ndodhnin në Eden, ndonjë prej shëmbëlltyrëmbartësve të Tij - njerëzorë apo hyjnorë - ishte kundër vullnetit të Perëndisë ose ishte në rebelim. Rrethanat ndryshuan në mënyrë dramatike në Zanafillën 3.

Krimi i Gjarprit që se ai zgjodhi lirisht ta refuzonte autoritetin e Perëndisë. Perëndia kishte vendosur që Adami dhe Eva do të bashkoheshin në punët e familjes së Tij, për ta thënë ndryshe. Ata do ta shtrinin Edenin në Tokë. Por, armiku nuk i donte atje. Ai e vuri veten në vendin e Perëndisë. Ai tha në zemrën e tij: “Unë do të ngjitem në qiell, do të ngre fronin tim përmbi yjet e Perëndisë; do të ulem mbi malin e perëndive” (Isaia 14:13, Përkthimi i Ri i Gjallë i Biblës [NLT]).

Ai pësoi një zhgënjim të thellë. Meqë mashtrimi i Gjarprit çoi në mëkat Adamin dhe Evën, ai u dëbua nga shtëpia e Perëndisë (Ezekieli 28: 14-16) dhe u syrgjynos në Tokë - “i ndarë [ose i zbritur] në tokë” sipas të folurës biblike (Isaia 14: 12) - vendi ku mbretëron vdekja, ku jeta nuk është e përjetshme. Në

vend që të ishte zot i jetës, ai u bë zot i të vdekurve, që do të thoshte se armiku i madh tani kishte pretendime mbi të gjithë njerëzit që kur ngjarjet në Eden nënkuptuan humbjen e pavdekësisë tokësore. Njerëzimi tashmë do të duhej të shpengohej për të pasur jetë të përjetshme me Perëndinë, në një Eden të ri.

Ndarja rezultoi si një seri mallkimesh. Mallkimi mbi Gjarprin përfshiu pak profeci. Perëndia tha që pasardhësi i Evës dhe i Gjarprit do të ishin në kundërshtim me njëri-tjetrin: “Atëherë Zoti Perëndi i tha gjarprit... Unë do të shtie armiqësi midis teje dhe gruas, midis pasardhësve të tu dhe pasardhësve të saj” (Zanafilla 3:14-15, LEB). Kush janë pasardhësit e Evës? Njerëzimi. Dhe cilët janë pasardhësit e gjarprit? Epo kjo, është më abstrakte. Apostulli Gjon na jep shembuj: udhëheqësit hebrenj që e urrenin Jezusin. “Ju jeni nga djalli, që është ati juaj”, u tha Jezusi atyre (Gjoni 8:44). Jezusi e quajti tradhtarin e vet, Judën, një djall (Gjoni 6:70). Pasardhësi i gjarprit është cilido që pozicionohet kundër planit të Perëndisë, sikurse bëri ai.

Fara e keqe

Nuk duhej shumë kohë që të lindnin më shumë probleme. Një nga fëmijët e Adamit dhe të Evës u bë një vrasës. Kaini vrau Abelin, duke treguar se ishte “i të ligut” (1 Gjonit 3:12). Ndërsa popullsia njerëzore u rrit në historinë biblike, kështu bëri edhe e keqja (Zanafilla 6: 5).

Tani vjen një tjetër shkelje mbinatyrore, që megjithëse nuk mund të diskutohet shumë në predikimet e shërbesës së të dielës, kishte ndikim të madh në përhapjen e ligësisë në Tokë. Këtë herë kishte më shumë se një rebel. Infektimi i së keqes që u përhap përmes njerëzimit në Zanafillën 6: 5 është i lidhur me historinë në Zanafillën 6: 1-4 për bijtë e Perëndisë, që lindën fëmijët e tyre tokësorë të njohur si nefilimë (gjigandë).

Bibla nuk thotë më shumë në Zanafillë lidhur me atë që ndodhi, por copëzat e historisë tregohen diku tjetër në Bibël dhe në traditat hebraike jashtë Biblës, që autorët e Dhiatës së Re i njihnin mirë dhe i citonin në shkrimet e tyre.

Për shembull, Pjetri dhe Juda shkruajnë për engjëjt që kanë mëkatuar para përmytjes (2 Pjetrit 2: 4-6 PLM, shih gjithashtu Juda 5-6). Disa nga thëniet e tyre vijnë nga burime hebraike jashtë Biblës. Pjetri dhe Juda thonë se bijtë e Perëndisë që kryen këtë shkelje u burgosën nën tokë - me fjalë të tjera, po vuajnë dënimin në ferr - deri në ditët e fundit. Ata do të jenë pjesë e gjykimit përfundimtar të Perëndisë, diçka që Bibla e quan “Dita e Zotit”.

Burimet e Pjetrit dhe të Judës janë të njohura nga studiuesit e Biblës. Njëri prej tyre ishte një libër i quajtur Libri i parë i Enokut. Ky ishte popullor mes hebrenjve të kohës së Jezusit dhe mes të krishterëve të kishës së hershme, megjithëse nuk konsiderohej i shenjtë dhe i frymëzuar. Por, Pjetri dhe Juda mendonin se disa nga ato përmbajtje qenë mjaft të rëndësishme për t’u përfshirë në letrat që ata shkruan.

Këto burime spekulojnë se bijtë e Perëndisë ose donin ta “ndihmonin” njerëzimin duke u dhënë atyre njohuri hyjnore dhe më pas devijuan, ose donin ta imitonin Perëndinë duke krijuar

shëmbëlltyrëmbartësit e tyre. Gjithashtu ato përfshijnë një shpjegim se nga vijnë demonët. Demonët janë shpirtat e larguar të nefilimëve të vdekur, të vrarë para dhe gjatë përmbytjes. Ata bredhin në Tokë duke ngacmuar njerëzit dhe duke kërkuar ritrupëzim. Në librat e Biblës që pasojnë Zanafillën, pasardhësit e Nefilimëve të Zanafillës 6: 1-4 quhen Anakimë dhe Refaimë (Numrat 13: 32-33, Ligji i Përtërirë 2: 10-11). Disa nga këta Refaimë shfaqen në sferën e nënbotës së të vdekurve (Isaia 14: 9-11) ku gjarpri u hodh poshtë. Shkrimtarët e Dhiatës së Re do ta quanin më vonë atë vend, ferr.

Këto ide na tregojnë se shkruarit e hershëm hebrej e kuptuan kërcënimin e Zanafillës 6: 1-4. Bijtë hyjnorë rebelë të Perëndisë po përpiqeshin të riformulonin Edenin, ku të bashkëjetonin hyjnorët dhe njerëzorët, sipas mënyrës së tyre. Ata supozonin se e dinin më mirë se Perëndia se çfarë duhej të ndodhte në Tokë, ashtu siç kishte bërë armiku origjinal. Ndryshimi i planit të Perëndisë për të rivendosur sundimin e Tij përfundon duke e përkeqësuar situatën e keqe.

Episodi i Zanafillës 6: 1-4 jo vetëm që ishte një jehonë e tmerrshme e farës së Gjarprit - kundërshtim i qëllimshëm ndaj Perëndisë - por ishte edhe një prelud që gjëra më të këqija do të vinin. Gjatë ditëve të Moisiut dhe të Jozueut, disa nga kundërshtarët me të cilët ata u ballafaquan kur u përpoqën të merrnin Tokën e Premtuar, ishin klanet e gjigandëve të shpërndarë në të (Ligji i Përtërirë 2-3). Këta gjigantë kishin emra të ndryshëm. Tek Numrat 13: 32-33 ata quhen Anakimë. Thuhet specifikisht se janë pasardhës të gjallë të Nefilimëve - pasardhësit e bijve të Perëndisë në Zanafillën 6: 1-4. Dhiata e Vjetër na tregon se izraelitët i luftuan këta armiq të stërmëdhenj deri në kohën e Davidit. Madje Davidi vrau Goliathin (1 Samuelit 17) dhe disa nga njerëzit e tij vranë vëllezërit e Goliathit, për t'u dhënë fund përgjithmonë kërcënimeve (2 Samuelit 21: 15-22).

Pse ka rëndësi kjo?

Mallkimi profetik mbi Gjarprin dhe shkelja hyjnore që pasoi, janë fazat e hershme të asaj që teologët e quajnë luftë frymore - beteja midis së mirës dhe së keqes, luftës së gjatë kundër Perëndisë dhe popullit të Tij. Kjo është një luftë e bërë mes fushëbetejash të dy hapësirave: të dukshme dhe të padukshme.

Pavarësisht sa të çuditshme tingëllojnë këto histori, ato na japin një mësim të rëndësishëm: Perëndia pati konkurrencë hyjnore kur u bë fjalë për destinacionin njerëzor. Ai ende përballet me këtë. Kundërshtimi ndaj vullnetit të Perëndisë për Tokën dhe njerëzimin është sërish energjik dhe aktiv, si në sferën frymore, ashtu edhe në atë njerëzore. Por, Perëndia ka planet e Tij për mënyrën si do të ribashkohen Qielli dhe Toka. Ndërhyrja armiqësore nuk do të mbetet pa u ndëshkuar. Njerëzimi është shumë i çmuar. Plani i Perëndisë për familjen e Tij njerëzore nuk do të ndryshojë dhe as do të përmbyset.

Gjithashtu, këto pasazhe na japin mësim pozitiv. Teksa lufta e gjatë kundër Zotit mund të gjurmohet deri tek vendimi i Perëndisë për të krijuar shëmbëlltyrëmbartës njerëzorë dhe hyjnorë, që do të bashkëndajnë atributin e Tij të lirisë, Perëndia nuk është kurrsesi *shkaku* i së keqes.

Në Bibël nuk ka asnjë shenjë se Perëndia i nxiti shëmbëlltyrëmbartësit e Tij të mos i bindeshin ose që mosbindja e tyre të ishte e paracaktuar. Fakti që Perëndia e njehtë ardhmen nuk do të thotë që kjo

është e paracaktuar. Këtë e mësojmë nga disa prej pasazheve si 1 Samueli 23: 1-14, i cili na tregon për kohën që Davidi shpëtoi qytetin e fortifikuar të Kejlhut nga Filistejtë. Pas betejës, Sauli mësoi se Davidi ishte në qytet. Sauli që përpjekur ta vriste Davidin prej disa kohësh për shkak të frikës paranojake se Davidi do t'i merrte fronin. Sauli dërgoi një ushtri në Kejlah, duke shpresuar ta kapte Davidin brenda mureve të qytetit. Kur Davidi mësoi për planin e Saulit, ai e pyeti Perëndinë:

“Krerët e Kejlhut a do të më dorëzojnë në duart e tij? Dhe, a do të zbresë Sauli si ka dëgjuar shërbëtori yt? O Zot, Perëndi i Izraelit, bëja të ditur shërbëtorit tënd!”

Zoti u përgjegj: “Ka për të zbritur... Po, do të të tradhtojnë”. (1 Samuelit 23: 11-12, NLT)

Davidi më pas bëri atë që do të bënte secili prej nesh - ai doli nga qyteti sa më shpejt që mundi. *Dhe kjo na tregon pse paranojake e Perëndisë për ngjarjet, nuk do të thotë se ato janë të paracaktuara.* 1 Samueli 23 tregon njohurinë që ka Perëndia për dy ngjarje që nuk ndodhën kurrë. Perëndia e dinte që më parë se do të kishte rebelim hyjnor dhe dështimi njerëzor nuk do të thotë se Ai i bëri ato gjëra që të ndodhnin. Njohjes paraprake nuk i nevojitet paracaktimi.

Nën këtë dritë duhet t'i shohim ngjarjet e rënies. Perëndia e dinte se Adami dhe Eva do të binin. Ai nuk u befusua. Ai i di të gjitha gjërat, të vërtetat dhe të mundshmet. Por fakti që Perëndia mund të parashikonte hyrjen e së keqes dhe të rebelimit në botën e Tij nga ana e njeriut dhe e rebelëve hyjnorë, që e joshën njerëzimin të rebelohej, nuk do të thotë se Ai i shkaktoi këto.

Ne mund dhe duhet ta shohim të keqen që përjetojmë në jetën dhe në kohën tonë në të njëjtën mënyrë. Perëndia parashikoi rënien dhe ishte gati me një plan për ta ndrequr atë. Ai gjithashtu e dinte se ne do të lindnim mëkatarë dhe do të dështonim (shumë - le të jemi të ndershëm). Por ai nuk i paracaktoi ato dështime. Kur mëkatojmë, duhet ta pranojmë mëkatin tonë. Ne mëkatojmë, sepse zgjedhim të mëkatojmë. Nuk mund të themi se ky ishte vullneti i Perëndisë ose që nuk kishim zgjedhje tjetër sepse ishte e paracaktuar.

Por Perëndia na deshi aq shumë sa që “ndërsa ishim ende mëkatarë, Krishti vdiq për ne” (Romakëve 5:6-8). Ai na donte pavarësisht se e dinte se çfarë do të bënim. Ai jo vetëm që na dha lirinë për të mëkatur, por na dha gjithashtu lirinë për ta besuar Ungjillin dhe për të jetuar për Jezusin.

Perëndia gjithashtu e di - dhe ne e dimë nga përvoja - se njerëzve u ndodhin gjëra të këqija, madje edhe të krishterëve. E keqja gjendet në botë, sepse njerëzit (dhe qeniet qiellore) kanë lirinë për të bërë të keqen. Perëndia ynë nuk është një hyjni i shtrembëruar, që paracaktonte gjëra të tmerrshme ose që ka nevojë që të ndodhin krime të llahtarshme dhe mëkate, në mënyrë që një plan më i madh të funksionojë mirë. Perëndia nuk ka nevojë për të keqen, pikë. Planet e Tij do të ecin përpara përkundër kësaj - duke ngadhënjyer mbi të keqen dhe në fund, duke e gjykuar atë.

Ne mund të pyesim pse vallë Perëndia, thjesht nuk e zhduk të keqen që tani. Ka një arsye që Perëndia ta eliminojë të keqen, Atij do t'i duhet të eliminojë shëmbëlltërrëmbartësit e tij, njerëzorë dhe hyjnorë, të cilët nuk janë të përsosur si Ai. Kjo do ta zgjidhte problemin e së keqes, por njëherazi do të

thoshte se ideja origjinale e Perëndisë për të krijuar agjentë të tjerë hyjnorë dhe qenie njerëzore që të jetonin dhe të sundonin me Të, ishte një gabim i madh. Perëndia kurrë nuk bën gabime.

Gjithashtu mund të kishim dashur që Perëndia të mos ua jepte kurrë lirinë njerëzve, por ku do të ishim ne atëherë? Në zgjedhjen që bëri Perëndia për të na dhënë liri, Ai gjithashtu zgjodhi që të mos na bënte skllevër ose robotë të pamend. Kjo është alternativa për të pasur vullnet të lirë. Por, meqë liria është një atribut që ne e ndajmë me Perëndinë, pa të nuk mund të ishim shëmbëlltërbartës të Perëndisë. Perëndia nuk është robot. Ai na bëri si Vetën. Kjo gjë madje, nuk ishte gabim. Perëndia e donte kaq shumë idenë e njerëzimit, sa që nuk mori një vendimin alternativ. Dhe kështu, Ai krijoi një mjet, pasi e keqja hyri në botë, për ta shpenguar njerëzimin, për ta përtërirë Edenin dhe për të fshirë çdo lot (Zbulesa 7:17; 21: 4).

Vështrimi ynë mbi luftën e gjatë kundër Perëndisë vazhdon. Perëndia ka një strategji beteje. Por, situata do të përkeqësohet para se Ai të bëjë lëvizjen e Tij të parë.

KAPITULLI I PESTË

Gjeografia kozmike

Shkeljet hyjnore që pamë në kapitullin e mëparshëm kishin diçka të përbashkët. Këto ishin si rebelime mbinatyrore që synonin të bashkëzgjidhnin planin e Perëndisë për njerëzimin, ashtu edhe për rivendosjen e sundimit të Tij. Në këtë kapitull do të shohim një rebelim tjetër, që e ka origjinën nga njerëzit.

Ky rebelim krijoi një situatë të vështirë, pjesë e të cilit jemi që të gjithë dhe kjo situatë përfshin qeniet mbinatyrore. Lufta titanike e strategjisë së Perëndisë për restaurimin mori një kthesë për keq, që vetëm kthimi i Jezusit do ta zgjidhë përfundimisht.

Kulla e Babelit

Historia e Kullës së Babelit (Zanafilla 11: 1-9) është njëkohësisht një nga tregimet më të njohura dhe më pak të kuptuara në Bibël. Fëmijët mësojnë për të në shkollën e së dielës, si koha kur Zoti ngatërroi gjuhët njerëzore të Tokës.

Pas përmytjes, Perëndia përsëriti urdhrin që i kishte dhënë Adamit dhe Evës për ta populluar Tokën. Ai po përpiqej të fillonte përhapjen e sundimit të Tij ndikues përmes njerëzimit. Sërish kjo nuk funksionoi. Njerëzit refuzuan. Për shkak të rebelimit në zemrat e tyre, ata pandehnin se kishin një ide më të mirë, ose kështu mendonin se e kishin. Njerëzit vendosën të ndërtonin një kullë *për të shmangur shpërndarjen* (Zanafilla 11: 4). Logjika duket e çuditshme. Sigurisht, një kullë e mahnitshme do t'i bënte të famshëm (Zanafilla 11: 4), por si do të parandalonte shpërndarjen në të gjithë Tokën?

Përgjigjja qëndron te vetë kulla. Studiuesit dhe arkeologët e Biblës dinë se në Babiloninë e lashtë dhe në qytetet përreth saj janë ndërtuar kulla të quajtura zigurate. Qëllimi i ziguratëve ishte të siguronin vende ku njerëzit të mund të takonin zotat. *Ato ishin pjesë e zonave të tempullit*. Në vend që ta bënin botën si Edeni - të përhapnin njohurinë dhe sundimin e Perëndisë kudo - njerëzit donin ta zbrisnin Perëndinë poshtë, në një vend.

Ky nuk ishte plani i Perëndisë dhe Ai nuk ishte i kënaqur. Prandaj kemi deklaratën e Tij - drejtuar përsëri anëtarëve të kuvendit - "Le të zbresim dhe të përziejmë gjuhën e tyre" (Zanafilla 11: 7, PMT, theksimi i shtuar). Perëndia e bëri këtë dhe njerëzimi u nda dhe u shpërnda. Incidenti në fjalë, shpjegon sesi kombet e renditur një kapitull më herët në Zanafillën 10, erdhën në ekzistencë.

Kjo është historia që dinë pjesa më e madhe e të krishterëve. Tani për atë pjesë që ata nuk e dinë.

Perënditë dhe kombet e tyre

Zanafilla 11 nuk është i vetmi pasazh që përshkruan atë që ndodhi në Kullën e Babelit. Ligji i Përtërirë 32: 8-9 e përshkruan në këtë mënyrë:

Kur Shumë i Larti u dha kombeve trashëgiminë e tyre, kur ndau bijtë e Adamit, ai përcaktoi kufijtë e popujve, në bazë të numrit të bijve të Perëndisë. Me qenë se pjesa e Zotit është populli i tij, Jakobi është pjesa e trashëgimisë së tij.

Disa përkthime biblike e kanë “bijve të Izraelit” në vend të “bijve të Perëndisë” në fjalinë e parë. Por *Izraeli nuk ekzistonte në kohën e Kullës së Babelit*. Perëndia thirri vetëm Abrahamin pas Babelit (Zanafilla 12). “Bijtë e Izraelit” nuk mund të jetë e saktë. “Bijtë e Perëndisë” është terminologjia e gjetur në Pergamenët e Detit të Vdekur, dorëshkrimet më të vjetra të Biblës. Përkthimi sipas ESV (Versioni Standard i Anglishtes) e ka të saktë.

Formulimi është i rëndësishëm. Kur Perëndia i ndau kombet, *ata u ndanë mes bijve të Perëndisë*. Perëndia ua caktoi kombet anëtarëve të kuvendit të Tij hyjnor. Ky është shpjegimi i Biblës se përse popujt e tjerë lëvizën drejt adhurimit të perëndive të tjera. Deri në Babel, Perëndia donte një marrëdhënie me të gjithë njerëzimin. Por, rebelimi në Babel e ndryshoi këtë. Atëherë Perëndia vendosi të lejonte anëtarët e kuvendit të Tij hyjnor të qeverisin kombet e tjera.

Perëndia e kishte gjykuar tashmë njerëzimin. Edhe pas përmbytjes njerëzit nuk do ta rifillonin planin e mbretërisë, që kishte nisur në Eden. Kështu, Perëndia vendosi të krijonte një komb të ri, “pjesën” e Tij, siç thotë Ligji i Përtërirë 32: 9, Izraelin. Ai e bëri këtë duke nisur me thirrjen e Abrahamit, në Zanafillën 12, kapitulli i menjëhershëm pas historisë së Kullës të Babelit.

Caktimi i kombeve të perënditë e tjera nga Zoti, kornizon tërë Dhiatën e Vjetër. Si? Pjesa tjetër e Dhiatës së Vjetër ka të bëjë me Perëndinë e Izraelit dhe me popullin e Tij, izraelitët, në konflikt me perënditë e kombeve të tjera dhe me njerëzit që jetojnë në to.

Ky nuk ishte qëllimi fillestar i Perëndisë. Po, ajo që Ai bëri në Babel për kombet ishte një gjykim, por Perëndia nuk kishte si qëllim që kombet të ishin përgjithmonë të braktisur. Kur Perëndia bëri besëlidhjen e Tij me Abrahamin, e bëri të qartë se: “Të tërë familjet e tokës do të bekohen” nëpërmjet Abrahamit dhe pasardhjes së tij (Zanafilla 12: 3). Perëndia po planifikonte t’i sillte kombet mbrapsht në familjen e Tij, në një pikë të caktuar.

Pali e dinte këtë. Në predikimin e tij drejtuar filozofëve paganë në Athinë, ai tha:

“Dhe Ai ka bërë nga një gjak i vetëm të gjitha racat e njerëzve, që të banojnë në mbarë faqen e dheut, dhe caktoi kohërat me radhë dhe caqet e banimit të tyre.

Qëllimi i Tij është që kombet të kërkojnë Zotin, mbase mund ta gjejnë duke e prekur, ndonëse Ai nuk është larg nga secili prej nesh.” (Veprat 17:26-27, NLT)

Nëpërmjet Moisiut, Perëndia e kishte paralajmëruar popullin e Vet që të mos adhuronte “ushtrinë e qiellit” (Ligji i Përtërirë 4: 19-20), një etiketë e gjetur diku tjetër për anëtarët e kuvendit hyjnor (1 Mbretërve 22:19). Veprat 17: 26-27 e bën të qartë se qëllimi i Perëndisë ishte që në një mënyrë ose në një tjetër, kombet do ta kërkonin ende Atë.

Por perënditë që ishin vendosur mbi kombet ndërhyjnë mbi këtë plan në dy mënyra.

Vumë re më parë në Psalmin 82: 1 se Perëndia kishte mbledhur perënditë e kuvendit. Psalmi i plotë na tregon psenë. Perënditë e kombeve i kishin qeverisur padrejtësisht këto kombe - në mënyra që ishin në kundërshtim me dëshirat dhe me parimet e drejtësisë së Perëndisë. Perëndia i paditi ata sapo filloi takimi: “Deri kur do të gjykoni padrejtësisht dhe do të mbani anët e të pabesëve?” (Psalmi 82: 2, NLT). Pas goditjes së tyre nëpërmjet dy vargjeve të tjera mbi padrejtësitë që ata kishin bërë, Zoti përshkroi se si perënditë nuk kishin arritur t’i ndihmonin kombet që ecnin në errësirë që të gjenin rrugën për t’u kthyer te Perëndia i vërtetë: “Por këta shtypës nuk dinë asgjë dhe nuk kuptojnë asgjë; ata janë aq të paditur! Ata ecin në terr, ndërsa të gjitha themelet e tokës po luajnë” (Psalmi 82:5, NLT).

Mjerisht, izraelitët përfunduan duke adhuruar perënditë “që nuk u ishin dhënë atyre” (Ligji i Përtërirë 29:26, shih gjithashtu 32:17) në vend që të kërkonin Perëndinë e vërtetë. Reagimi i Perëndisë ishte i shpejtë dhe i ashpër (Psalmi 82: 6-7): “Unë them: ‘Ju jeni perëndi; ju jeni të gjithë bijtë e Shumë të Lartit. Megjithatë ju do të vdisni si njerëzit e tjerë dhe do të bini si çdo i fuqishëm tjetër.’” (NLT)

Perënditë do ta humbisnin pavdekësinë e tyre (Psalmi 82: 7) dhe do të vdisnin si gjithë njerëzit. Ne e dimë nga pasazhe të tjera se ky gjykim është diçka që lidhet me kohët e fundit (Isaia 34: 1-4). Në fund të Psalmi 82, psalmisti shpreson për ditën kur Perëndia më në fund do t’i kërkojë kombet si trashëgimi të Tij. Siç do ta shohim më vonë, dëshira e Tij do të përmbushet në Dhiatën e Re.

Botëkuptimi i Ligjit të Përtërirë 32

Për shkak të botëkuptimit të Ligjit të Përtërirë 32, *gjeografia në Bibël është kozmike*. Terreni është ose i shenjtë, që do të thotë i përkushtuar Jahveh-s, ose është nën zotërimin e një perëndie tjetër. Ky botëkuptim pasqyrohet në shumë vende në Bibël. Për shembull, në Dhiatën e Vjetër libri i Danielit i referohet kombeve të huaj të qeverisur nga “princat” hyjnorë (Danieli 10:13, 20-21). Një shembull tjetër: kur Davidi po arratisej nga mbreti Saul, ai u detyrua të dilte nga Izraeli në territorin e Filistinëve. Te 1 Samuelit 26:19, Davidi thërret: “Më kanë përzënë nga toka e Zotit në një vend ku unë mund të adhuroj vetëm perënditë e huaja” (PLM). Davidi nuk po ndryshonte perëndi. Ai gjithashtu nuk po e mohonte se Perëndia ishte i pranishëm kudo. Por, Izraeli ishte tokë e shenjtë, vendi që i përkiste Perëndisë së vërtetë. Davidi ndërkaq kishte ngecur në tokën e një perëndie tjetër.

Historia ime e parapëlqyer e Dhiatës së Vjetër që e thekson këtë pikë gjendet në 2 Mbretërve 5. Naamani ishte një kapiten në ushtrinë siriane. Ai ishte gjithashtu një lebroz. Pasi ndoqi udhëzimet e Eliseut për t’u larë shtatë herë në lumin Jordan, ai u shërua mrekullisht nga lebra. Naamani i tha Eliseut: “E di se nuk ka asnjë Perëndi në të gjithë Tokën, përveç se në Izrael” (5:15). Profeti nuk pranoi pagesë,

kështu që Naamani me përlësi pyeti nëse mund të ngarkonte një mushkë me dhë për ta marrë me vete. Dhë? Pse kërkoi një copë tokë? Sepse kjo tokë i përkiste Perëndisë së Izraelit. Ishte e shenjtë.

Nuk është rastësi që shohim të njëjtin lloj mendimi në Dhiatën e Re. Pali përdor një varg termash për genie hyjnore armiqësore (Efesianët 1: 20-21; 3:10; 6:12; Kolosianëve 1:16; 2:15): sundues, autoritete, pushtete, frone. Çfarë kanë këto të përbashkët? Ato ishin terma të mirënjohur që përdorshin për të përshkruar sundimin gjeografik.

Apostulli Pal i shkroi dy letra kishës së Korintit për të trajtuar disa situata për të cilat kishte dëgjuar. Në letrën e parë, ai u tha udhëheqësve të kishës që të dëbonin një njeri që jetonte i papenduar në mëkat seksual (1 Korintasve 5: 1-13). Është interesante që ai shkroi se ata do ta “dorëzonin këtë njeri te Satani” (1 Korintasve 5: 5). Çfarë kuptimi ka një e folur e tillë?

Formulimi i Palit ka kuptim vetëm në sfondin e botëkuptimit kozmik gjeografik të Dhiatës së Vjetër. Në teologjinë e Dhiatës së Vjetër, “pjesa” e Jahveh-s ishte Izraeli dhe toka që Ai u dha izraelitëve, toka e Kanaanit. Prania e Tij e shenjtëroi tokën, e bëri atë të shenjtë. Fillimisht, prania e Jahveh-s qëndroi në tabernakull. Kur izraelitët pushuan dhe ngritën kampin, Arka e Besëlidhjes u vendos në qendër, duke shënuar kampin e Izraelit si tokë të shenjtë. Më vonë, pasi Izraeli u vendos në Kanaan, prania e Jahveh-s ishte në tempull, duke shenjtëruar Tokën e Premtuar si tokë të shenjtë - Jahveh dhe populli i Tij ishin në shtëpi. Sot, prania e Jahveh-s qëndron brenda besimtarëve - ne jemi tempulli i Perëndisë (1 Korintasve 6:19, 2 Korintasve 6:16, Romakëve 8: 9). Kjo do të thotë që besimtarët, Trupi i Krishtit, janë populli i ri i Perëndisë, një Izrael i ri. Pali e qartëson këtë saktësisht në Galatasve 3:

Atëherë, bijtë e vërtetë të Abrahamit janë ata që e vendosin besimin e tyre në Perëndinë....

Sepse të gjithë ju jeni bij të Perëndisë me anë të besimit të Jezus Krishti. Sepse të gjithë ju që jeni pagëzuar në Krishtin, Krishtin keni veshur. Nuk ka më as Jude, as Grek, nuk ka as skllav as të lirë, nuk ka as mashkull as femër, sepse të gjithë jeni një në Jezus Krishtin. Dhe, në qoftë se jeni të Krishtit, jeni pra bij të vërtetë të Abrahamit. Ju jeni trashëgimtarë të tij dhe ju përkasin premtimet që Perëndia ia bëri Abrahamit. (Galatasve 3:7, 26-27)

Meqenëse besimtarët - dhe vendet ku besimtarët janë mbledhur - janë tokë e shenjtë, mëkati duhet të përjashtohet. Ashtu si toka rreth kampit izraelit dhe e kombeve përreth, nën sundimin e perëndive të tjerë u konceptua si tokë e pashenjtë, kështu edhe në kohët e Dhiatës së Re - sikurse tani - bota ishte tokë e pashenjtë. Prandaj vjen dhe urdhëri i Palit për të dëbuar një besimtar të papenduar përsëri në botë, në tokën e Satanit. Të dëboheshe nga kisha, do të thoshte të të kthenin pas në territore të pashenjta, sepse aty e kishte vendin mëkati.

Pse ka rëndësi kjo?

Gjeografia kozmike që erdhi si rezultat i gjykimit të Perëndisë mbi kombet në Babel, është sfondi për luftën e Izraelit. Ajo gjithashtu krijoi kushtet për Ungjillin. Lajmi i Mirë i punës së Jezusit në kryq është se njerëzit e Perëndisë nuk janë më vetëm hebrenj, por të gjithë ata që besojnë në Jezusin (Galatasve 3).

Ndërsa dishepujt shkojnë në botë, trualli nën zotërimin e Satanit transformohet në territorin e Perëndisë. Mbretëria e Perëndisë përparon, duke rifituar kontrollin e kombeve.

Mësimi që nxëmë është se *kjo* botë nuk është shtëpia jonë. Errësira është përhapur në glob. Jobesimtarët janë në thelb peng i forcave frymore. Ata kanë nevojë për Ungjillin që të bëhen të lirë. Dhe mos harroni: *Ungjilli* është arma jonë. Ne nuk jemi të autorizuar të konfrontojmë drejtpërdrejtë principatat dhe pushtetet. Nuk ka asnjë dhunti frymërore për këtë qëllim, që na është dhënë nga apostujt. Por, shpërndarja besnike e Ungjillit do të kthejë situatën për mirë. Urdhërimi i madh është një plan beteje frymore. Do të mësojmë më shumë për këtë në kapitujt e ardhshëm.

Një mësim tjetër për ne, kemi nevojë ta shohim çdo grumbullim të besimtarëve të vërtetë si tokë të shenjtë. Shfaqjet e jashtme, ndërtesat dhe madhësia e grumbullimit njerëzor nuk janë aspak shqetësim për Perëndinë. Ajo që ka rëndësi është se kur dy ose tre janë mbledhur, Jezusi është në mesin e tyre (Mateu 18:20). Hapësira është e shenjtë. Çdo grumbullim, sado i vogël ose i panjohur, është në vijën e frontit të një lufte frymore. Çdo kishë ka të njëjtën detyrë. Fuqitë e errësirës nuk do ta mundin dot atë.

Do ta rishohim idenë e gjeografisë kozmike kur të arrijmë në shërbesën e Jezusit. Tani për tani, janë caktuar kufijtë e betejës. Kombet e botës janë gjykuar dhe janë nxjerrë jashtë trashëgimisë së Perëndisë. Është koha që Ai t'ia nisë prej fillimit dhe të ndërtojë pjesën e Tij dhe popullin e Tij.

KAPITULLI I GJASHTË

Fjala, Emri dhe Engjëlli

Në kapitullin e fundit mësuam për gjeografinë kozmike të Biblës. Në përgjigje të rebelimit njerëzor në Kullën e Babelit, Perëndia i braktisi kombet. Ai ua caktoi ato anëtarëve të kuvendit të Tij qiellor, bijtë e Perëndisë (Ligji i Përtërirë 32: 8-9). Për të zëvendësuar kombet e braktisur tanimë, Ai do të krijonte një popull të ri, një komb të Tijin. Ata do të ishin agjentët e Tij për ta ripërtërirë mbretërinë e Tij në Tokë. Por, kjo detyrë do të tregonte se ishte një luftë e tmerrshme, pasi perënditë e tjera dhe njerëzit nën zotërimin e tyre, do të bëheshin armiq të përbetuar të Izraelit dhe të Perëndisë.

Populli i ri i Perëndisë do të fillonte me një njeri të quajtur Abram, emri i të cilit më vonë do të ndryshonte në Abraham. Menjëherë pas gjykimit në Babel, Perëndia i bëri atij një vizitë.

Abrahami takon Fjalën

Shumica e të krishterëve janë të njohur me vizitën që Perëndia i bëri Abrahamit në Zanafillën 12. Perëndia i thotë Abrahamit të largohet nga shtëpia dhe të shkojë në një vend që ai nuk e ka pare kurrë më parë. Perëndia i premtonte se do ta udhëheqë. Ai i thotë Abrahamit që do të jetë Perëndia i Tij dhe i jep premtime të veçanta të besëlidhjes. Ai do të bëjë të mundur që Abrahami dhe Sara të kenë një bir, ndonëse janë që të dy të moshuar. Prej atij biri do të dalin një shumicë kombesh - njerëz që do të formojnë familjen e re tokësore të Perëndisë. Nëpërmjet tyre, kombet do të bekohen.

Ne priremi të mendojmë se takimet e Abrahamit me Perëndinë ishin një zë nga qielli ose një zë në kokën e Abrahamit. Ose ndoshta Perëndia i doli në një ëndërr. Bibla është e qartë se Perëndia e bëri këtë gjë me profetët dhe me njerëzit e tjerë. Por kjo, nuk është ajo që ka ndodhur me Abrahamin. Perëndia bëri diçka më dramatike. Ai erdhi si një njeri. Ai dhe Abrahami biseduan ballë për ballë.

Një shenjë paralajmëruese të kësaj e marrim nga Zanafilla 12:6-7. Bibla thotë se Perëndia iu *shfaq* Abrahamit. Tre kapituj më pas, Perëndia i shfaqet sërish (Zanafilla 15: 1-6). Këtë herë Perëndia vjen tek Abrahami si “fjala e Zotit” në një *vizion*. Ky nuk ishte një zë në kokën e tij, meqë “fjala” e çoi Abrahamin jashtë dhe i tregoi yjet për ta bërë të qartë se pasardhësit e tij do të ishin të panumërt (Zanafilla 15: 5).

Perëndia iu shfaq Abrahamit si njeri në raste të tjera (Zanafilla 18). Ai e bëri të njëjtën gjë me Isakun (Zanafilla 26: 1-5), biri që Perëndia ia kishte premtuar, sikurse edhe me Jakobin, birin e Isakut (Zanafilla 28: 10-22; 31: 11-12; 32: 24-30).

“Fjala” ose zëri i Perëndisë si një mënyrë për ta shprehur Perëndinë në formë njerëzore, shfaqet në vende të papritura. Një nga rastet e mia të preferuara gjendet në 1 Samuelit 3. Djali Samuel dëgjoi disa herë një zë që e thërriste gjatë natës, ndërsa po përpiquej të flinte. Përfundimisht, Eli, prifti me të cilin jetonte Samueli dhe për të cilin punonte, kuptoi se ishte Perëndia. Në vargun 10, Perëndia u kthye te

Samueli: “Zoti erdhi, u vendos aty afër dhe thirri ashtu si herët e tjera: ‘Samuel! Samuel!’” (PLM). Ne e dimë se ky ishte Perëndia në formë njerëzore, sepse përshkrimi e shpreh që qëndron aty në këmbë dhe për shkak se fundi i kapitullit (1 Samueli 3:19) thotë “fjala e Zotit” e bëri zakon t’i shfaqej Samuelit.

Një tjetër profet, të cilit “fjala e Zotit” iu shfaq në formë fizike njerëzore, ishte Jeremia. Në Jeremia 1, kur ai thirret të bëhet profet, Jeremia thotë se “fjala” i erdhi atij. Jeremia e identifikoi “fjalën” si vetë Perëndinë. Zoti e preku *me dorën e tij* (Jeremia 1: 1-9).

Perëndia në formë njerëzore

Perëndia që shfaqet si njeri është në të vërtetë një model në Dhiatën e Vjetër, shumë kohë përpara ardhjes së Tij si Jezusi i Nazaretit. Kur mendon për këtë, gjithçka merr kuptim. Perëndia është krejtësisht ndryshe nga ne. Bibla lë të kuptohet se asnjë njeri nuk mund ta shohë thelbin e vërtetë të Perëndisë, praninë e vërtetë të lavdisë dhe të jetojë. Kur personazhet biblike ndeshen fizikisht me Perëndinë, ata presin të vdesin (Zanafilla 32:30; Ligji i Përtërirë 5:24; Gjyqtarët 6: 22-24). Atyre nuk u ndodhi kjo, sepse Perëndia e filtoi praninë e Tij nëpërmjet diçkaje që mendja e njeriut mund ta përpunojë - një zjarr, një re dhe më shpesh se sa shumë të krishterë e kuptojnë, një njeri.

Në shumë raste, shfaqja e Perëndisë në formë njerëzore përshkruhet si një takim me “Engjëllin e Zotit”. Ky Engjëll është një personazh i njohur. Për shembull, Ai i shfaqet Moisiut në shkurren që digjet (Eksodi 3: 1-3). Perëndia në shkurret premtoi ta përdorë Moisiun për të udhëhequr popullin e Tij jashtë Egjiptit. Perëndia iu shfaq Jakobit në mënyrë të dukshme në një ëndërr në Bethel (Zanafilla 28: 10-22), ku Ai u identifikua si Zoti (Jahveh). Më vonë Engjëlli i Perëndisë erdhi te Jakobi në një ëndërr tjetër dhe i tregoi atij qartazi se Ai ishte i njëjti Perëndi që e kishte takuar më parë në Bethel (Zanafilla 31: 11-12).

Shumë mësues biblikë hezitojnë ta identifikojnë këtë Engjëll si vetë Perëndinë. Por ka disa të dhëna të sigurta se është pikërisht Ai. Ndoshta më e rëndësishmja ndodh pak më vonë, pasi Perëndia ia jep Ligjin Moisiut. Ndërsa izraelitët përgatiten të shkojnë në Tokën e Premtuar, Perëndia i thotë Moisiut:

Ja, pra, unë po dërgoj një Engjëll para teje që të të ruajë gjatë rrugës, dhe të të futë në vendin që kam përgatitur. Kushtoji kujdes atij dhe bindju zërit të tij; mos ngri krye kundër tij, sepse ai nuk do t’i falë shkeljet tuaja, sepse emri im gjendet në të.

Por në qoftë se i bindesh plotësisht zërit të tij dhe bën të gjitha ato që do të them, unë do të jem armiku i armiqve të tu dhe kundërshtari i kundërshtarëve të tu. (Eksodi 23:20-22)

Ky nuk është një engjëll i zakonshëm. Ky Engjëll mund të falë (ose jo) mëkatet. Ky Engjëll ka emrin e Perëndisë në të. Kjo shprehje është e çuditshme, por domethënëse. “Emri” ishte një mënyrë e Dhiatës së Vjetër për t’iu referuar vetë Perëndisë, pranisë ose thelbit të Perëndisë. Për shembull, Isaia 30: 27-28 e cakton emrin e Zotit si një person - si vetë Perëndia:

Ja, emri i Zotit vjen nga larg,

zemërimi i tij është i zjarrtë,

buzët e tij janë plot indinjatë

dhe gjuha e tij si një zjarr që të përpin;

fryma e tij është si një përrua që vërshon.

Edhe sot e kësaj dite hebrenjtë që zbatojnë Ligjin i referohen Perëndisë duke e quajtur *ha-shem* (“emri”).

Një mënyrë tjetër e njohjes që ky Engjëll ishte Perëndia në formë njerëzore është të krahasosh Eksodin 23: 20-22 me pasazhe të tjera. Engjëlli që kishte takuar Moisiun në shkurrishen që digjej, Engjëlli që mbante emrin e Perëndisë brenda tij, me të vërtetë i nxori izraelitët nga Egjipti dhe i çoi në Tokën e Premtuar (Gjyqtarët 2: 1-3). Po kështu bëri Zoti (Jozueu 24: 17-18) dhe vetë prania e Perëndisë (Ligji i Përtërirë 4: 37-38). Zoti, prania dhe Engjëlli i Zotit janë mënyra të ndryshme për të treguar të njëjtën shëmbëllesë: Perëndinë. Por, Engjëlli është në trajtë njerëzore.

Një nga pasazhet në Bibël që e bën këtë pikë më bindëse, mbetet gjithashtu shumë i paqartë. Pak njerëz e kanë vënë re ndonjëherë. Është një skenë në shtratin e vdekjes. Para se të vdesë, Jakobi dëshiron të bekojë fëmijët e Jozefit. Në bekimin e tij ai kujton episode nga jeta e vet - disa nga takimet e tij me Perëndinë. Ai e fillon bekimin e tij në këtë mënyrë (Zanafilla 48: 15-16):

Perëndia, para të cilit ecën etërit e mi Abrahami dhe Isaku,

Perëndia që më ka ushqyer qysh prej lindjes sime deri më sot,

Engjëlli që më ka çliruar nga çdo e keqe ...

Pastaj, në mënyrë mahnitëse lutet në vargun 16: “Le t’i bekojë këta fëmijë!” (NIV, shkrimi i pjerrët i shtuar nga autori). Ai nuk thotë “Le t’i bekojnë këta fëmijë” sikur të fliste për dy persona të ndryshëm, Perëndinë dhe Engjëllin. Ai i shkrin bashkë në lutje: *Ai le t’i bekojë këta fëmijë!*

Thirrja e Gideonit është ajo që ta prish më shumë mendjen. Që të *dy*, si Zoti ashtu edhe Engjëlli i Zotit gjenden *në të njëjtën skenë* (Gjyqtarët 6: 22-23). Edhe në Dhiatën e Vjetër, Perëndia ishte më shumë se një person dhe një prej këtyre personave erdhi si njeri.

Jezusi: Fjala, Emri dhe Engjëlli

Përshkrimet e Perëndisë të cilat i kemi mbuluar deri këtu, duhet të tingëllojnë të njohura - ato janë të gjitha variante nga Dhiata e Vjetër për të na treguar se si do të flitet në Dhiatën e Re për Jezusin.

Abrahami e takoi fjalën, Perëndinë në formë njerëzore. Te Gjoni 1: 1, apostulli shkruan: “Në fillim ishte Fjala dhe Fjala ishte pranë Perëndisë, dhe Fjala ishte Perëndi”. Në vargun 14, Gjoni thotë se kjo Fjalë “u bë mish dhe banoi ndër ne”. Kur një hebre i shekullit të parë lexonte ungjillin e Gjonit, mendja e tij ose e asaj do të kthehej te vetë Perëndia, që erdhi si Fjala. Në fakt, Jezusi madje pohoi se Abrahami kishte “parë ditën e Tij” dhe se ai kishte qenë aty pari, përpara Abrahamit (Gjoni 8: 56-58).

Moisiu u takua me Engjëllin e Zotit, Perëndinë në formë njerëzore, në shkurrishten që digjej dhe pas kësaj ndodhie, Engjëlli e nxori Izraelin nga Egjipti drejt Tokës së Premtuar. Por Juda shkroi në letrën e tij të shkurtër: “Dhe dua t’ju kujtoj, ndonëse tashmë i dini gjithë këto, se Jezusi, i cili shpëtoi popullin e tij nga vendi i Egjiptit, pastaj i shkatërroi ata që nuk besuan” (1:5). Engjëlli ishte Perëndia në formë njerëzore. Engjëlli ishte personi i dytë i Trinisë - i cili më vonë do të lindte përmes Virgjëreshës Mari.

Prania e Perëndisë, Emri, e bëri këtë Engjëll të dallueshëm nga të gjithë të tjerët. Ndonjëherë, në Dhiatën e Re, Jezusi flet për Perëndinë Atë si Emri. Në lutjen e tij në kopshtin e Gjetsemanisë, pak para se të kapej dhe të dërgohej për gjykimin që do ta çonte në kryqëzim, Jezusi u lut: “O Atë, më përlëvdo pranë Teje me lavdinë që unë e kisha pranë Teje para se të bëhej bota. Unë ia kam dëftuar Emrin Tënd njerëzve që Ti m’i ke dhënë nga bota... Unë i kam bërë të njohin Emrin Tënd” (Gjoni 17: 5-6, 26). Çfarë nënkupton Ai në këtë thënie të fundit? Jezusi nuk po thoshte që u dëftoi njerëzve se cili ishte emri i Perëndisë. Ata ishin hebrenj. Ata e dinin se cili ishte emri i Perëndisë - ishte Jahveh. Ata kishin Dhiatën e Vjetër. Ata mund ta shihnin emrin e Perëndisë në mijëra vargje. Kur Jezusi tha se ai e kishte dëftuar emrin e Perëndisë tek njerëzit, Ai donte të thoshte se kishte shfaqur *vetë* Perëndinë tek njerëzit. Ai ishte Perëndia para syve të tyre. *Ai ishte Emri i bërë mish.*

Pse ka rëndësi kjo?

Ne kemi udhëtuar mjaftueshëm nëpër studimin tonë për të kuptuar pozicionin biblik të vendit. Të gjitha historitë e Biblës që njihni zhvillohen brenda kontekstit të konfliktit frymor gjithpërfshirës në botën e padukshme. Është një përplasje mes perëndive, ku fituesi i merr të gjitha.

Në këndvështrimin biblik të botës së padukshme, Perëndia ka armiq seriozë, perëndi të tjera që Ai krijoi, të cilët dikur qenë besnikë ndaj Tij, por që më pas ndoqën rrugën e tyre. Këta perëndi rebele janë ata që Pali përshkruan si fuqi të errëta, sundimtarë, autoritete dhe frone të botës së padukshme (Efesianëve 6:11; Kolosianëve 1:16). Ata janë ende këtu. Asgjë në Dhiatën e Re nuk na tregon se ikën. Ata jetojnë për ta kundërshtuar sundimin e Perëndisë dhe për ta privuar Atë nga bashkimi i përhershëm me familjen e Tij të dashur njerëzore, përmes Ungjillit.

Një nga këto fuqi të errëta është zoti i të vdekurve. Ai ka pretendim të drejtë mbi njerëzimin, meqë mashtrimi që i bëri Adamit dhe Evës rezultoi në humbjen e pavdekësisë. Dhe, ky ishte qëllimi i tij - shfarosja e popullit të Jahveh-s. Kjo është ajo që fara e bijve rivalë të Perëndisë kishte në mendje kur izraelitët hynë në Kanaan: të vrisnin ose të vriteshin për ta parandaluar popullin e Perëndisë të merrte zotërimin e Tokës. Pasi Izraeli hyri në Tokën e Premtuar, qëllimi i pushteteve të errëta mbeti i njëjtë, por strategjia e tyre ndryshoi: të joshnin popullin e Perëndisë në adhurimin e zotave të tjerë dhe pastaj Jahveh do t’i shkatërronte ata, në vend që këtë ta bënim ne. Dhe kjo, është ajo që ndodhi. Perëndia e dërgoi popullin e Tij në mërgim.

Por fuqitë e errësirës dinin edhe diçka tjetër: Jahveh nuk do të hiqte dorë nga plani i Tij. Mallkimi mbi rebelin fillestar parathoshte se një ditë do të vinte një pasardhës i Evës, i cili do të zhdukte efektet e dështimit njerëzor në Eden. Ata e dinin se në një moment do të shfaqej i Premtuari - ndonëse, siç na tha Pali, ata nuk e dinin saktësisht se çfarë po planifikonte Perëndia (1 Korintasve 2: 6-8; Efesianëve 3:10,

6:12). Ndodhi kështu, për shkak se ishte një mister, i fshehur qëllimisht prej të gjithëve nga Shumë i Larti.

KAPITULLI I SHTATË

Rregullat e angazhimit

Deri më tani kemi parë këtë në historinë tonë: Perëndia i hodhi poshtë kombet dhe popujt e tyre në Babel. Perënditë më të vegjël që iu ishin caktuar atyre, morën pushtetin (Ligji i Përtërirë 32: 8-9). Kur Perëndia e nisi nga fillimi me Abrahamin, ishte e qartë se Ai planifikonte që një ditë të restauronte kombet nëpërmjet ndikimit të Izraelit (Zanafilla 12: 3). Por, perënditë e kombeve duhet të detyroheshin të dorëzonin pushtetin dhe adhurimin (Psalmi 82: 6-8). Kjo nënkuptonte konflikt në të dyja sferat - si në botën e dukshme, ashtu edhe në atë të padukshme. Sapo u krijua Izraeli, u vu nën shënjestrën e perëndive.

Kush është Jahveh?

Nuk duhet shumë kohë në historinë biblike që Izraeli të përfundojë në një pozitë të rrezikshme. Historia e Jozefit (Zanafilla 37-50) shpjegon pse Izraeli shkoi në Egjipt. Mënyra se si Perëndia siguroi e shndërroi dëmin që do t'i vinte Jozefit prej vëllezërve të tij në shpëtimin e Izraelit nga zia e bukës (Zanafilla 46: 3-4; 50:20). Perëndia nuk i tha Izraelit të largohej menjëherë nga Egjipti dhe kjo ishte gjithashtu e qëllimshme. Perëndia e dinte se faraoni që nderonte Jozefin do të vdiste dhe do të zëvendësohej nga një armik i hebrenjve (Eksodi 1). Ai kishte paraparë që Egjipti do t'i fuste izraelitët nën zgjedhën e punës së detyruar (Zanafilla 15: 13-16). Gjithashtu, Ai e dinte se do ta shpëtonte Izraelin kur të ishte koha e duhur (Zanafilla 46: 4).

Por, pse duhej që ata të prisnin? Perëndia gjithmonë ka një arsye të mirë kur e lejon vuajtjen. Ne thjesht nuk mund ta kuptojmë këtë gjithmonë. Në këtë rast, megjithatë, Shkrimi e bën të qartë.

Pasi Moisiu arratiset nga Egjipti dhe zhvendoset për të banuar në shkretëtirë, Perëndia e thirri nga ferrishtja që digjej (Eksodi 3: 1-14) për ta ridërguar në Egjipt. Urdhrat e Tij ishin të thjeshta: - Thuaji Faraonit: "Lëre popullin tim të shkojë" (Eksodi 5: 1). Faraoni ndërkaq kishte ide të tjera. Ai ishte perëndia në mish në Egjipt, emblema e të gjithë lavdisë dhe fuqisë së tij. Ai nuk do ta lejonte që një Perëndi i padukshëm i barinjve hebrenj t'i tregonte se çfarë duhej të bënte. Madje ai as nuk e dinte nëse Perëndia i Moisiut ishte i vërtetë. Duke u tallur ai u përgjigj: "Kush është Zoti që unë duhet t'i bindem zërit të tij dhe ta lë Izraelin të shkojë?" (Eksodi 5: 2).

Faraoni u bë gati të merrte një përgjigje - një përgjigje që do t'i dhimbte. Perëndia ia punoi. Perëndia i kishte thënë Moisiut: "Unë do ta ngurtësoj zemrën e tij, që të mos e lërë popullin të shkojë" (Eksodi 4:21). Perëndia e kishte zgjedhur luftën. Pasi i kishin shtypur izraelitët me shekuj, ishte koha që Egjipti dhe perënditë e tij të ndëshkoheshin. Ngurtësimi i Faraonit ishte pjesë e këtij plani. Bibla na tregon se plagët synonin të godisnin perënditë e Egjiptit - sidomos e fundit, vdekja e të parëlindurit (Eksodi 12:12; Numrat 33: 4), që rezultoi të ishte një sulm i drejtpërdrejtë mbi shtëpinë e faraonit: "Prandaj ndodhi që në mesnatë Zoti goditi tërë të parëlindurit në vendin e Egjiptit, që nga i parëlinduri i Faraonit që rrinte

mbi fronin e tij, deri te i parëlinduri i të burgosurit që ishte në burg, si dhe çdo pjellë e parë e bagëtive” (Eksodi 12:29).

Faraoni ishte tallur me Perëndinë dhe tani kishte kaluar në disavantazh të thellë. Prandaj Pali do të thoshte më vonë: “Mos u gënjeni: Perëndia nuk vihet dot në lojë, sepse ç’ të mbjellë njeriu, atë edhe do të korrë” (Galatasve 6:7). Goditja e fortë që mori Egjipti dha efektin e dëshiruar pasi nisi drejt rrugës së çlirimit izraelitët nga Egjipti. Popujt që ndodheshin larg, aq larg sa Kanaani, dëgjuan për kamzhikun me të cilin Perëndia i Izraelit kishte goditur Egjiptin dhe perënditë e tij (Jozueu 2: 8-10, krahaso me Eksodin 15: 16-18; Jozueu 9: 9). Jethro, vjehri madianit i Moisiut, e përmbloodhi mësimin kur Moisiu kthehet më në fund: “Tani e di që Zoti është më i madh nga tërë perënditë” (Eksodi 18:11 LEB).

Nuk është çudi që Moisiu, në anën tjetër të Detit të Kuq, bëri pyetjen e tij retorike duke tallur faraonin dhe ushtrinë e tij të humbur: *Kush barazohet me ty midis perëndive, o Zot?* (Eksodi 15:11).

Me të dalë nga Egjipti dhe përmes Detit të Kuq, izraelitët e dinin se për ku ishin drejtuar. Ata do të takonin Perëndinë e tyre në shtëpinë e Tij të fundit tokësore dhe në selinë e tij, në Malin Sinai.

Në të vërtetë, izraelitët nuk dinin shumë për Perëndinë. Në ditët e eksodit nuk kishte *as edhe një* Bibël. Njohuria e vetme që izraelitët kishin për Perëndinë ishin ato që kishin mësuar përmes rrëfimeve të dëgjua nga prindërit e tyre, që ishin përcjellë nga brezi në brez. Duke e lexuar tani historinë në Bibël, ne mund ta shohim qartësisht se çfarë kishte në plan Perëndia. Izraelitët kishin shumë për të mësuar. Sinai ishte klasa ku do të mbahej mësimi.

Izraeli - Familja dhe përfaqësuesit tokësorë të Perëndisë

Kur Moisiu kishte qëndruar para Faraonit, përpara eksodit, i tha atij se Perëndia kishte një mesazh: “Izraeli është biri im, i parëlinduri im ... lëre birin tim të shkojë dhe të më shërbejë!” (Eksodi 4: 22-23 LEB). Ideja që Perëndia ka bir - në këtë rast, duke iu referuar të gjithë pasardhësve të Abrahamit - është e rëndësishme. Kjo na kthen sërish në krijimin e Adamit dhe të Evës nga Perëndia.

Perëndia donte një familje njerëzore. Ai donte të jetonte në krijimin e Tij, në Tokë, me njerëzit që kishte krijuar. Ai donte që familja e Tij e padukshme dhe familja e Tij njerëzore të jetonin me Të dhe t’i shërbenin Atij. Donte që njerëzit të shumoheshin dhe që e gjithë Toka të bëhej si Edeni. Por kur Perëndia e braktisi njerëzimin në Kullën e Babelit, Ai nuk kishte bij - derisa thirri Abrahamin. Izraeli ishte familja e re e Perëndisë. Ishte koha për t’iu kthyer planit fillestar. Ndërsa Adami dhe Eva ishin shembëlltërrëmbartësit tokësorë të Perëndisë, Izraeli do ta përmbushte tashmë këtë rol.

Rikthimi në Sinai ishte një kthim në shtëpi. Edhe kuvendi hyjnor ishte atje, duke parë se si plani i Perëndisë ishte vënë në lëvizje. Ata ishin dëshmitarë të një besëlidhjeje të re midis Perëndisë dhe popullit të tij - Ligjit.

Ligji i Perëndisë - I dorëzuar nga Kuvendi i Perëndisë

A u habitët kur thashë që kuvendi hyjnor ishte i pranishëm në Sinai atëherë kur Perëndia dorëzoi Dhjetë Urdhërimet? Nëse keni parë ndonjëherë film për eksodin dhe për udhëtimin drejt Sinait, me siguri nuk i keni parë engjëjt. Por, Bibla na thotë se ishin aty. Madje thotë se ata dorëzuan ligjin e Perëndisë (Veprat 7:52-53; Hebrejët 2:1-2).

Gjithashtu thuhet se Ligji u shkrua “me gishtin e Perëndisë” (Ligji i Përtërirë 9: 9-10). Ky formulim duhet të jetë i njohur - Perëndia në formë njerëzore. Perëndia ishte në Sinai, duke u shfaqur si një njeri, ashtu si në tregimet e Zanafillës për Engjëllin e Zotit. Ai dhe ushtria e Tij qiellore i dhanë Ligjin Moisiut dhe Izraelit.

Pas dhënies së Ligjit, Moisiu, Aaroni, bijtë e Aaronit dhe shtatëdhjetë pleqtë e Izraelit patën përsëri mundësi ta shihnin Perëndinë e Izraelit në formë njerëzore. Këtë herë ata u takuan për një vakt buke (Eksodi 24: 9-11). Ashtu si Darka e Fundit në kohën e Jezusit vulosi besëlidhjen e re të gjakut të Tij, ky vakt kremtonte besëlidhjen e re të Perëndisë me Izraelin në Sinai - dhënien e Ligjit.

Perëndia i dha Izraelit Ligjin, që ata të ishin të shenjtë (Levitiku 19: 2). Ai donte që Izraeli të veçohet nga popujt e tjerë, të ishte i dallueshëm nga të gjithë si vetë familja e Tij. Ndërsa Perëndia është tërësisht i dallueshëm nga të gjitha perënditë e tjera dhe gjithçka tokësore, kështu edhe populli i Perëndisë duhej të ishte i dallueshëm nga popujt e tjerë.

Çfarë do të thotë shenjtëri? Cili ishte koncepti që qëndronte pas kësaj fjale? Shenjtëri nuk do të thotë të jesh i çuditshëm. Shenjtëri do të thotë të identifikohesh me Zotin, t’i përkushtohesh Perëndisë dhe të gëzosh të gjitha të mirat në jetë, që vijnë prej të qenit të drejtë me Perëndinë. Perëndia donte që Izraeli të tërhiqte kombet e tjerë, që edhe ata, të kthehen tek Ai (Ligji i Përtërirë 4: 6-8; 28: 9-10). Kjo është arsyeja pse Bibla e quan Izraelin një “mbretëri priftërinjsh” (Eksodi 19: 6) dhe “dritë për kombet” (Isaia 42: 6; 49: 6, shih gjithashtu 51: 4; 60: 3). I gjithë kombi e trashëgoi pozitën e Abrahamit për të qenë një bekim për të gjitha kombet (Zanafilla 12: 3).

Të besuarit në besnikëri

Të qenit i drejtë me Perëndinë është një mënyrë tjetër për të folur për shpëtimin. Por, pavarësisht asaj që na është mësuar në shkollën e së dielës si fëmijë, shpëtimi nuk u erdhi izraelitëve duke iu bindur rregullave, duke ndjekur Ligjin. Nëse në Dhiatën e Vjetër ose të Re, shpëtimi nuk fitohet kurrë, njëherazi as nuk meritohet kurrë. Ky është *dhënë* nga hiri i Perëndisë në përgjigje të besimit.

Edhe izraelitët, ashtu si ne që u lindëm pas vdekjes dhe ringjalljes së Krishtit, duhej të kishin besim. Duhej të *besonin* se Perëndia i tyre ishte Perëndia i të gjitha perëndive, duke besuar se Ai i kishte bërë ata popullin e Tij. Vetëm ata kishin qasje te Perëndia i perëndive. Ligji nuk ishte mënyra se si izraelitët arritën shpëtimin - ishte mënyra se si ata treguan besnikëri ndaj Perëndisë në të cilin besonin. Shpëtimi për një izraelit ishte besimi në premtimet dhe në karakterin e Perëndisë së perëndive dhe në refuzimin

për të adhuruar një perëndi tjetër. Pra, e gjithë kjo kishte të bënte me *besimin* dhe me *besnikërinë* e zemrës dhe nuk lidhej me vlerësimin për punën që kishin bërë.

Mbreti David bëri gjëra të tmerrshme si kurorëshkelja dhe organizimi i një vrasjeje (2 Samuelit 11). Sipas Ligjit, ai ishte një shkelës ligji dhe meritonte të vdiste për krimet e tij. Megjithatë, kurrë nuk u lëkund në besimin e tij në Jahveh-n si Perëndia Shumë i Lartë. Ai kurrë nuk e ndërroi besnikërinë e tij për ndonjë zot tjetër. Dhe, Perëndia pati mëshirë për të.

E njëjta gjë vlen edhe për Dhiatën e Re. Të besuarit e Ungjillit do të thotë të besosh se Perëndia i Izraelit erdhi në tokë si një njeri, vdiq vullnetarisht në kryq si një sakrificë për mëkatet tona dhe u ringjall në ditën e tretë. Ne duhet ta përqafojmë Atë me anë të besimit dhe pastaj të tregojmë besnikërinë tonë ndaj Jezusit duke braktisur të gjitha perënditë e tjera. Pavarësisht se çfarë zotat e tjerë mund të thonë për shpëtimin, Bibla na tregon se nuk ka shpëtim në asnjë emër tjetër veç Jezusit (Veprat 4:12) dhe se besimi duhet të mbetet i paprekur (Romakëve 11: 17-24; Hebrejve 3: 19; 10:22, 38-39). Dështimi personal nuk është njësoj me të shkëmbyerit e Jezusit me një zot tjetër dhe Perëndia mund ta bëjë këtë dallim.

Pse ka rëndësi kjo?

Ka shumë simbolikë interesante në Eksodin dhe në atë që ndodhi në Sinai. Skena ku Moisiu dhe të tjerët ndajnë një vakt me Perëndinë në trajtë njerëzore në Sinai e mbërthen menjëherë vëmendjen tonë. Me Moisiun janë shtatëdhjetë pleq. Nëse i numëron kombet që Perëndia i hodhi poshtë pas incidentit të Kullës së Babelit në Zanafillën 10, gjen se ishin shtatëdhjetë. Këto kombe iu caktuan bijve të Perëndisë - perëndive të tjera më të vogla - kur Perëndia i Izraelit i gjykoj kombet (Ligji i Përtërirë 4: 19-20; 32: 8-9). Pse shtatëdhjetë pleq, shtatëdhjetë bij të Perëndisë dhe shtatëdhjetë kombe që humbin trashëgiminë?

Ngjashmëritë janë të qëllimta. Kur Jezusi filloi shërbesën e Tij tokësore, Ai dërgoi shtatëdhjetë dishepuj (Luka 10: 1). Ky ishte një pararendës i Urdhërimit të Madh. Numri telegrafoi idenë se dishepujt e Jezusit do t'i restauronin kombet për sundimin e mbretërisë së Perëndisë. Kjo mbretëri do të arrinte formën e saj përfundimtare në fund të ditëve në Edenin e ri botëror të Zbulesës 21-22. Përsëritja e numrit shtatëdhjetë është një mesazh: familja e re tokësore e Perëndisë, Izraeli - bijtë e Abrahamit - do të ishte mënyra për ta rimarrë atë që ishte humbur.

Por kjo nuk ndalon aty. Apostulli Pal shkroi në Galatasve 3 se besimtarët kanë trashëguar premtimet që iu dhanë Abrahamit. Gjithkush që beson në Jezusin është bir i Abrahamit nëpërmjet besimit (Gal 3: 26-29). Kjo do të thotë që ju dhe unë jemi të ngarkuar me marrjen e kombeve nga perënditë. Është detyra jonë t'i kthejmë njerëzit nga sundimi frymor i perëndive të tjera, në besimin te Jezusi. Ne jemi kuvendi i ri njerëzor i Perëndisë në Tokë. Dhe kur të përlëvdohemi, do të bashkohemi me familjen e Tij hyjnore në Edenin e ri.

Bibla i përcjell këto ide në shumë vende. Libri i Zbulesës përshkruan besimtarët që trashëgojnë sundimin e kombeve me Jezusin, në fund të kohërave (Zbulesa 3:21). Kjo do të thotë se ne do të zhvendosim bijtë rebelë të Perëndisë që i kanë sunduar ato kombe, që nga Babeli. Kjo është arsyeja pse

Gjoni thotë se besimtarët kanë autoritetin të bëhen bij të Perëndisë (Gjoni 1:12, krahaso me 1 Gjonit 3: 1-3); në fakt ne do të zhvendosim bijtë hyjnorë, por-armiqësor të Perëndisë, në ditët e fundit.

Kjo është gjithashtu arsyeja që Pali, kur iu shkruan besimtarëve që të mos lejojnë që gjykatat e botës të zgjidhin mosmarrëveshjet e tyre, iu thotë: “A nuk e dini ju se ne do të gjykojmë engjëj?” (1 Korintasve 6: 3). Kur të hyjnizohemi (përlëvdohemi) në tokën e re, *ne do t’ua kalojmë engjëjve në gradë*. Një ditë do të bëhemi si Jezusi (1 Gjonit 3: 1-3; 1 Korintasve 15: 35-49) dhe do të sundojmë me Të mbi kombet (Zbulesa 2:26) që tani janë nën kontrollin e perëndive armiqësore. Besimtarët, pasardhësit frymorë të Abrahamit, do ta kthejnë mbrapsht përfundimisht përjashtimin nga trashëgimia e kombeve, së bashku me mallkimin e vdekjes, që u përhap nga dështimi i Edenit.

Ne duhet të jetojmë sikur ta besojmë këtë destinacion. Çdo gjë në planin e Dhiatës së Vjetër të shpie tek ne. Mendoni përsëri se çfarë ndodhi në Eden. Perëndia donte që të dy familjet e Tij - njëra hyjnore, tjetra njerëzore - të jetonin dhe të sundonin së bashku në Eden. Ky plan u shkatërrua nga rebelimi, por u ringjall nga shpëtimi i Izraelit prej Egjiptit. Nga bijtë e Abrahamit do të vinte Mesia, i cili do të zhbënte dështimin në Eden (Zanafilla 3:15). Pa një Izrael, nuk do të kishim asnjë destinacion.

Dhe pikërisht kjo është arsyeja pse perënditë armiqësore dhe pasuesit e tyre do të përpiqen sërish ta fshijnë nga faqja e dheut, Izraelin.

KAPITULLI I TETË

Hapësira e shenjtë

Izraelitët kaluan më shumë se një vit në malin Sinai. Pse kaq gjatë? Ata tashmë kishin hyrë në një besëlidhje me Perëndinë dhe morën Dhjetë Urdhërimet. Por, ende kishin shumë për të mësuar. Të premtose se do të besojë dhe se do të ishte besnik ndaj Perëndisë së paraardhësve të tyre, Abrahamit, Isakut dhe Jakobit, ishte një gjë, dhe ishte diçka tjetër të dije se çfarë priste Perëndia dhe se si ishte Ai.

Koncepti i shenjtërisë

Shumë nga ligjet dhe nga praktikat e çuditshme të Dhiatës së Vjetër janë të bazuara në nevojën për t'u mësuar njerëzve se Perëndia është *ndryshe* nga çdo gjë tjetër. Në natyrën dhe në karakterin e Tij, Ai është unik; Ai është plotësisht i *ndryshëm* nga njerëzimi dhe çdo gjë tjetër. Për Izraelin, kjo ishte një e vërtetë që duhej të përforcohej gjatë gjithë kohës. Përndryshe, Perëndia mund të mendohej si i zakonshëm.

Fjala biblike për idenë e tjetërsisë unike të Perëndisë është *shenjtëri*. Kjo do të thotë “të jesh i ndarë veçmas” ose “të jesh i dallueshëm”. Koncepti nuk është domosdoshmërisht vetëm për sjelljen morale - për idenë se duhet të sillemi një mënyrë të caktuar për të pasqyruar standardet e dallueshme morale të Perëndisë - megjithëse edhe kjo përfshihet në të (Levitiku 19:2).

Perëndia nuk ishte i kënaqur që thjesht t'iu jepte izraelitëve një shpjegim intelektual të shenjtërisë. Ai donte që koncepti i tjetërsisë së Tij ta përshkonte tejendanë jetën në Izraelin e lashtë. Bibla na tregon se kjo u krye përmes ritualeve (akteve simbolike) dhe përmes rregullave për qasjen në zonat e shenjta.

Si është Perëndia “ndryshe”?

Përgjigja e shkurtër për këtë pyetje është “në çdo mënyrë”, por kjo tingëllon shumë abstrakte. Bibla është shumë më realiste dhe vetë ritualet e rregullat për jetesën e komunitetit izraelit, e pasqyrojnë atë.

Për shembull, Bibla na mëson se Perëndia jo vetëm që ishte burimi i jetës së Izraelit, por Ai ishte jeta. Perëndia nuk është nga kjo Tokë, një vend ku ka vdekje, sëmundje dhe papërsosmëri. Sfera e Tij është mbinatyrore. Sfera jonë është tokësore. Hapësira tokësore që zë Ai është bërë e shenjtë dhe i përket *një bote tjetër* për shkak të pranisë së Tij. Hapësira që ne zëmë është e zakonshme. Perëndia është poli i kundërt i së zakonshmes.

Në Izraelin e lashtë, këto ide u përcollën nga fakti se njerëzit duhej të ftoheshin dhe të pastroheshin për të zënë vend në të njëjtën hapësirë me Perëndinë. Shumë ligje në Dhiatën e Vjetër rregullojnë këtë pastrim.

Izraelitët mund të skualifikoheshin (bëheshin “të papastër”) nga hapësira e shenjtë prej një sërë aktiviteteve dhe kushtesh. Të kryerit e marrëdhënieve seksuale, të humburit gjak, të paturit e disa të metave fizike dhe të prekurit e një trupi të vdekur (njeriu ose kafshe), të gjitha e bënin Izraelin të papastër. Izraelitët e kishin të ndaluar të hanin disa zogj grabitqarë, që ushqeheshin me kafshët e ngordhura (p.sh. hutat, fajkojtë; Levitiku 11: 13-19) ose kafshët që mund të gjendeshin mbi ose brenda një kufome (p.sh., hardhucat, minjtë, Levitiku 11 : 24-40).

Në këto raste, papastërtia nuk kishte të bënte me moralin, por me lidhjen që sillte humbja e jetës dhe me papajtueshmërinë e saj me vetë përsosmërinë e Perëndisë. Ndonëse logjika është e thjeshtë, ajo ndihet e huaj për mendjet tona moderne. Humbja e gjakut dhe lëngjeve seksuale perceptohej si humbja e asaj që krijonte dhe mbante jetën. Perëndia nuk duhej të shoqërohej me të *humburit* e jetës, por me të *dhënit* e jetës. Kërkimi i “pastrimit” pas humbjes së këtyre lëngjeve ishte një kujtesë për natyrën e Perëndisë. Një “pastrim” i ngjashëm kërkohej pasi dikush bëhej i papastër prej kontaktit me të vdekurit. Gjithashtu, dikush mund të përjashtohej nga zonat e shenjta në Izrael për shkak të papërsosmërisë fizike ose lëndimit, në këtë rast, sepse një papërsosmëri e tillë nuk është në përputhje me përsosmërinë e Perëndisë.

Të gjitha këto ligje kishin për qëllim të ngulitnin një botëkuptim mbinatyror.

Ndreqja e problemit të papastërtisë

Të qenit “i papastër” dhe i papërshtatshëm për t’iu afruar hapësirës së shenjtë ishte një çështje serioze për izraelitët e lashtë. Ata nuk mund të sillnin flijime dhe oferta në vendet e duhura nëse ishin të papastër. Zgjidhja ishte rituali i pastrimit, që ndonjëherë përfshinte sakrificën e vet ose periudhën e pritjes.

Logjika e flijimit të gjakut - cekja ose spërkatja e gjakut mbi një person ose objekt për t’i bërë ata të pastër dhe të përshtatshëm për të zënë hapësirë të shenjtë - është e huaj për ne. Por, flijimet e gjakut patën një qëllim teologjik - ato prezantuan konceptin e zëvendësimit. Meqenëse gjaku ishte burimi i jetës (Levitiku 17:11), marrja e jetës së një kafshe jepte mësimin se afrimi te Perëndia me kushte të tjera përveç kushteve të vendosura prej Tij, nënkuptonte vdekjen. Gjaku i sakrificës ishte një zëvendësues i mëshirshëm për të ndrequr gjendjen e ndotur dhe të papastër të një izraeliti.

Mësimi që jepej ishte se Perëndia po e *ruante* jetën e një izraeliti duke e zëvendësuar me kafshën e sakrificës. Jeta njerëzore ishte më e shenjtë se jeta e kafshëve, sepse njerëzit u krijuan sipas shëmbëlltyrës së Perëndisë (Zanafilla 1:26, 9:6). Izraelitët ia detyronin ekzistencën e tyre një ndërhyrjeje mbinatyrore, që i mundësoi Abrahamit dhe Sarës të kishin një fëmijë (Zanafilla 12: 1-3). Por, jeta njerëzore rrezikohej në prani të një Perëndie të shenjtë. Olokaustet u kujtonin atyre se Perëndia kishte fuqi mbi jetën dhe mbi vdekjen - dhe Perëndia donte t’u tregonte atyre mëshirë.

Qielli (dhe Ferri) mbi Tokë

Tërheqja e vëmendjes ndaj tjetërsisë së Perëndisë komunikoi disa ide - jo vetëm për Perëndinë, por edhe për kufijtë mbinatyrorë. Ideja e “dallimit mes botëve” ishte thelbësore për botëkuptimin mbinatyror të Izraelit. Nëse vendi i pranisë së Perëndisë ishte i shenjtë, toka gjetiu nuk ishte - ajo ishte ose e zakonshme, ose në disa raste, armiqësore dhe e keqe.

Vetë prania e Perëndisë ishte shënuar nga përkujtuesit e Edenit. Shumë tipare të tabernakullit dhe të tempullit u krijuan për t’i bërë njerëzit të mendonin për Edenin, vendin ku u takuan Qielli dhe Toka. Shandani i artë u modelua dhe u zbukurua si një pemë (Eksodi 25:31-40), një analogji me Pemën e Jetës në Eden. Ky qëndronte roje përpara velit që bllokonte rrugën për në Vendin shumë të Shenjtë, ku u vendos Arka e Besëlidhjes, kapaku i projektuar për të funksionuar si një fron për Perëndinë (Eksodi 25:10-22).

Edhe kerubinët brenda Vendit shumë të Shenjtë janë një lidhje e qartë me Edenin. Kerubinët e Edenit ruanin vendbanimin e Perëndisë në Eden (Zanafilla 3:24). Kerubinët brenda Vendit shumë të Shenjtë ruanin kapakun e Arkës së Besëlidhjes (Eksodi 25:18-20). Më vonë, pasi Solomoni ndërtoi tempullin, struktura tendë e tabernakullit u zhvendos brenda tempullit dhe dy kerubinë gjigandë u vendosën mbi Arkë për të krijuar fronin për Perëndinë, duke e bërë Arkën stolin e këmbëve të Tij (1 Kronikave 28:2).

Tempulli u zbukurua si kopshti i Edenit, i mbushur me imazhe bimësie të harlisur dhe të kafshëve (1 Mbretërve 6-7). Lule, palma, luanë dhe shegë u gdhendën në arkitekturën e saj. Kjo ishte një kujtesë pamore e vendit ku Perëndia kishte ardhur së pari të jetonte në Tokë me familjen e Tij njerëzore.

Izraelitët duhej të kujtoheshin edhe për anën e errët të gjeografisë kozmike. Nëse kampi izraelit dhe më vonë kombi i Izraelit, ishte Tokë e Shenjtë, shtëpia e Perëndisë dhe e popullit të Tij, atëherë terreni jashtë Izraelit ishte tokë e *pashenjtë*. Perëndia i kishte braktisur kombet e tjera shumë kohë para Sinait dhe ua kishte dorëzuar ato perëndive më të vogla (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32: 8-9). Një ditë Ai do t’i rimerrte kombet, por gjatë ditëve biblike ata ishin hapësira errësire.

Një ritual izraelit e nguliste fort në mendje këtë mësim përmes një hollësie të paharrueshme. Dita e Shlyerjes (Yom Kipuri), që mbahej çdo vit dhe përshkruhet në Levitikun 16, përfshinte një mësim interesant me objekte për t’i ndërmendur njerëzit për Tokën e Shenjtë dhe të pashenjtë.

Rituali përfshinte dy cjepë. Njëri flijohej dhe gjaku i tij spërkaste shenjtëroren për ta pastruar atë nga ndotja njerëzore edhe për një vit tjetër. Cjapi i flijuar, ishte “për Zotin”. Cjapi tjetër nuk vritej - ai dërgohej në shkretëtirë, pasi kryepriifti i transferonte simbolikisht mëkatet e njerëzve mbi të. Ky cjav ishte “për Azazelin”.

Kush ose çfarë është “Azazeli”? Disa përkthime përdorin fjalën *cjav fajshlyes* në vend të Azazelit. Në pergamenët e Detit të Vdekur, fjala hebraike në diskutim është një emër i përveçëm - emri i një demoni. Gjatë udhëtimit të tyre nëpër shkretëtirë drejt Tokës së Premtuar, izraelitët u kishin ofruar flijime demonëve (Leviticu 17:7), sepse kishin frikë se forcat e këqija do të kërcënonin kampin e tyre. Në fund

të fundit shkretëtira ishte jashtë kampit izraelit dhe për këtë arsye ishte vendi i qenieve të këqija. Kësaj praktike i duhej dhënë fund dhe cjapi për Azazelin e përmbushte këtë. Cjapi i Azazelit nuk ishte një flijim për perënditë e liga - cjapi nuk u flijua kurrë. Përkundrazi, dërgimi në shkretëtirë ishte një mënyrë simbolike për pastrimin e terrenit të shenjtë (kampi izraelit) nga mëkati.

Pse ka rëndësi kjo?

Në Dhiatën e Re gjërat ndryshuan, por në të njëjtën kohë edhe mbetën të njëjta. Perëndia është ende i *ndryshëm*. Shenjtëria e Tij kërkon që ne të pastrohemi për të hyrë në praninë e Tij. Për ne, kjo realizohet duke besuar në atë që Jezusi bëri në kryq.

Çdo gjë që Jezusi bëri për ne, kishte ngjyrimë mbinatyrore. Ai doli në shkretëtirë - vendi ku do të prisnim të gjenim forcat e së keqes - dhe e mposhti tundimin e Satanit. Kjo ngjarje u pasua nga fillimi i shërbesës së Tij, e cila arriti kulmin në ngadhënjimin mbi Djallin, që “ka pushtetin e vdekjes” (Hebrenjve 2:14). Jezusi u kryqëzua *jashtë* qytetit të shenjtë (Hebrenjve 13:12). Ai u bë i papastër, sepse mëkatet tona ishin mbi të dhe Jeruzalemi ishte Tokë e Shenjtë.

Vdekja dhe ringjallja e Jezusit na shenjtërojnë - na bëjnë të përshtatshëm për praninë e Perëndisë. Mëkatet tona “u hoqën” (Romakëve 11:27, shih gjithashtu 1 Gjonit 3: 5). Megjithëse mëkatet të papastër, ne jemi të shenjtë nëse jemi në Krishtin. Edhe pse të papërsosur, papërsosmëritë tona nuk merren parasysh për shkak të Jezusit. Është aq e thjeshtë e gjithë kjo, e megjithatë po kaq e thellë.

Ne priremi të mendojmë se izraelitët qenë në shumë mënyra më tepër të privilegjuar frymërisht se sa ne. Në fund të fundit, ata kishin praninë e Perëndisë në mes tyre. Ata jetonin në një botë ku gjeografia mbinatyrore, kozmike, ishte e *vërtetë*. Ne priremi gjithashtu të mendojmë se do të ishim më frymërorë, më të lidhur me Perëndinë, vetëm nëse do të kishim vetëm atë që ata kishin, nëse këto kujtesa të vazhdueshme të Perëndisë do të ishin realiteti ynë.

Dhiata e Re thotë se *ato janë*.

Nuk kemi nevojë për një tabernakull ose tempull për të shënuar hapësirë të shenjtë. Trupat tanë *janë* hapësirë e shenjtë. Pali i quan trupat tanë tokësorë një “çadër” (2 Korintasve 5: 4), sepse ne banohe mi nga e njëjta prani hyjnore që mbushte Vendin shumë të Shenjtë në tabernakull dhe në tempull (Romakëve 8: 9-11). Përfundimisht, trupi ynë, shtëpia tokësore e frymës sonë, do të vdesë, vetëm për t’u zëvendësuar me një “banesë që nuk është bërë nga dora e njeriut” (2 Korintasve 5:1-3), në një banesë qiellore: Edeni i ri, Qielli i rikthyer në Tokë (Zbulesa 22: 1-3).

Meqënëse Perëndia banon sot në besimtarët me anë të Frymës së Tij, çdo kishë - çdo mbledhje e besimtarëve - është tokë e shenjtë. Kjo është arsyeja pse Pali, kur u tha me trishtim Korintasve të dëbojnë një të krishterë të papënduar, që jetonte në mëkat, i udhëzoi ata që ta “dorëzonin këtë njeri në dorë të Satanit” (1 Korintasve 5: 5). Kisha ishte Tokë e Shenjtë. Jashtë bashkësisë së besimtarëve ndodhej fusha e zotërimit të Satanit. Aty ishte vendi që i përkiste mëkatit dhe vetëshkatërrimit të tij.

Ka ardhur koha që ta shohim veten përmes syve të mbinatyrshëm. Ti je bir i Perëndisë, i përshtatshëm për hapësirë të shenjtë, jo për shkak të asaj që bën ose nuk bën, por sepse je në Krishtin, të adoptuar nga Perëndia (Romakëve 8:15; Galatasve 4: 5). Ju jeni nxjerrë nga bota e errësirës dhe jeni “transferuar ... në mbretërinë e Birit të Tij të dashur” (Kolosianëve 1:13).

As edhe për një çast nuk duhet ta harrojmë kurrë se cilët jemi në Krishtin - dhe se çfarë nënkupton kjo për botën.

KAPITULLI I NËNTË

Luftë e shenjtë

Bibla është libër që ndez debate. Njerëzit, që nuk e konsiderojnë atë si Fjala e Perëndisë, shpesh e kundërshtojnë. Por, ka disa pjesë të Biblës që madje edhe vetë të krishterët, i vënë në siklet. Lufta e Izraelit për të pushtuar Tokën e Premtuar është një nga ato pjesë.

Pse? Po kryesisht për shkak të vrasjeve. Ato duken sikur janë kryer pa bërë asnjë dallim dhe në mënyrë tepër të paskrupullt. Pse duheshin vrasur popullata të tëra në disa qytete—burra, gra, fëmijë, madje edhe gjëja e gjallë? Pse nuk iu dha banorëve mundësia të dorëzoheshin? A nuk do ishte më mirë t'i dëboje ata, sesa t'i vrisje?

Për këto kundërshti ekziston një përgjigje, por unë kam zbuluar se përgjigja i vë të krishterët po aq në siklet, sa edhe vetë problemi. Arsyetimin dhe motivin e rrëfimeve të pushtimit mund t'i kuptosh vetëm kur t'i shohësh përmes botëkuptimit mbinatyror të një izraeliti.

Logjika mbinatyrore e Izraelit

Betejat për Tokën e Premtuar u piketuan mes dy faktorësh me rrënjët thellë në të kuptuarin e Izraelit për botën e tyre, që konsiderohej jo vetëm si banesa e njerëzimit, por edhe si kupa e fitores së një lufte frymore të padukshme. Ne i kemi trajtuar tashmë ato, megjithatë le t'iu hedhim një sy, sërish shpejt e shpejt.

Njëri nga faktorët, i pari, ka të bëjë me pasojat negative të ngjarjeve të kullës së Babelit kur pasi kombet u rebeluan kundër tij, Perëndia vendosi të mos kishte më një marrëdhënie të drejtpërdrejtë me popujt e këtyre kombeve. Në vend të kësaj, Ai caktoi anëtarë prej kuvendit të Tij hyjnor, bijtë e Perëndisë, që të sundonin mbi ta (Ligji i Përtërirë 4:19–20; 32:8–9). Paskëtaj, Ai thërret Abrahamin dhe bën të mundur që ai dhe gruaja e tij, Sara, të kenë një fëmijë (Isaaku), prej nga do të rridhte populli i Izraelit.

Te psalmi 82 mësuam se këta perëndi të vegjël e korrupuan veten. Ata lejuan padrejtësitë. Njerëzit i adhuruan ata në vend të Perëndisë Shumë të Lartë. Kështu, ata u kthyen në armiq të Perëndisë dhe të popullit të Tij, Izraelit. Duke qenë se disa nga këto kombe gjendeshin brenda tokës së Kanaanit, të cilën Perëndia synonte t'ia jepte kombit të Tij, Izraelit, pas eksodit, Moisiu dhe izraelitët besonin se popujt që i kishin zënë këto toka ishin armiqtë e tyre të përbetuar dhe se perënditë e tyre do bënë gjithçka të mundshme për ta shkatërruar Izraelin.

Faktori i dytë ngjallte edhe më shumë frikë për izraelitët. Ai shpjegohet më së miri prej asaj që ndodhi kur izraelitët mbërritën në kufi me Kanaanin, Tokën e Premtuar.

Moisiu dërgoi dymbëdhjetë vëzhgues në Kanaan, që të raportnin lidhur me tokën dhe me banorët e saj. Zbuluesit u kthyen me prova se vetë toka ishte e mrekullueshme, rridhte “qumësht dhe mjaltë”, ashtu si kishte thënë Perëndia (Numrat 13:27). Por pastaj ata lëshojnë një bombë: “Vendi që kemi përshkuar për ta vëzhguar është një vend që i ha banorët e tij; dhe të gjithë njerëzit që kemi parë në të janë njerëz me shtat të lartë. Përveç kësaj aty pamë nefilimë (pasardhësit e Anakut rrjedhin nga nefilimët), përballë të cilëve na dukej se ishim karkaleca dhe kështu duhet t’u dukeshim atyre” (Numrat 13:32-33).

Ne kemi folur më parë për nefilimët. Ata qenë pjella e ligë e bijve të Perëndisë dhe bijave të njerëzve, që kemi hasur te Zanafilla 6:1-4. Gjigandët anakimë, që panë zbuluesit izraelitë në Kanaan, qenë pasardhësit e tyre. Në tërë vendin e Kanaanit kishte të tjerë syresh të shpërndarë mes kombeve dhe qyteteve, që izraelitëve u duhej t’i mposhtnin për të rimarrë tokën (Numrat 13:28-29). Detyra e pushtimit të tokës dhe perëndive të saj, nëse më parë dukej e vështirë, tashmë dukej ashiqare e pamundur. Për ta marrë në zotërim tokën, atyre u duhej tanimë të përballeshin me luftëtarë të përmasave fizike jonormale.

Vetëm dy nga zbuluesit, Jozueu dhe Kalebi, besuan se Perëndia do t’i ndihmonte izraelitët të mposhtnin anakimët. Pjesa tjetër e zbuluesve ia mbushën mendjen popullit se do të humbnin. Në vend që të besonin se Perëndia, i njëjti Perëndi që shpartalloi Faraonin dhe ushtrinë e tij tërësisht, do të ndërhynte për t’u dhënë atyre fitoren, ata nisën të qahen duke thënë: “Nuk mund të sulemi kundër këtij populli, sepse është më i fortë se ne” (Numrat 13:31).

Perëndia u përgjigj: “Deri kur do të më përçmojë ky popull? Dhe deri kur do të refuzojnë të besojnë pas gjithë atyre mrekullive që kam bërë në mes të tyre?” (Numrat 14:11). Në fakt, Perëndia u zemërua aq shumë sa kërcënoi ta përjashtonte Izraelin nga trashëgimia, ashtu siç kishte bërë me kombet në kohën e kullës së Babelit dhe t’ia niste sërish nga e para, këtë herë me Moisiun: “Unë do ta godas me murtajë dhe do ta shkatërroj (*përjashtoj nga zotërimi*), por do të bëj prej teje një komb më të madh dhe më të fuqishëm se ai” (Numrat 14:12).

Moisiu iu lut Perëndisë ta zbuste zemërimin (Numrat 14:13-19). Perëndia e bëri, por nuk mundej që ta anashkalonte mosbesimin e popullit. Kishte ardhur koha të merrnin një mësim, një mësim të fortë madje. Ai i tha Moisiut:

Unë fal, ashtu si kërkove ti; por, ashtu siç është e vërtetë që Unë jetoj, e gjithë Toka do të jetë plot me lavdinë e Zotit, dhe tërë këta njerëz që kanë parë lavdinë Time dhe mrekullitë që kam bërë në Egjipt e në shkretëtirë, dhe më kanë tunduar dhjetë herë dhe nuk e kanë dëgjuar zërin Tim, me siguri nuk kanë për ta parë vendin që u betova t’u jap etërve të tyre. Askush nga ata që më kanë përçmuar nuk ka për ta parë...

Kufomat tuaja do të bien në këtë shkretëtirë; ju të gjithë që jeni regjistruar, nga mosha njëzet vjeç e lart, dhe që keni murmuritur kundër Meje, nuk do të hyni me siguri në vendin ku u betova se do të banoni, me përjashtim të Kalebit, birit të Jefunehut dhe të Jozueut, birit të Nunit. Të vegjlit tuaj përkundrazi, që ju thatë se do të ishin viktimat e armiqve, do t’i fus; dhe ata do të njohin vendin që ju keni përçmuar (Numrat 14:20-31).

Në kohët biblike shprehja “dhjetë herë” përdorej si metaforë me kuptimin “sërish e sërish” (Zanafilla 31:7; Jobi 19:3). Deri në këtë moment Perëndia qe treguar tolerant ndaj ankesave të njerëzve. Në vend që të gëzonin se nuk ishin më skllëvër në Egjipt, ata ankoheshin për ushqimin që duhej të hanin (Numrat 11:1-14; 31-35) dhe për udhëheqësin e zgjedhur nga Perëndia, Moisiun (Numrat 12:1-16). Por durimi i Tij kishte sosur; këtë herë mosbesimi i tyre erdhi me një çmim të tmerrshëm. Izraeli do të endej në shkretëtirë për dyzet vjet deri sa gjithë të rriturit që nuk besuan, të vdisnin.

Një shans i dytë

Izraelit do t’i jepej një shans i dytë për ta pushtuar Tokën e Premtuar. Ligji i Përtërirë 2-3 rrëfen se si gjatë dyzet viteve të ecejakeve të tyre, izraelitët mbërritën në territorin matanë lumit Jordan (quajtur “Transjordani”), në lindje të Tokës së Premtuar. Vendet e Transjordanisë përfshijnë Edomin, Moabin dhe Amonin, territore të cilat Perëndia ua kishte dhënë pasardhësve të Lotit, nipit të Abrahamit dhe Esaut, vëllait të Jakobit. Njerëzit që jetonin atje kishin lidhje gjaku me izraelitët... ose të paktën shumica e tyre. Por, aty ekzistonin edhe të tjerë.

Perëndia e kishte udhëhequr Moisiun që ta kryente këtë udhëtim për një qëllim të veçantë. Kjo nuk ngjante me bërjen e vizitave të ca kushërinj të largët. Me kohë, izraelitët hynë në një zonë të quajtur Bashan. Ky vend kishte një nam të llahtarshëm. Në letërsinë e lashtë, duke lënë mënjanë Biblën, Bashani njihej si “vendi i gjarprit”. Dy qytetet kryesore të tij, Ashtarothi dhe Edrei, përmendur në këtë udhëtim (Ligji i Përtërirë 1:4; Jozueu 13:12), konsideroheshin si porta të botës nëntokësore të të vdekurve. Sipas kontekstit të botëkuptimit mbinatyror të Izraelit, Perëndia i kishte çuar izraelitët në portat e ferrit.

Po, nuk mbaron me kaq.

Perëndia i kishte sjellë aty izraelitët që të përballeshin me dy mbretër, Sihonin dhe Ogun. Këta dy mbretër ishin amorej (Ligji i Përtërirë 3:2-3; 31:4) dhe sundimtarë të atyre që Bibla i quan refaimë. Siç vëren në mënyrë ogurzezë Ligji i Përtërirë 2:11, anakimët “konsideroheshin refaimë”. Perëndia, përmes Moisiut, e kishte udhëhequr popullin drejt një tjetër zone të pushtuar nga i njëjti lloj gjigantësh që i patën frikësuar zbuluesit izraelitë vite më parë duke i shtyrë në mosbesim (Numrat 13:32-33), ngjarje që solli dyzet vitet e endjes.

Pse i solli aty Perëndia? Sepse kjo përballje ishte një hije e asaj që duhej bërë kur të përfundonin dyzet vitet. Do të vinte koha kur Izraeli do ta kapërcente Jordanin për të pushtuar tokën që Perëndia u kishte dhënë atyre. Perëndia po vinte në provë popullin e Tij. A do të besonin dhe do të luftonin këtë herë? Nëse po, një fitore do t’u jepte atyre sigurinë dhe besimin për atë që shtrihej përpara.

Izraelitët ia kishin mbathur vite më parë. Por këtë here, historia përfundoi ndryshe. Siç tha Moisiu, “Zoti, Perëndia ynë, na e dha [Sihonin] në dorë, dhe ne e mundëm atë, bijtë e tij dhe tërë njerëzit e tij... Zoti, Perëndia ynë, na dha në dorë edhe Ogun, mbretin e Bashanit, me gjithë njerëzit e tij; dhe ne e mundëm atë pa lënë gjallë asnjë” (Ligji i Përtërirë 2:33; 3:3). Profeti Amos, duke rikujtuar këtë përballje në librin e vet biblik shumë vite më vonë, e përshkruan rezultatin përfundimtar kështu: “shkatërrova para tyre amoreun, që ishte i gjatë sa është i gjatë cedri dhe ishte i fortë si lisi” (Amos 2:9).

Kjo qe vërtet një mënyrë e vështirë për ta nisur këtë shans të dytë. Perëndia kërkonte që ata të përballeshin me frikërat e tyre, tmerret që iu kushtuan dyzet vite endje të kotë. Në anën e tyre qëndronte Perëndia që kishte hapur Detin e Kuq. Kjo ishte koha që ta kujtonin këtë gjë.

“Kushtuar për shkatërrim”

Izraeli ngadhënjeu ndaj Sionit dhe ndaj Ogut. Këtu fillojmë të kuptojmë për herë të parë se pse pushtimi i Tokës së Premtuar me raste përfshinte asgjësim. Popullata të tëra qytetesh që ishin strehë e gjigandëve refaimë iu “kushtuan shkatërrimit” (Ligji i Përtërirë 3:6). Qëllimi nuk qe hakmarrja. Qëllimi ishte që të sigurohej eliminimi i linjës së gjakut të nefilimëve. Për izraelitët, linja e klaneve gjigande ishte demoniake, prodhuar prej qenieve hyjnore rebele dhe të rëna. Ata nuk mund të bashkekzistonin me një trashëgimi demoniake.

Koha kaloi dhe para se izraelitët të hidheshin matanë Jordanit për në Kanaan, Moisiu vdiq. Udhëheqja kaloi te Jozueu. Ai drejtoi shumë fushata ushtarake gjatë pushtimit izraelit të Tokës së Premtuar, fushata që u udhëhoqën prej dy faktorëve, të cilët i përmenda më herët në këtë kapitull: shporrja e kombeve armiqësore dhe në rrugë e sipër, eliminimi i linjës së gjakut të klaneve gjigande.

Parë në këtë kontekst, pushtimi i Tokës së Premtuar qe një luftë e shenjtë, një betejë kundër forcave të errësirës dhe armiqve nën pushtetin e perëndive kundërshtarë, për të cilat Bibla thotë se janë qenie frymërore të vërteta.

Logjika e pushtimit gjendet e përmbledhur bukur te Jozueu 11:21-22:

Po në këtë periudhë Jozueu u nis në marshim dhe shfarosi anakimët e krahinës malore, ata të Hebronit, të Debirit, të Anabit, të të gjithë krahinës malore të Judës dhe të të gjithë krahinës malore të Izraelit; Jozueu vendosi shfarosjen e tyre të plotë bashkë me qytetet e tyre. Nuk mbetën më anakimë në vendin e bijve të Izraelit; mbetën disa prej tyre vetëm në Gaza, në Gath dhe në Ashdod.

Pse ka rëndësi kjo?

Fushatat e Jozueut qenë kryesisht të suksesshme, por jo të plota. Një grusht gjigandësh mundën t’ia mbathnin e ndonëse mund të mos jetë dukur si shumë e rëndësishme, kjo parashikoi ngjarje që do të vinin më vonë. Disa përfunduan në Gath. Gathi u bë një qytet filistin (Jozueu 13:3) dhe ishte qyteti i Goliathit në kohën e mbretit David (1 Samuelit 17:4). Por Goliathi, nuk ishte gjigandi i fundit në Gath (1 Kronikave 20:5-8). Jo të gjithë ata që “u kushtuan për shkatërrim” gjatë pushtimit të Tokës së Premtuar u shkatërruan vërtetë dhe fakti që pushtimi nuk i përmbushi të gjitha porositë kryesore, pati pasoja për izraelitët.

Libri i Gjyqtarëve na tregon se në kohën kur vdiq Jozueu, pushtimi qe i paplotë edhe në aspekte të tjera. Ai nuk u krye kurrë plotësisht. Izraelitët morrën vendimin se ia kishin dale mbanë më së miri dhe nuk iu bindën urdhrat të Perëndisë për t’i zburar kombet e tjera. Por, bindja e pjesshme është mosbindje.

Izraelitët do të kalonin shekuj të tërë duke paguar për vendimin e tyre që të mos i përmbushnin synimet e Perëndisë. Libri i Gjyqtarëve përsërit vazhdimisht një cikël të tmerrshëm: Izraeli mposhtej vazhdimisht prej kombeve armike dhe besnikëria e besimit ndaj Perëndisë qe gati e shuar fare. Gjërat u përmirësuan rreth kohës së mbretit David dhe birit të tij Salomon, po menjëherë pas Salomonit, Izraeli u shpërbë prej luftës civile dhe idhujtarisë.

Lavdia e pushtimit u venit prej dështimit me përmasa epike. Mundja e armiqve u rrëmbye prej dhëmbëve të fitores. Sundimi i mbretërisë së Perëndisë, plani i Tij për një Eden të rimëkëmbur, u dogj. Botëkuptimi mbinatyror që lindi prej Babelit, perms të cilit kombet mosbesuese ranë nën sundimin e perëndive të këqij, mbeti i pacenuar. Izraeli u mund dhe u shpërnda; Toka e Premtuar e tij ra nën sundimin e perëndive të tjera dhe të kombeve të tyre. I njëjti botëkuptim përcillet edhe përmes Dhiatës së Re. Pali përdor terma si *principata*, *autoritete*, *frone* dhe *pushtete* për të përshkruar forcat e errësirës. Secili prej këtyre termave përdorej në lashtësi për t'iu referuar sundimit gjeografik.

Shkaku i dështimit të izraelitëve ishte mosbindja dhe mosbesimi nga ana e popullit të Perëndisë. Njerëzit janë të dobët. Ne ndoshta vrasim mendjen se për ç'arsye Perëndia merret me ne. Po nëse kthejmë kokën pas tek Edeni, e kuptojmë arsyen pse. Perëndia iu përkushtua njerëzimit. Ne jemi shëmbëlltymbartësit e Tij, familja e Tij njerëzore. Plan i Tij fillestar për sundimin e Tokës na përfshinte edhe ne. Që Perëndia ta flakte mënjane pjesëmarrjen njerëzore në sundimin e Tij kuvendor mbi Tokë, kjo do të përcillte mesazhin se Ai është i paaftë ta bëjë të funksionojë ose do të tejçonte mendimin që kjo ishte një ide e keqe që nga fillimi. Perëndia nuk është i paaftë të arrijë qëllimet e Tij. Dhe siç e kemi përmendur në një kapitull të më përparshëm, Ai nuk bën gabime.

Erdhi koha për një tjetër qasje ndaj problemit të vjetër të mëkatit dhe dështimit. Nuk mund të kishe besim te njerëzimi për të rizgjuar sundimin e mbretërisë edenike. Vetëm Perëndia mund ta bënte atë që nevojitej të bëhej. Vetëm Perëndia mund t'i plotësonte detyrimet e besëlidhjeve të Tij. Por, njerëzimi nuk do të lihej mënjane. Në fakt, *Perëndisë do t'i duhej të bëhej njeri*. Perëndisë do t'i duhej të përmbushte vetë Ligjin dhe besëlidhjet, e pastaj do të barte mbi vete dënimin për të gjithë dështimin njerëzor. Por realizimi me sukses i kësaj zgjidhjeje të parrokshme mendërisht, nënkuptonte mbajtjen e saj të fshehur prej gjithkujt, përfshirë qeniet inteligjente të mbinatyrshme, që ishin armiq të qëllimeve të Tij. Kjo s'do të ishte e lehtë.

KAPITULLI I DHJETË

Fshehur haptazi

Që prej rënies, Perëndia është përpjekur ta ripërtërijë qëllimin e Tij fillestar për Edenin: të jetojë si me familjen e Tij hyjnore, po ashtu edhe me atë njerëzore, mbi Tokë. Perëndia i pati thënë Adamit dhe Evës të ishin të frytshëm dhe të shumoheshin, duke përhapur sundimin e mirë të Perëndisë mbi pjesën tjetër të planetit. Ai dëshironte që e gjithë Toka të ishte një vend ku Qielli të takohej me Tokën, ku njerëzimi të mund ta shijonte hyjnore dhe ku hyjnorja të mund ta shijonte Tokën dhe njerëzimin. Ne e dime se si përfundoi *kjo*.

Një histori dështimi

Njerëzimi mëkatoi dhe u përjashtua nga prania e Perëndisë. Edeni u mbyll. Armiku hyjnor, Gjarpri, u përjashtua, u dëbua ose u fshi nga prania e Perëndisë, poshtë në Tokë, vendin ku mbretëron vdekja, ku jeta nuk është e përjetshme. Ai u bë zoti i të vdekurve dhe prandaj ngriti pretendim zotërimi për çdo genie njerëzore që do të jetonte ndonjëherë, për shkak se ata mëkatojnë dhe paga e mëkatit është vdekja (Romakëve 6:23).

Pas përmytjes, Perëndia ia përsëriti Noeut dhe familjes së tij qëllimin e Edenit: jini të frytshëm dhe shumohuni. Ishte një rinisje nga e para. Përkundrazi, njerëzimi u rebelua. Në vend që t'i bindeshin Perëndisë dhe të përhapnin kudo njohurinë dhe sundimin e Tij, njerëzit ndërtuan një kullë nga ku Perëndia të zbriste tek ata.

Sërish dështim. Perëndia nuk e pranoi këtë gjë. Ai përzjeu gjuhët e kombeve dhe ua dorëzoi kombet kuvendit të Tij hyjnor, që të sundonin mbi to. Pastaj vendosi t'ia niste nga e para me një familje njerëzore të re, përmes Abrahamit dhe Sarës. Ai do t'i rimerrte mbrapsht kombet e tjerë, përmes pasardhësve të Abrahamit, sapo të restaurohej sundimi i mbretërisë së Tij (Zanafilla 12:3).

Edhe kjo rezultoi si një dështim. Më pas erdhi përpjekja tjetër, nxjerrja e Izraelit prej Egjiptit, udhëtimi drejt Sinait dhe përfundimisht më tej në Tokën e Premtuar. Izraeli dështoi. Me kalimin e kohës Perëndia ngriti Davidin e më pas, Salomonin. Por pas vdekjes së Salomonit, Izraeli ndoqi perëndi të tjera dhe izraelitët iu kundërvunë njëri-tjetrit. Perëndisë iu desh t'i nxirrte ata nga Toka e Premtuar për t'i çuar në robëri.

Historia njerëzore, pa praninë e Perëndisë, është historia e dështimit. Kjo për shkak se njerëzimi është i humbur që prej rënies edenike. Të gjithë njerëzit janë të papërsosur dhe të larguar nga marrëdhënia me Perëndinë. Asnjë udhëheqësi njerëzor nuk mund t'i besojë nisja dhe ruajtja e mbretërisë së Perëndisë. Ata, njerëzit, do ta kundërshtonin besnikërinë e vetme ndaj Perëndisë. Do të

bënin siç u voliste. Njerëzit do të mëkatonin, do të dështonin dhe do të bashkoheshin me zotin e të vdekurve, armikun e madh të Perëndisë. Por vizioni i Perëndisë që ndante bekimin për të qenë mbretër-administratorë të një Edeni të ri nuk mund të realizohej pa njerëzit. E vetmja mënyrë që njerëzit t'i përmbaheshin detyrimeve të tyre ndaj planit të Perëndisë do të ishte që ata të ribëheshin sërish. Mallkimi i rënies duhej thyer.

Dhe për këtë, Perëndia e kishte një plan.

Zgjidhja dhe një problem

Perëndisë i duhej një njeri që të ishte më shumë se thjesht njeri, dikush që mund t'i bënte ballë tundimit, që do të bindej gjithmonë, që të ishte i përshtatshëm për të qenë mbret, që mund ta përmbyste mallkimin e vdekjes duke vdekur dhe pastaj duke u ngjallur sërish, me fuqinë e vet. E gjitha kjo mund të ndodhte vetëm në një mënyrë, vetë Perëndia të bëhej njeri. Perëndia do ta përmbushte planin e vet, *si njeri*, për gjithë njerëzimin dhe do ta restauronte Edenin. Vetëm kur njerëzit të merrnin faljen dhe të bëheshin hyjnorë si Jezusi me anë të fuqisë së ringjalljes (1 Gjonit 3:1-3), atëherë Edeni mund të bëhej një realitet.

Por, dilte një problem. Po të zbulohej plani, se njeriu që ishte Perëndi kishte ardhur për të vdekur dhe për t'u ringjallur që të siguronte restaurimin e vizionit fillestar të Perëndisë, forcat e errësirës nuk do të binin në kurth.

Kjo është saktësisht ajo që Pali i tha në një letër kishës në Korint:

...por flasim diturinë e Perëndisë të fshehur në mister, që Perëndia e kishte paracaktuar përpara kohërash për lavdinë tonë, të cilën asnjë nga pushtetarët e kësaj kohe nuk e ka njohur; sepse, po ta kishin njohur, nuk do të kishin kryqëzuar Zotin e lavdisë. (1 Korintasve 2:7-8, LEB)

Për kë po flet Pali? Fjala *sundimtarë* mund t'u referohet autoriteteve njerëzore, si Ponc Pilati dhe prijësit hebrenj, por Pali kishte ndër mend edhe fuqi hyjnore demoniake (Efesianëve 2:2). Armiqtë e Perëndisë, si njerëzorët *ashtu dhe* hyjnorët rebelë, duheshin mbajtur në errësirë. Gjithçka varej nga vdekja dhe nga ringjallja e Perëndi-njeriut.

Po si ta mbash sekret një gjë të tillë?

Mesia i fshehur

Perëndia-njeri prej të cilit varej restaurimi i Edenit ishte padyshim Mesia, Jezusi nga Nazareti. Po a u habitët kur ju thashë se plani mesianik ishte sekret? A s'mundemi dot që duke lexuar Dhiatën e Vjetër ta shohim qartë të gjithë planin? Jo, aspak.

Besojeni ose jo, por nuk ka asnjë varg të vetëm në Dhiatën e Vjetër që të përdorë fjalën *mesia* për një njeri që është në fakt Perëndia dhe që do të vdiste për mëkatet e njerëzimit. Madje as tek Isaia 53:11 që portretizon “shërbëtorin e vuajtur”. Fjala *mesia* nuk shfaqet kurrë tek ai kapitull dhe askund tek Isaia; “shërbëtori” i referohet kombit të Izraelit, jo një individ shpëtimtar (Isaia 41:8; 44:1-2, 21; 45:4; 48:20; 49:3). Fjala *mesia*, që ka kuptimin “i vajosur”, gati kurdoherë i referohet vetëm Davidit ose njërit prej pasardhësve të tij, që mbretëruan pas tij.

Faktikisht, prova e asaj që po them, se profili i një mesie hyjnor që do të vdiste dhe do të ringjallej zor se gjendet në Dhiatën e Vjetër, duket haptazi në Dhiatën e Re.

Mendoni pak se si reagan dishepujt ndaj Jezusit kur Ai u tha se po shkonte në Jeruzalem që të vdiste. Njoftimi i shtangu dhe i shqetësoi (Mateu 17:22-23; Marku 9:30-32). Ata nuk iu përgjigjën duke i thënë, “Ah, po. E kemi lexuar këtë në Shkrime”. Pjetri madje e qortoi Jezusin për atë që tha (Mateu 16:21-23).

Dishepujt nuk ia kishin haberin, as idenë më të vogël, këtij plani të ri të Perëndisë. Ata e konsideronin Jezusin vetëm si birin e Davidit dhe trashëgimtarin e ligjshëm të fronit të tij, si dikush që kreu mrekulli ashtu sikurse profetët e Dhiatës së Vjetër.

Madje dhe *pas* ringjalljes, dishepujve u duhej që t’u hapej mendja në mënyrë të *mbinatyrshme* që të kuptonin mesian e vuajtur. Pasi u ngjall prej së vdekurish, Jezusi iu shfaq atyre dhe u tha:

“Këto janë fjalët që Unë ju thosha kur isha ende me ju: se duhet të përmbushen të gjitha që janë shkruar lidhur me mua në ligjin e Moisiut, në profetët dhe në psalmet”. Atëherë ua hapi mendjen, që t’i kuptonin Shkrimet. (Luka 24:44-45)

“Plani i ri” i Perëndisë, që Ai do të vdiste dhe do të ngjallej së vdekurish për të përmbysur mallkimin e rënies, nuk është aspak i dukshëm në Dhiatën e Vjetër. Në fakt, të dhënat janë të shpërhapura nëpër gjithë Dhiatën e Vjetër në dhjetëra vende. Asnjëherë nuk zbulohen në një vend të vetëm. Profili mesianik është i qartë vetëm në retrospektivë, madje dhe atëherë, vetëm për atë që e di mirë se çfarë të kërkojë dhe të presë.

Padyshim që qeniet inteligjente mbinatyrore të liga e dinin se biri i profetizuar i Davidit kishte ardhur (Mateu 8:28-29; Luka 4:31-35). Kaq mund të kishin kuptuar prej Dhiatës së Vjetër. Por asgjë nga ato që thonë ndonjëherë demonët, nuk të krijon përshtypjen se ata e kishin kuptuar që Jezusi kishte ardhur në Tokë për të vdekur dhe për t’u ringjallur sërish, duke përmbysur kështu mallkimin.

Siç tha Pali, po ta kishin kuptuar demonët dhe Satani atë plan, ata kurrë nuk do të kishin shtyrë njerëz si Juda për ta tradhtuar Jezusin tek ata, që e donin të vdekur. Djalli dhe ata të rreshtuar pas tij, janë një mori gjërash, por kurrsesi nuk janë budallenj. Ata u *mashtruan* ta vrisnin Jezusin, ashtu siç e kishte planifikuar Perëndia. Madje përuruan serinë e ngjarjeve, që do të çonin drejt humbjes së tyre. Ky qe një çorientim hyjnor.

Copëza profili

Në retrospektivë, ne mund t'i shohim copëzat e profilit mesianik me më shumë qartësi se dishepujt. Ndonëse nuk ka asnjë varg që përshkruan një bir hyjnor mesianik të Davidit që vdes dhe ringjallet për të përmbysur mallkimin, ato fije e përshkojnë gjithë Dhiatën e Vjetër. Pasi keni parë tashmë se si u shpalos plani, ju mund të gjeni një fije dhe të filloni të ndiqni modelin.

Për shembull, pyesni “Kush është Biri i Perëndisë?” Në Dhiatën e Vjetër përgjigja nuk është “Jezusi”. Adami ishte bir i Perëndisë; ai qe njeriu i parë. Izraeli thirret me titullin bir i Perëndisë (Eksodi 4:23; Osea 11:1). Mbreti izraelit thirret bir i Perëndisë (Psalmi 2:7). Në Dhiatën e Re, Jezusi është “Adami i dytë” dhe “Biri i Perëndisë” (Romakëve 1:4; 1 Korintasve 15:45; 2 Korintasve 1:19; Hebrenjve 4:4).

Ne mund të ngremë pyetjen “Kush është shërbëtori i Perëndisë?” Adami i shërbeu Perëndisë (Zanafilla 2:15). Izraeli u thirr shërbëtori i Perëndisë (Isaia 41:8; 44:1–2, 21; 45:4; 48:20; 49:3). Davidi dhe mbretër të tjerë të linjës së tij, u quajtën shërbëtorë të Perëndisë (2 Samuelit 3:18; Psalmi 89:3; 1 Mbretërve 3:7; 2 Kronikave 32:16). Edhe Jezusi ishte shërbëtor (Veprat 3:13; 4:30; Filipianët 2:1-8).

A vuajtën gjë këta bij të Perëndisë dhe shërbëtorë të Perëndisë? A u shuajt dikur ekzistenca e tyre tokësore? A u përtëri gjë ajo ekzistencë? A kanë ata një të ardhme në një Eden të ri? Të gjitha përgjigjet janë, po. Adami, Izraeli dhe mbretërit e linjës së Davidit u dëbuan prej pranisë së Perëndisë, vendit në Tokë ku Ai banonte (Edeni dhe Toka e Premtuar). E megjithatë, ata u shpenguan dhe do të shpengohen në një Eden të ri për të jetuar me Perëndinë dhe me Jezusin e ringjallur.

Thelbi është se gjithë këta personazhe në një farë mënyre tregojnë për nga Jezusi dhe *Ai e bën të plotë skemën*. Ai është figura e plotësuar, që bëhet e dukshme kur evidentohen të gjitha copëzat dhe vendosen në vendet përkatëse. Çdo gjë që në dritë të diellit, e megjithatë e pazbulueshme pa një shikim retrospektiv.

Pse ka rëndësi kjo?

E liga inteligjente, Satani, demonët, perënditë e vogla që sundojnë kombet, nuk dinë gjithçka. Ata nuk kanë mendjen e Perëndisë dhe as nuk mund të depërtojnë brenda saj. Ne priremi të hamendësojmë që për shkak se ata janë të mbinatyreshëm, atëherë ata janë të gjithëdijsëm. Aspak e vërtetë. Ka vetëm *një* genie të gjithëditur, Perëndia. Dhe Ai, është në krahun tonë.

Për shkak të rënies, Satani me të drejtë mori juridiksion mbi të gjithë ne. Çfarë dua të them me këtë? Për shkak të mëkatit të Adamit, “vdekja u shtri te të gjithë” (Romakëve 5:12). Gjarpri u mallkua, u hodh poshtë të sundonte botën e të vdekurve, nëntokën ose atë të cilës i referohemi si ferr. Për shkak të rënies, gjithsecili ka si fund vdekjen dhe do të shkojë në botën e të vdekurve ku mbretëron Djalli.

E gjitha kjo ndryshoi kur Jezusi erdhi *herën e parë* dhe përmbushi plani e Perëndisë për shpëtimin duke vdekur mbi kryq dhe duke u ringjallur prej së vdekurish. Hapi i parë drejt restaurimit të Edenit ishte sigurimi i një mjeti për njerëzimin, që t'i shpëtonte mallkimit të vdekjes. Të gjithë ata që besojnë, që janë bërë anëtarë të familjes dhe të mbretërisë së Perëndisë, nuk janë më robër të mallkimit të vdekjes dhe

të zotit të të vdekurve. Kjo është arsyeja pse Jezusi, kur filloi shërbesën e Tij të rizgjimit të mbretërisë (Luka 10:1-9) tha: “Unë e pashë Satanin që binte nga qielli si një rrufe” (Luka 10:18). Jezusi e dinte se vdekja dhe ringjallja e Tij do ta shlyenin borxhin e mëkatarit duke mos i lënë asnjë mundësi pretendimit të Satanit mbi shpirtrat tanë. Mbretëria ishte fillimi i fundit për zotin e të vdekurve.

Sërish, duhet të kujtojmë se kush jemi dhe prej nga rrjedh identiteti ynë. Besimtarët, marrë kolektivisht si kisha, thirren *trupi i Krishtit*. Ama trupi i Jezusit u ringjall. Ne do ringjallemi për shkak se Ai u ringjall (1 Korintasve 15:20-23). Ai është i *parëlinduri* prej të vdekurve. Ne jemi “bashkësia e të parëlindurve që janë shkruar në qiej” (Hebrenjve 12:22-24). Siç thotë Gjoni “...por të gjithë atyre që e pranuan, atyre që besojnë në emrin e Tij, Ai u dha pushtet të bëhen bij të Perëndisë” (Gjoni 1:12, LEB). *Satani nuk mund të ngrejë asnjë pretendim mbi fëmijët e Perëndisë, sepse ata do ngjallen prej së vdekurish. Nuk ka arsye të kërkosh të gjallët në botën e të vdekurve.*

Perëndia nuk do t’ia zbulonte planin e Tij askujt, qofshin këta qenie njerëzore apo hyjnore, besnikë apo kundërshtarë. Hollësitë e planit se si Mesia do të përmbushte qëllimet e Perëndisë duheshin mbajtur fshehur. Por, Perëndia do t’i linte ata të kuptonin në mënyrë të pagabueshme se kur të shfaqej Mesia, Ai do të ishte Perëndia në trup njerëzor dhe se restaurimi i mbretërisë edenike qe përmbyllja e gjithçkaje. Siç do ta shohim në dy kapitujt vijues, kaq informacion qe i mjaftueshëm të nxiste besim në zemrat e njerëzve dhe t’u ngrinte kurth forcave të errësirës, që të vinin në lëvizje shkatërrimin e vet.

KAPITULLI I NJËMBËDHJETË

Synim i mbinatyrshëm

Në kapitullin e fundit pamë se si Dhiata e Vjetër e paraqet Mesian, duke e fshehur atë haptazi. Çelësi i planit të Perëndisë për të restauruar Edenin dhe për të shpënguar njerëzimin ishte që Mesia, Jezusi, të vdiste në kryq dhe pastaj të ngjallej prej së vdekurish.

Vetëm duke u bërë njeri Perëndia mund të siguronte që një mbret njerëzor prej linjës së Davidit do të sundonte mbi popullin e Tij pa rënë në mëkat dhe pa devijuar frymërisht. Vetëm po të vdiste ky mbret në vend të popullit të tij dhe të ngjallej së vdekurish, Perëndia do të mund ta gjykonte drejtësisht mëkatin *dhe* njëkohësisht do të siguronte shpëtimin. Vetëm përmes vdekjes dhe ringjalljes së Mesisë ishte e mundur që njerëzit e rënë të kishin ende një vend në kuvendin-familje të Perëndisë, duke sunduar në mbretërinë e ripërtërirë edenike, ashtu siç qe planifikuar fillimisht.

Por, mendoni për gjithçka që u nevojiti për këtë: Jezusit iu desh të siguronte në një fare mënyre që fuqitë e mbinatyrshme të errësirës të manipulonin njerëzit për ta vrarë, pa e kuptuar se çfarë po bënin në të vërtetë. Siç u pati thënë Pali korintasve (1 Korintasve 2:6-8), po ta dinin vërtet se ç'pasoja do të kishte, ata nuk do ta kishin kryqëzuar kurrë Zotin.

Jeta dhe shërbesa e Jezusit mund të marrin më shumë kuptim kur kundrohet nga këndvështrim. Për shembull, lexuesit e Dhiatës së Re e kanë të lehtë të krijojnë përshtypjen se shërbesa e Jezusit, që e çoi drejt kryqit, ishte disi rastësore. Në fund të fundit, ungjijtë nuk paraqesin gjithmonë të njëjtat ngjarje; për shembull, lindja e Jezusit gjendet vetëm në dy prej tyre (Mateu dhe Luka) e veç njëri përmend dijetarët (Mateu 2). Ndonjëherë skenat shfaqen në një rend lehtësisht ndryshe në ungjij të ndryshëm. Por veprat e Jezusit të regjistruara në ungjijtë, që çojnë deri te kryqëzimi, si: shërimi i të sëmurëve, predikimi i mbretërisë së Perëndisë, falja e mëkatarëve, përballja me hipokrizinë, qenë më shumë se sa vepra rastësore të një të urti shtegtar, që herë pas here kryente gjëra të mrekullueshme. Në tregimet e ungjijve ka shumë më tepër se ç'shihet në sipërfaqe. Ka një nëntekst të rëndësishëm të asaj që bënte Jezusi.

T'ia hedhësh së ligës

Ngjarja që shënoi fillimin e shërbesës publike të Jezusit ishte pagëzimi i tij. Aty Perëndia e identifikoi haptazi Jezusin si Birin e Tij (Mark 1:11) dhe aty Gjon Pagëzori e identifikoi atë si Ai "që heq mëkatën e botës" (Gjoni 1:29). Kur i lexojmë këto fjalë nga Gjoni, menjëherë na shkon mendja te kryqëzimi. Por dishepujt e Gjon Pagëzorit nuk mendonin për atë gjë. Sinqerisht, askush nuk e mendonte atë. Në prag të përmbylljes së shërbesës të Tij, rreth tre vjet pas pagëzimit, kur Jezusi filloi të fliste për vdekjen e Tij, vetë dishepujt e Tij e refuzuan idenë (Mateu 17:22-23; Marku 9:30-32). Gjëja e fundit që prisnin të

dëgjonin prej Zotit të tyre ishte se Ai do të vdiste së shpejti. Kjo ishte çmenduri. Ata nuk e kuptuan se vdekja në kryq e Jezusit kishte qenë plani prej fillimit. Pse nuk e kuptuan? Nga që, siç e diskutuam në kapitullin e kaluar, plani nuk paraqitej shumë qartë në Dhiatën e Vjetër.

Pas pagëzimit të Tij, Fryma e çoi Jezusin në shkretëtirë që të përballlej me Satanin (Mateu 4:1; Marku 1:12; Luka 4:1). Që Djalli erdhi për ta tunduar Jezusin na tregon se Satani e dinte se kush ishte Jezusi; ai qe Mesia me mision për të rivendosur “sundimin e shtëpisë” së Perëndisë mbi Tokë. Në fund të fundit, “i vajosuri” (Mesia) do ishte mbret nga pasardhja e Davidit. Satani, “sunduesi i kësaj bote” (Gjoni 12:31), e kuptoi që Jezusi do t’ia vinte syrin sundimit të Satanit, kombeve që Perëndia i kishte braktisur pas kullës së Babelit para se të krijonte Izraelin (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32:8-9).

Shumica prej nesh e mbajnë mend skenën mes Jezusit dhe Satanit. Satani e tundoj Jezusin tri herë (Mateu 4:3-11). Strategjia e tretë e Satanit për ta bërë Jezusin të thyente marrëdhënien e Tij me Perëndinë ishte t’i ofronte Birit të Perëndisë kombet e botës (Mateu 4:8-9), pikërisht atë gjë që ai hamendësonte se Jezusi kishte ardhur për ta rimarrë në zotërim:

Djali e çoi sërish mbi një mal shumë të lartë dhe i tregoi të gjitha mbretëritë e botës dhe lavdinë e tyre, dhe i tha: “Unë do të t’i jap të gjitha këto, nëse ti bie përmbys para meje dhe më adhuron”.

Propozimi i Satanit ishte një tjetërsim dinak i planit të Perëndisë. Ai do të sillte rezultatin e dëshiruar nga Perëndia, rifitimin e kombeve që kishte përjashtuar nga të qenit populli i Tij. Misioni do të kryhej. Gjithçka që duhej të bënte Jezusi ishte të adhuronte Satanin, në vend të Perëndisë.

Oferta e Satanit zbulon se ai nuk e kishte kuptuar ende se plani i Perëndisë *kërkonte* vdekjen e Jezusit. Dhe as vetë Jezusi, nuk i dha shkas ta kuptonte. Jezusi nuk e shpjegoi refuzimin e tij. Ai thjesht i tha Satanit të shporrej. Perëndia do të rimerrte mbrapsht atë që ishte e Tija, kur dhe si të dëshironte. Misioni i Jezusit nuk lidhej vetëm me sundimin e të gjithë kombeve. Ai kishte të bënte me rindërtimin e një familjeje. Përfshirja në atë familje e njerëzve prej të gjitha kombeve, jo vetëm nga Izraeli, nënkuptonte se mëkati duhej shlyer. Siç e kishte planifikuar fillimisht, sundimi i Perëndisë do të përfshinte fëmijët e Tij. Kryqi ishte thelbësor për shpengimin e njerëzimit dhe kështu të vinte në jetë planin e Perëndisë. Jezusin nuk mund ta mashtroje dot, por Djalli *do të* mashtrohej, në kohën e duhur.

Një shije e Edenit

Menjëherë pas tundimit në shkretëtirë, Jezusi bëri dy gjëra: thirri dishepujt e tij të parë (Pjetri, Andrea, Jakobi dhe Gjoni) dhe shëroi një njeri të pushtuar nga demoni (Marku 1:16-28; Luka 4:31-5:11). Thirrja e dishepujve, si dhe shërimet, vazhduan duke formuar kështu fillesën e një modeli. Ndërsa Ai thërriste më shumë dishepuj, u dha atyre pushtet të dëbonin demonë dhe të shëronin njerëzit nga çdo lloj sëmundjeje, paaftësie dhe gjendjeje fizike jo të mirë (Luka 9:1-5).

Fillimisht Jezusi thërrret dymbëdhjetë dishepuj. Numri nuk është rastësor. Ai përkon me dymbëdhjetë fiset e Izraelit. Jezusi e nisi planin e mbretërisë me Izraelin në fokus. Në fund të fundit, ata janë pjesa e Perëndisë, të zgjedhur përmbi gjithë kombet e tjerë (Ligji i Përtërirë 32:8-9). Më vonë, Pali

do ta konsideronte përhapjen e Ungjillit në të njëjtën mënyrë; nis me hebrenjtë, pastaj shko te johebrenjtë (Romakëve 1:16-17).

Jezusi nuk u ndal me të Dymbëdhjetët. Te Luka 10, Ai ngarkon me autoritet e përgjegjësi shtatëdhjetë njerëz të tjerë që të shërojnë njerëz e të dëbojnë demonë (Luka 10:1, 9, 17). Ai numër nuk ishte rastësor. Ai është numri i kombeve të listuara te Zanafilla 10, kombet që braktisi Perëndia te ngjarja e kullës së Babelit dhe që i vendosi nën sundimin e perëndive të vegjël (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32:8-9). Disa përkthime kanë *shtatëdhjetë e dy*, në vend të shtatëdhjetë, te këto vargje. Kjo për shkak se disa dorëshkrime të lashta të Dhiatës së Re i paraqesin emrat e kombeve te Zanafilla 10 në një mënyrë të tillë që i shtojnë deri në shtatëdhjetë e dy. Sidoqoftë, thelbi është i njëjtë; dërgimi i këtyre njerëzve përkon me numrin e kombeve te Zanafilla 10. Ashtu si thirrja e të Dymbëdhjetëve ishte shenjë se mbretëria kishte ardhur në Izrael, po ashtu edhe dërgimi i të shtatëdhjetëve sinjalizoi se mbretëria do t'i merrte mbrapsht kombet.

Kur të shtatëdhjetët kthehen (Luka 10:17), reagimi i Jezusit është domethënës: “Unë e shikoja Satanin që po binte nga qielli si një rrufe” (Luka 10:18). Kuptimi është dramatik: përmbysja e madhe kishte nisur. Satani nuk do të ngrinte më asnjë pretendim mbi njerëzimin duke qenë se tashmë njerëzit i përkisnin Jezusit. Lirihyrja e tij te Perëndia për “të akuzuar besimtarët” (Zbulesa 12:10, PLM) kishte skaduar. Ai qe kthyer në një organ akuze pa çështje.

Ejani e më kapni

Pas tre vitesh predikimi mbi ardhjen e mbretërisë së Perëndisë, shfaqje e dashurisë së Perëndisë ndaj njerëzve dhe se si do dukej jeta në një botë edenike, Jezusi filloi të përgatitej për fundin, për qëllimin e vërtetë të ardhjes së Tij.

Pak para udhëtimit të Tij të fundit për në Jeruzalem, Jezusi i çoi dishepujt në skajin verior të Izraelit. Atij i duhej ta provokonte kryqëzimin. Ai nuk mund të zgjidhte një vend më të mirë për t'u hedhur dorashkën e sfidës forcave të liga të mbinatyrshme.

Jezusi i solli dishepujt te një vend i quajtur Cezarea Filipi. Por, ky qe emri i saj romak. Në kohët e Dhiatës së Vjetër rajoni quhej Bashan. Ne kemi folur për këtë më parë te kapitulli i nëntë. Bashani konsiderohej si hyrja për në botën e të vdekurve, ose ndryshe portat e ferrit. Cezarea Filipi gjendet në rrëzë të malit Hermon, vendi ku sipas botëkuptimit hebraik, zbritën në tokë bijtë e Perëndisë që u përfshinë në rebelimin e përshkruar te Zanafilla 6:1-4. Në thelb, në kohët e Dhiatës së Vjetër, Bashani dhe Hermoni ishin epiqendra e fuqive kozmike të liga.

M'u në këtë vend Jezusi bëri pyetjen e Tij të mirënjohur: “Kush thoni ju se jam unë?” (Mateu 16:15). Pjetri u përgjigj: “Ti je Krishti, Biri i Perëndisë së Gjallë” (v. 16). Jezusi e përgëzoi atë dhe shtoi:

I lum je ti, o Simon, bir i Jonas, sepse këtë nuk ta zbuloi as mishi as gjaku, por Ati im që është në qiej. Dhe unë po të them gjithashtu se ti je Pjetri, dhe mbi këtë shkëmb unë do të ndërtoj kishën time dhe dyert e ferrit nuk do ta mundin atë.

Identifikimi i “shkëmbit”, të cilit i referohet Jezusi, është debatuar për shekuj me radhë. Çelësi i të kuptuarit të termit është gjeografia e zonës. Cezarea Filipi gjendet në rajonin më verior të Bashanit. Në kohët e Dhiatës së Vjetër, kjo zonë mendohej se kishte hyrjen për në botën e të vdekurve. Cezarea Filipi gjendet në rrëzë të një mali. Ky “shkëmb” është ky mal. “Portat e ferrit” shënojnë vendin e saktë ku po rrinin Jezusi dhe dishepujt e Tij.

Jezusi po sfidonte fuqitë e errësirës. Që në çastin e rënies në Eden, njerëzimi humbi jetën e përjetshme me Perëndinë dhe në vend të saj fitoi vdekjen dhe ndarjen e përjetshme nga Perëndia. Zoti i të vdekurve, Gjarpri, njohur si Satani dhe Djalli, ngriti pretendimin se kishte të drejta mbi njerëzimin. Çdo qenie njerëzore do të bashkohej me të në botën e të vdekurve. Por, Perëndia kishte ide të tjera. Plani sekret për ta dërguar Jezusin të paguante dënimin e mëkatit të njerëzimit do të ishte një sulm ballor ndaj portave të ferrit. Zoti i të vdekurve dhe forcat e tij nuk do të ishin në gjendje t’i rezistonin dot mbretërisë së Perëndisë. Në thelb, tek ajo pjesë e Shkrimit të Mateu 16, Jezusi shkon te porta kryesore e Djallit dhe e sfidon pretendimin e tij. Jezusi donte ta provokonte Satanin. Po pse? Për shkak se kishte ardhur koha që Jezusi të vdiste, që ta vinte në lëvizje planin e fshehtë të Perëndisë.

Sikur të mos mjaftonte ajo sfidë verbale, Jezusi shkoi një hap më tej. Mateu, Marku dhe Luka bien dakord se ngjarja pasuese në shërbesën e Jezusit që shpërftyrimi. Marku 9:2-8 thotë:

Mbas gjashtë ditësh Jezusi mori me vete Pjetrin, Jakobin e Gjonin dhe i çoi në vetmi, vetëm ata, mbi një mal të lartë; dhe u shpërftyrua përpara tyre. Dhe rrobat e tij u bënë të shndritshme dhe krejt të bardha, si bora, më të bardha nga sa nuk mund t’i zbardhojë asnjë rrobalarës mbi tokë. Dhe atyre iu shfaqën Elia me Moisiun, që po bisedonin me Jezusin. Atëherë Pjetri e mori fjalën dhe i tha Jezusit: “Mësues, për ne është mirë të jemi këtu; bëjmë, pra, tri çadra: një për ty, një për Moisiun dhe një për Elian!”. Në fakt ai nuk dinte çfarë thoshte, sepse ata ishin të trembur. Pastaj erdhi një re dhe i mbuloi me hijen e vet; dhe nga reja doli një zë që tha: “Ky është Biri im i dashur; dëgjojeni!”. Dhe menjëherë ata shikuan rreth e qark, por nuk panë më asnjëri, përveçse Jezusi fill i vetëm me ta. (PLM)

Shpërftyrimi ndodh në malin Hermon. Jezusi e përzgjodhi pikërisht këtë vend për t’i zbuluar Pjetrit, Jakobit dhe Gjonit se kush ishte Ai saktësisht, lavdia e trupëzuar e Perëndisë. Ai po i bënte me dije Satanit dhe fuqive të errësirës: *Unë kam ardhur në Tokë për të marrë mbrapsht atë që është e Imja. Mbretëria e Perëndisë është afër*. Në thelb: *“Unë erdha, bëni diçka për këtë”*.

Nuk është rastësi që menjëherë pas shpërftyrimit Jezusi u kthye kah Jeruzalemi dhe nisi t’u thoshte dishepujve të tij se Ai do të vdiste atje. Ata nuk donin ta dëgjonin. Por Jezusi iu kishte hedhur grepin Satanit dhe forcave të tjera të liga, që të hidheshin në veprim. Ata do ta kishin me urgjencë që ta hiqnin qafe. Pikërisht këtë donte Jezusi. Vdekja e Tij ishte çelësi i gjithçkaje.

Pse ka rëndësi kjo?

Shërbesa e Jezusit ishte e qëllimshme. Ai kishte një ide të qartë të rolit të Tij në ringjalljen e mbretërisë së Perëndisë mbi Tokë e që të përparonte deri ditën kur Ai të kthehej, ditë që i hapte udhën një Edeni botëror.

Jetët tona nuk janë aq thelbësore sa e Tija, por secili prej nesh, ashtu si dishepujt, ka një rol të vërtetë për të kryer. Ne duhet të jetojmë duke e besuar këtë. Besimtarët e pranuar në kuvendin-familje të Perëndisë, pranohen jo për të qenë vëzhgues, por pjesëmarrës (Kolozianëve 1:13).

Mes synimeve të Jezusit ishte edhe t'u tregonte njerëzve se si kishte qenë Edeni dhe se si do të ishte jeta me Perëndinë. Në familjen e Perëndisë dhe nën sundimin e Perëndisë nuk do kishte më as sëmundje dhe as papërsosmëri fizike. Po ashtu nuk do kishte as fuqi armiqësore. Mbretëria përfundimtare e Perëndisë është më e madhe se një kopsht, më e gjerë se Izraeli. Mbretëria do të jetë botërore. Ajo do të përfshijë të gjithë kombet. Dhe do të jetë gjithçka që ishte Edeni, Qielli mbi Tokë.

Detyra jonë është ta imitojmë Jezusin. Sikurse Ai, ne mund të kujdesemi si për trupin ashtu edhe për frymën e bashkëshëmbllyesve tanë, duke i drejtuar ata te besimi në Mbretin tonë dhe duke fuqizuar vendimin e tyre për të qenë besnikë ndaj Tij. Jo domosdoshmërisht nevojitet fuqi e mbinatyrshme për “të lidhur plagën e atyre që e kanë zemrën të thyer” dhe për “t'u shpallur çlirimin atyre në robëri” në hapat e Mesisë (Isaia 61:1), por në thelb të tyre këto vepra janë të mbinatyrshme. Ato kërkojnë kundërshtim ndaj errësirës dhe vizion strategjik. Asnjë vepër mirësie nuk do t'ia dalë dot, që të mos përdoret prej Frymës për të udhëhequr zemrën e njeriut. Asnjë artikulum i Ungjillit nuk do jetë i pafrytshëm. Mirësia e Jezusit ishte në harmoni me mesazhin e Tij. Asnjëra nuk e zvogëlon tjetrën. Këtë model mund ta imitojë çdo besimtar dhe ky është përshkrimi i punës për vizionin e Mbretërisë së Perëndisë.

Së fundmi, kujtojmë se e liga inteligjente jo vetëm ka kufizime, por është edhe e *cenueshme* ndaj vizionit dhe veprimeve të mbretërisë. Jezusi është ulur tashmë “në të djathtë të Perëndisë mbasi i janë nënshtruar engjëj, pushtete dhe fuqi” (1 Pjetrit 3:22). Ne jemi “tashmë, por jo ende” bashkësundues me Të (Kolozianëve 3:1; 2 Timoteut 2:12; Zbulesa 2:26; 3:21). Portat e ferrit nuk do të munden t'i rezistojnë përmbushjes së Kishës si mbretëria e Perëndisë mbi Tokë. Vendimi për të marrë pjesë në përmbysjen e madhe, është yni.

KAPITULLI I DYMBËDHJETË

Kalorësi mbi re

Kapitullin e mëparshëm e mbylla duke vërejtur se si filloi të fliste Jezusi mbi vdekjen e Tij, menjëherë pasi u hodhi grepin fuqive të errësirës të “portat e ferrit” dhe në malin Hermon. Sfida mesianike vuri në lëvizje një varg ngjarjesh, që do të çonin deri te gjyqi ndaj Zotit dhe vdekja e Tij në kryq. Të krishterët kanë lexuar shumë herë mbi gjyqin e Jezusit. Por, ai ka një sfond mbinatyror, që shpesh anashkalohet.

Për të kuptuar se çfarë e shtyu përfundimisht vendimin me vdekje nga autoritetet hebraike dhe transferimin e Jezusit te Ponc Pilati për ta ekzekutuar Atë, na duhet të kthehemi prapa te libri i Danielit në Dhiatën e Vjetër, te një takim që mban Perëndia bashkë me ushtrinë e Tij qiellore, në kuvendin e Tij hyjnor.

I Lashti i ditëve dhe kuvendi i Tij

Danieli 7 nis me një vegim të çuditshëm. Danieli sheh katër bisha që dalin nga deti (Danieli 7:1-8). Ata janë të gjithë të përbindshëm, por i katërti është më i keq nga të gjithë. Në ëndrrat e interpretuara në Dhiatën e Vjetër, si objektet ashtu edhe gjërat e gjalla gjithmonë përfaqësojnë diçka dhe te kjo ëndërr, katër bishat e vegimit të Danielit janë katër perandori. Ne e dimë këtë pasi vegimi i tij përkon me motivet e ëndrrës së Nebukadnetsarit te Danieli 2, që kishte të bënte me Babiloninë dhe me tre perandori të tjera pasuese. Sigurisht që ne do të fokusohemi tek ajo që Danieli përshkruan më pas:

Unë vazhdova të shikoj derisa u vendosën fronet dhe i Lashti i ditëve u ul. Veshja e tij ishte e bardhë si bora, flokët e kokës së tij ishin si leshi i pastër; froni i tij ishte flakë zjarri dhe rrotat e tij zjarr përvëlues. Një lumë zjarri rridhte, duke dalë nga prania e tij; mijëra e mijëra i shërbenin dhe mori e mori qëndronin përpara tij. Gjykimi u bë dhe librat u hapën. (Danieli 7:9-10)

Ne e dimë se i Lashti i ditëve është Perëndia i Izraelit. Kjo është e lehtë për t’u përcaktuar, sidomos nëse krahasojmë përshkrimin e fronit të Tij me vegimin e fronit të Perëndisë tek Ezekieli (Ezekieli 1). Zjarri, rrotat dhe trajta njerëzore mbi fron tek ai vegim, janë të njëjta me Danielin.

Por a e vutë re se nuk ka vetëm një fron? Në vegimin e Danielit ka një numër fronesh (Danieli 7:9), mjaftueshëm sa për gjykatën hyjnore, kuvendin e Perëndisë (Danieli 7:10).

Gjykata hyjnore në vegim mblidhet për të vendosur fatin e bishave, të perandorive. Aty vendoset që bisha e katërt duhet vrarë dhe bishat e tjera të bëhen të pafuqishme (Danieli 7:11-12). Ato do të zëvendësohen prej një mbreti e prej një mbretërie tjetër. Dhe këtu gjërat bëhen edhe më interesante.

Biri i njeriut që vjen mbi re

Danieli vazhdon të tregojë vegimin e tij:

Unë shikoja disa vegime nate, dhe ja mbi retë e qiellit po vinte dikush që i ngjante një Biri njeriu; ai arriti deri te i Lashti i ditëve dhe iu afrua atij. Atij iu dha sundimi, lavdia dhe mbretëria, me qëllim që gjithë popujt, kombet dhe gjuhët t'i shërbenin; sundimi i tij është një sundim i përjetshëm që nuk do të kalojë, dhe mbretëria e tij është një mbretëri që nuk do shkatërrohet kurrë. (Danieli 7:13-14)

“Biri i njeriut” është një shprehje e përdorur shumë herë në Dhiatën e Vjetër. Nuk ka pse të na habisë që flet për një njeri. Surpriza qëndron në faktin se sa ndryshe përshkruhet ky njeri në këtë pjesë të Shkrimit. Danieli 7:13 përshkruan një njeri *që vjen mbi re* tek i Lashti i ditëve.

Po pse kjo gjë ka kaq rëndësi? Për shkak se kudo tjetër që ndeshet ky përshkrim në Dhiatën e Vjetër, ai përdoret *vetëm* për Perëndinë (Isaia 19:1; Ligji i Përtërirë 33:26; Psalmi 68:32-33; 104:1-4). Por te Danieli 7, *Perëndia që tashmë në skenë* si i Lashti i ditëve. Në vegimin e tij, duket sikur Danieli sheh “një Perëndi të dytë”, i cili është edhe njeri, i ngjashëm me mënyrën se si të krishterët besojnë se Perëndia është më shumë se një Person.

Ky është pikërisht thelbi.

Teksa Jezusi qëndronte para Kaiafas në gjyq te Mateu 26, me jetën që i varej në fije të perit, ai pret një pikë nevralgjike duke i apeluar kësaj ideje:

Tani krerët e priftërinjve, pleqtë dhe gjithë sinedri kërkonin ndonjë dëshmi të rreme kundër Jezusit, për ta vrarë, por nuk gjetën asnjë; ndonëse u paraqitën shumë dëshmitarë të rremë, nuk e gjetën. Por në fund u paraqitën dy dëshmitarë të rremë, të cilët thanë: “Ky ka thënë: “Unë mund ta shkatërroj tempullin e Perëndisë dhe ta rindërtoj për tri ditë””. Atëherë kryepriifti u çua dhe i tha: “Nuk po përgjigjesh fare për çka po dëshmojnë këta kundër teje?”. Por Jezusi rrinte në heshtje. Dhe kryepriifti vazhdoi duke thënë: “Unë po të përbej për Perëndinë e gjallë të na thuash në se ti je Krishti, Biri i Perëndisë”. Jezusi i tha: “Ti po thua! Madje unë po ju them se në të ardhmen ju do ta shihni Birin e njeriut duke ndenjor në të djathtën e Pushtetit, dhe duke ardhur mbi retë e qiellit”. Atëherë kryepriifti i shqeu rrobat e veta, duke thënë: “Ai blasfemoi; ç’na duhen më dëshmitarët? Ja, tani e dëgjuat blasfeminë e tij. Si ju duket juve?”. Dhe ata, duke u përgjigjur, thanë: “Ai është fajtor për vdekje!”. (Mateu 26:59-66)

Në atë që ngjan si një përgjigje e pakuptimtë ndaj një pyetjeje të qartë, Jezusi citoi Danielin 7:13 në përgjigje të Kaiafas. *Vërtetë dëshiron të marrësh vesh se kush jam Unë, Kaiafa? Hapi veshët*. Reagimi është i menjëhershëm. Kaiafa e kuptoi në çast se Jezusi po pretendonte të ishte figura si Perëndi i dytë te Danielit 7:13, njeriu i përshkruar në atë mënyrë që vetëm Perëndia përshkruhet në Dhiatën e Vjetër. Ai po pretendonte të ishte Perëndia në trajtë njerëzore. Kjo që blasfemi dhe bazë për një dënim me vdekje.

Por Jezusi, sigurisht që e dinte këtë gjë. Ai nuk kishte asnjë interes ta mbronte veten. E dinte se *duhej* të vdiste për ta ripërtërirë mbretërinë e Perëndisë, për të sjellë besimtarët në familjen e Perëndisë dhe për të marrë mbrapsht kombet prej principatave dhe fuqive të liga, që kontrollonin kombet, që Perëndia braktisi në Babel.

Dhe Ai, vërtetë vdiq. Psalmi 22, i mirënjohur për mënyrën se si përshkruan pasojat fizike të kryqëzimit përmes fjalëve të Davidit, na jep një pamje të shpejtë të tmerreve të papara në kryq. Psalmisti i përveuajtur rënkoi:

Tërë ata që më shohin më përqeshin,

zgjatin buzën dhe tundin kokën,

duke thënë: "Ai i ka besuar Zotit;

le ta çlirojë, pra,

ta ndihmojë,

mbasi e do"...

Dema të mëdhenj më kanë rrethuar,

dema të fuqishëm të Bashanit më rrinë përçark;

ata hapin gojën e tyre kundër meje,

si një luan grabitqar që vrumbullit.

Më derdhi si ujë

dhe tërë kockat e mia janë të ndrydhura. (Psalmi 22:7-14, PLM)

Pjesa e frikshme e këtij përshkrimi kulmon me fjalët, dema të fuqishëm të *Bashanit*. Siç vumë re më herët, në kohët e Dhiatës së Vjetër, Bashani ishte epiqendra e perëndive demoniake dhe e botës së të vdekurve. Kjo zonë ishte një qendër kryesore për adhurimin e Baalit, simbolizuar nga demat dhe lopët. "Dema...të Bashanit" është referencë për demonët, fuqitë e errësirës. Në kohën tonë, ky imazh u kap në gjithë pështirosjen e vet të frikshme nga C. S. Lewis te "*Luani, Shtriga dhe Dollapi i rrobave*". Askush që e ka lexuar atë libër ose ka parë filmin nuk mund ta harrojë Aslanin, që ua dorëzon përlësisht jetën e tij hordhive të ngazëlljës të shtrigës së bardhë mbi pllakën e gurtë.

Ashtu si Jezusi e vuri plotësisht në lojë Satanin, Aslani e solli vërdallë shtrigën e bardhë. Ajo që e liga e perceptoi gabimisht si moment triumfi, doli që ishte mposhtja e saj e pakthyeshme.

Ju jeni Perëndi, por do vdisni si njerëz

Humbja e pretendimit të ngritur nga Satani mbi jetët e bijve të Adamit, nuk qe humbja e vetme që ai pësoi nga kryqi. Shpura djallëzore e rebelimit, perënditë (*elohim*) e mbinatyreshëm të kombeve, do të shihnin se si zotërimet e tyre do të fillonin të zhdukeshin.

Perënditë e mbinatyrshe u ishin caktuar atyre kombeve prej Shumë të Lartit, Perëndia i Izraelit (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32:8-9). Nuk na thuhet se kur ata u bënë armiq të Perëndisë, por kjo gjë ndodhi. Ata e patën larguar vetë popullin e Perëndisë nga adhurimi i Tij dhe e shtynë që t'iu flijonte atyre (Ligji i Përtërirë 17:1-3; 29:26-27; 32:17). Psalmi 82, psalmi që pamë në kapitullin e 2-të për të na prezantuar kuvendin hyjnor, na tregon se këta *elohimë* abuzuan me pushtetin e tyre dhe shpërblyen të ligën. Atyre nuk u hynte fare në sy ligji ose drejtësia e Perëndisë:

Perëndia rri në kuvendin e Perëndisë,

ai gjykon në mes të perëndive (*elohim*).

Deri kur do të gjykoni padrejtësisht

dhe do të mbani anët e të pabesëve?

Mbroni të dobëtin dhe jetimin,

sigurojini drejtësi të vuajturit dhe të varfrit.

Çlironi të mjerin dhe nevojtarin; shpëtojeni nga dora e të pabesit.

Ata nuk dinë asgjë dhe nuk kuptojnë asgjë,

dhe ecin në terr;

të gjitha themelet e tokës po luajnë. (Psalmi 82:1-5, PLM)

Pjesa tjetër e psalmit na tregon se Perëndia e kishte thirrur këtë mbledhje të kuvendit qiellor për t'u thënë perëndive se e ardhmja e tyre qe e zyrtë. Mbretërimet e tyre të tmerrit do të merrnin fund kur Perëndia do të vendoste të rizotëronte kombet:

Unë kam thënë: "Ju jeni perëndi,

jeni të gjithë bijtë e Shumë të Lartit.

Megjithatë ju do të vdisni si njerëzit e tjerë

dhe do të bini si çdo i fuqishëm tjetër".

Çohu, o Perëndi, gjyko tokën,

sepse ti do të trashëgosh tërë kombet. (Psalmi 82:6-8, PLM)

Kur do ta merrte Perëndia vendimin që të rizotëronte kombet? Përgjigjen e lexuam më herët te Danieli 7:14 (PLM):

Atij iu dha sundimi, lavdia dhe mbretëria, me qëllim që gjithë popujt, kombet dhe gjuhët t'i shërbenin; sundimi i tij është një sundim i përjetshëm që nuk do të kalojë, dhe mbretëria e tij është një mbretëri që nuk do shkatërrohet kurrë.

Mesazhi i Danielit 7:13-14 është i qartë; kur Biri i njeriut të marrë mbretërinë, ky do të jetë fillimi i fundit për fuqitë e mbinatyrshme të errësirës. Jezusi e mori mbretërinë në ringjalljen e Tij. Perëndia e "ngjalli Krishtin prej të vdekurve dhe e uli në të djathtë të fronit të tij në qiej, duke e vënë përmbi çdo sundim e autoritet, përmbi çdo fuqi e zotërim dhe mbi çdo emër që përmendet jo vetëm në këtë epokë, por edhe në atë të ardhme" (Efesianëve 1:20-21, PLM).

Pse ka rëndësi kjo?

Përpara kryqit, Satani kishte ngritur pretendimin e së drejtës së përjetshme mbi frymërat tona. Të gjithë njerëzit vdesin dhe shkojnë kështu në botën e të vdekurve, që është *zotërimi i tij*. Dhe atje do të kishim mbetur, po të mos qe flijimi i Jezusit dhe ringjallja e Tij. Përmes besimit te vepra e Tij në kryq, ne ringjallemi me Të. Siç e pamë në kapitullin e mëparshëm, Satani u dëbua nga prania e Perëndisë kur filloi mbretëria mbi Tokë (Luka 10:18). Perëndia nuk do t'i lejonte më akuzat e tij kundër besimtarëve. Ai nuk kishte më të drejta mbi frymërat tona.

Atëherë, pse jetojmë sikur ai të kishte akoma?

Shpëtimi nuk fitohet prej përsosmërisë morale. Ai është dhuratë që vjen prej hirit përmes besimit (Efesianëve 2:8-9). Kjo nga ana tjetër nënkupton se ai nuk mund të *humbasë* prej papërsosmërisë morale. Ajo ç'ka nuk fitohet fare prej gjërave të realizuara, nuk mund të *humbasë* prej realizimit të dobët. Shpëtimi ka të bëjë me *besnikëri besimi*, t'i zësh besë asaj që bëri Jezusi për të mundur pretendimin e Satanit dhe të kthehesh prapa prej të gjithë perëndive të tjera dhe prej sistemeve të besimit, pjesë e të cilave ata janë.

Ky është mesazhi i mbretërisë së Perëndisë që jemi porositur t'ua themi kombeve (Mateu 28:19-20). Ndërsa i bindemi, zotërimet e perëndive armike, principatat dhe pushtetet zvogëlohen, frymë pas fryme, çast pas çasti. Portat e ferrit, bota e të vdekurve, *nuk mund* t'i bëjnë ballë ringjalljes dhe as *nuk do të arrijnë* t'i bëjnë ballë përparimit të Ungjillit.

Gjithsesi, në kohën e kryqëzimit të Jezusit, asgjë nga këto nuk iu dukej e vërtetë dishepujve. Por ata do ta kuptonin shumë shpejt mesazhin, në mënyrë dramatike dhe të paharrueshme.

KAPITULLI I TREMBËDHJETË

Përmbysja e madhe

Përveç tregimeve mbi Jezusin në Ungjijtë, siç janë rrëfimet e lindjes, të vdekjes dhe të predikimit të Tij në mal, ndoshta pjesa më e njohur në Dhiatën e Re është Veprat 2, ku Fryma e Shenjtë vërshon mbi ndjekësit e Jezusit ditën e Rrëshajëve. Ajo shënon përrurimin e kishës filiz dhe fillimin e ungjillëzimit botëror në emrin e Jezusit.

Ndonëse kjo pjesë Shkrimi është shumë e njohur, ka shumë më tepër gjëra në të nga ç'mund të kuptojnë shumica e njerëzve. Veprat 2 në fakt është hartuar për të tejçuar fushatën e përmbysjes së gjeografisë kozmike pasbabelike të Dhiatës së Vjetër, sipas së cilës kombet, përveç Izraelit, qenë nën sundimin e perëndive të vegjël. Ajo që ndodhi në Rrëshaja ishte një plan beteje për të depërtuar gjithë kombet e përjashtuar nga trashëgimia prej Perëndisë në Babel, me Ungjillin e Jezusit, një strategji e lashtë kjo e luftës frymore.

Rrëshaja

Ajo ndodhi që përshkruan Veprat 2 ditën e Rrëshajëve ishte padyshim e pazakontë:

Kur erdhi dita e Rrëshajëve, ata ishin të gjithë bashkë, në një mendje të vetme, në të njëjtin vend. Dhe befaz nga qielli erdhi një ushtimë, si ajo e një ere që fryn furishëm, dhe e mbushi gjithë shtëpinë ku ata po rrinin. Dhe atyre u dukën gjuhë, si prej zjarri, të cilat ndaheshin dhe zinin vend mbi secilin prej tyre. Kështu të gjithë u mbushën me Frymën e Shenjtë dhe filluan të flasin në gjuhë të tjera, ashtu si Fryma e Shenjtë ua jepte të shpreheshin. Por në Jeruzalem banonin disa judenj, njerëz të perëndishëm, nga të gjitha kombet nën qiell. Kur u dëgjua ajo ushtimë, turma u mblodh dhe u hutua, sepse secili nga ata i dëgjonte të flasin në gjuhën e vet. Dhe të gjithë habiteshin dhe mrekulloheshin dhe i thoshin njëri-tjetrit: “Ja, a nuk janë të gjithë galileas këta që flasin? Si vallë secili nga ne i dëgjon të flasin në gjuhën e vet amtare?” (Veprat 2:1-8, LEB)

Disa prej gjërave që na fusin në botëkuptimin e mbinatyrshëm të Dhiatës së Vjetër te kjo pjesë e mrekullueshme e Shkrimit, nuk dalin qartë dukshëm në përkthimin shqip. “...erë që fryn furishëm” gjatë mbërritjes së Frymës është një përshkrim i njohur i pranisë së Perëndisë në Dhiatën e Vjetër (2Mbretërve 2:1, 11; Jobi 38:1; 40:6). Zjarri po ashtu ndeshet shpesh në përshkrimet për Perëndinë (Ezekieli 1:4; Isaia 6:4, 6; Danieli 7:9; Eksodi 3:2; 19:18; 20:18).

Prej këtyre referencave bëhet e qartë se Perëndia ishte i pranishëm në atë ngjarje dhe prapa asaj që ndodhte. Synimi i Tij ishte ta përruronte fushatën e vet për të marrë mbrapsht kombet prej perëndive të vegjël, që Ai u kishte caktuar (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32:8-9), por që u bënë armiq të Tij (Psalmi 82).

Mjeti i Perëndisë për ta kryer këtë ishin fjalët e dishepujve, kësisoj edhe pamjet e gjuhëve. Perëndia iu mundësoi ndjekësve hebrenj të Jezusit t'u flisnin hebrenjve të tjerë të mbledhur gjatë Rrëshajëve, atyre që jetonin në të gjitha kombet nën sundimin e perëndive armiq. Kur ata ta dëgjonin Ungjillin dhe ta besonin, do ktheheshin te kombet e tyre dhe do t'u tregonin të tjerëve për Jezusin.

Rrëshaja dhe Babeli

Incidenti i kullës së Babelit ishte ai që i dha shtysë vendimit të Perëndisë për të shpërndarë kombet dhe për t'i vendosur nën autoritetin e perëndive të tjera (Ligji i Përtërirë 4:19-20; 32:8-9). Në shikim të parë nuk duket sikur ka shumë lidhje mes asaj ngjarjeje dhe asaj që ndodhi te Veprat 2. Por teksti në gjuhën origjinale përmban lidhje të qarta mes të dyjave.

Dy pika kyçe te Veprat 2 i lidhin ngjarjet e saj me Babelin. Së pari, gjuhët e zjarrit përshkruhen se “ndaheshin” dhe së dyti, turma, e përbërë prej hebrenjve nga të gjitha kombet, thuhet se “u hutua”. Në shqip, kjo mund të mos duket mjaft bindëse. Luka shkruan në greqisht dhe fjalët greqisht që përdor këtu të përkthyer si “ndaheshin” dhe “hutua” vijnë prej Zanafillës 11:7 dhe Ligjit të Përtërirë 32:8, të cilat përshkruajnë ndarjen e gjuhëve dhe të kombeve në Babel, si dhe hutimin që pasoi.

Luka, autori i Veprave, nuk ishte hebre. Ai lexonte vetëm greqisht. Kësisoj, ai përdorte përkthimin greqisht të Dhiatës së Vjetër njohur gjerësisht atëherë (madje ende sot) si Septuaginta. Kjo ishte Dhiata e Vjetër e kishës së hershme, duke qenë se pak njerëz mund ta lexonin hebraisht. Luka po mendonte për ngjarjen e Babelit, kur shkroi Veprat 2.

Po pse duhej bërë kjo lidhje? Mendoni për atë që ndodhi ditën e Rrëshajëve. Fryma erdhi ashtu si kishte ardhur shpesh herë Perëndia në Dhiatën e Vjetër, me erë të furishme dhe me zjarr. Hutimi i të pasurit shumë gjuhë (që ishte pasojë e Babelit) u zhduk kur gjuhët e zjarrit i aftësuan dishepujt të flisnin në gjuhët e hebrenjve nga e gjithë bota, të mbledhur në Jeruzalem për festime. Tre mijë prej tyre e besuan mesazhin për Jezusin (Veprat 2:41).

Ata besimtarë të rinj që e pranuan Jezusin si Mesia do ta bartnin atë mesazh teksa ktheheshin në vendet e tyre, në kombet e shpërndarë në Babel. Duke u kthyer prapa te Zanafilla 11 kujtojmë se Perëndia ua kishte kthyer kurrizin kombeve të njerëzimit dhe menjëherë më pas, te Zanafilla 12, thërret Abrahamin për të themeluar popullin dhe kombin e ri të Perëndisë. Tashmë Ai do të mblidhte njerëz prej gjithë atyre kombeve që i kishte hedhur poshtë dhe do t'i sillte sërish te familja e Tij e besimit, së bashku me besimtarët hebrenj të prejardhur nga Abrahami. Me kohë, mbretëria e Perëndisë do t'ia kalonte në shtrirje mbretërive të perëndive armike.

Pjesa e pabesueshme e gjithë kësaj është lista e kombeve te Veprat 2 dhe rendi i paraqitjes së tyre. Nëse do t'i shikoje në një hartë, do të lëvizje prej Lindjes, aty ku izraelitët qëndruan në robëri në Babiloni dhe në Persi në fund të Dhiatës së Vjetër, drejt Perëndimit, në pikën më skajore të njohur asokohe. Ato mbulojnë të njëjtën distancë dhe shtrirje me kombet e listuara te Zanafilla 10, pikërisht ata që u vunë nën perënditë e vegjël.

Beteja jonë nuk është kundër gjakut dhe mishit

Pjesa më e madhe e librit të Veprave flet për udhëtimet misionare të Palit. Ai qe apostulli për johebrenjtë, personi i parë dërguar nga Perëndia për të nisur kisha në kombet jashtë Izraelit. Udhëtimet e Palit dhe rrethanat e jetës së tij, si arrestimi nga romakët, e çuan atë gjithnjë e më shumë kah Perëndimi.

Në letrat e tij në Dhiatën e Re, Pali foli shpesh për forcat frymore, që kundërshtonin shërbesën e tij dhe përhapjen e Ungjillit. Fjalori që ai përdor për qeniet e liga, territorin e të cilave ai cenoi në vijimësi të Rrëshajëve, tregon se e kuptonte gjeografinë kozmike të Dhiatës së Re. A e vini re fijen e përbashkët që e përshkon terminologjinë e Palit (marrë nga përkthimi ESV) për forcat e padukshme të errësirës?

- sundues/principata (Efesianëve 1:20-21; 6:12; Kolosianëve 2:15)
- pushtete (Efesianëve 1:20-21; 3:10; 6:12; Kolosianëve 2:15; 1 Korintasve 2:6)
- fuqi (Efesianëve 1:20-21; 3:10)
- zotërimi (Kolosianëve 1:16)
- zotër (Efesianëve 1:20-21; 1 Korintasve 8:5)
- frone (Kolosianëve 1:16)

Të gjitha këto fjalë tregojnë *sundim gjeografik*. Në fakt, po këto terma përdoren në Dhiatën e Re dhe në veprat e tjera letrare greqisht për pushtetarë politikë njerëzorë. Gjuha e Palit flet për autoritet territorial. Ajo pasqyron mënyrën se si Dhiata e Vjetër e përshkruan marrëdhënien e botës frymore me botën njerëzore: kombet e braktisur prej Perëndisë janë nën zotërimin e qenieve frymore armike ndaj Tij dhe popullit të Tij.

“Do të shkoj në Spanjë”

Libri i Veprave përfundon me Palin ndërsa udhëton për në Romë. Pali qe i burgosur dhe po shkonte në Romë për dy arsye: t’i apelonte Cezarit dhe të përhapte Ungjillin. Por, ai e dinte se që të merrte mbrapsht kombet nën perënditë armiq, i duhej të shkonte në skajin fundor të botës së njohur asokohe. Në kohët e Dhiatës së Vjetër ai vend quhej Tarshish. Në kohën e Palit, ai quhej Spanjë. Palit i duhej të shkonte në Spanjë për të përmbushur misionin e tij. Fjalët që iu tha romakëve para burgosjes së tij na tregojnë se e kishte ndarë mendjen të shkonte në Spanjë, në skajin e njohur perëndimor të Tokës në kohën e tij, për të marrë mbrapsht çdo komb për Jezusin:

Kur të shkoj në Spanjë, do të vij ndër ju; sepse shpresoj, pra, t’ju shoh dhe të më përcillni deri atje, pasi të kënaqem, sado pak, me ju.... Si ta kem kryer këtë punë dhe t’ua kem dorëzuar këtë fryt, do të shkoj në Spanjë, duke kaluar nga ju. (Romakëve 15:24, 28)

Pali u motivua nga të kuptuarit se plani i Perëndisë për të restauruar mbretërinë e Tij qe përruruar gjatë jetës së tij vetjake. Ai besonte se kur “të ketë hyrë tërësia e johebrenjve” atëherë “mbarë Izraeli do të shpëtohet” (Romakëve 11:25-26). Pali mendonte se ai vetë do ta përfundonte atë që nisi Rrëshaja.

Pse ka rëndësi kjo?

Pali kishte një perspektivë të mbinatyrshme ndaj jetës së vet. Ai e konsideronte veten si një instrument i Perëndisë. Dhe, ashtu ishte. Po kështu ishin edhe besimtarët e tjerë të rinj të paemër, të cilët pas Rrëshajave u nisën para tij prej Jeruzalemit, për të depërtuar në fortesat demoniake ku ata jetonin.

Po ashtu jemi edhe ne.

Nëse ne jemi instrumente të Perëndisë në të njëjtë mënyrë siç qe *Pali* instrument i Perëndisë, atëherë përse ishte ai shumë më tepër ndikues dhe i frytshëm? Një dallim ka të bëjë me faktin që *Pali* e *kuptoi* se çfarë qëllimi kishte jeta e tij. Ai *besonte* se fuqitë që kishin zotërim mbi Tokën ishin të vërteta dhe se fuqia prapa dhe brenda tij ishte më e madhe.

A i beson ti këto gjëra? Bibla i konsideron këto si të mirëqena. Dhe po kështu i trajtoi *Pali*, gjatë jetës së tij.

Pali nuk e dinte se sa e madhe ishte vërtet bota. Ai nuk dinte asgjë për Amerikën e Veriut, Amerikën e Jugut, Kinën, Indinë, Norvegjinë, Australinë, Islandën dhe shumë vende të tjera. Por, Perëndia e dinte. Perëndia e dinte se detyra e përhapjes së Ungjillit në të gjithë botën do të ishte në fund shumë më e madhe se sa mund ta kuptonte *Pali*. Perëndia e dinte se të tjerë do të duhej të ndiqnin qëllimin e Palit për veten, nëse Ungjilli do të arrijë çdo pjesë të Tokës. Nëse nuk përpiqemi në mënyrë aktive ta kryejmë detyrën, atëherë nuk po bëjmë atë që duhet të bëjmë mbi Tokë. Nëse e duam Perëndinë vetëm sa për të ardhur te ne që të plotësojë nevojat tona, atëherë u ngajmë më shumë njerëzve në Babel se sa i ngajmë Jezusit, të Dymbëdhjetëve dhe vetë Palit.

Një tjetër rrjedhojë e pjesëve të Shkrimit që këqyrëm tregon se koncepti i fortesave demoniake është biblik. Nuk na jepet një përshkrim i plotë i zonave demoniake ose i kufijve territorialë ose madje i një rangu frymor të errësirës. Sidoqoftë, na *thuhet* se fuqitë e padukshme e konsiderojnë Tokën si zotërimin e tyre. Na *thuhet* se ato fuqi e kundërshtojnë mbretërinë e Perëndisë dhe nuk duan që njerëzit të bëhen pjesë e planit të Perëndisë për të përhapur kudo sundimin e Tij të mirë. Kjo do të thotë se duhet të *presim* kundërshtim që nuk shpjegohet logjikisht ose me prova empirike, dhe se nuk i mundim dot vetëm. Perëndia na ka dhënë Frymën e Tij dhe agjentët e Vet të padukshëm, që të na ndihmojnë për ta çuar përpara misionin e Tij (1 Korintasve 3:16; 6:19; Hebrejve 1:13; 1 Gjonit 4:4).

Pyetja e vërtetë që duhet t'i bëjmë vetes është kjo: si do të ishin jetët tona po të zgjoheshim çdo ditë me një perspektivë si të Palit për botën dhe për ndikimet e saj të mbinatyrshme? Po sikur çdo ditë jetët tona të organizoheshin përreth njohurisë sonë mbi statusin si pjesë e familjes së Perëndisë, që jemi ngarkuar me detyrën e çlirimit të vëllezërve e motrave tona nga errësira? Po sikur të jetonim me qëllimin që duke e ditur se çdo vendim që marrim dhe çdo fjalë që themi nuk është rastësisht pa qëllim? Po sikur në vend të kësaj të besonim se qenie inteligjente të padukshme rreth e përçark nesh i përdorin vendimet tona, veprimet tona, fjalët tona për të ndikuar njerëz të tjerë, për mirë a për keq, pavarësisht nëse i shohim ose i njohim apo jo? Punët tona, të ardhurat tona, talentet tona, madje dhe problemet tona nuk janë pa pasoja kur vjen puna te të diturit se kush jemi *vërtet*, kush do të jemi dhe pse jemi

këtu. Ne nuk mund ta shohim botën e mbinatyrshe, as nuk mund ta shohim botën mikroskopike, por ne jemi pjesë e pazgjidhshme e të dyjave.

Besimtarët e hershëm mendonin në këtë mënyrë. Siç do ta shohim në kapitullin tjetër, ata besonin se bota rreth tyre qe skllave e errësirës, e cila një ditë do të kapitullonte. Pavarësisht faktit se ishte beteja e tyre kundër botës armiqësore dhe forcave të saj, ata sollën në jetë në qetësi gjënë botërore të quajtur krishterim, duke pasur përkrah Perëndinë dhe agentët e Tij të padukshëm. Ata *besonin* se konflikti frymor qe i vërtetë dhe se në fund ata nuk mund të humbnin. Ne jemi provë e gjallë e kësaj.

KAPITULLI I KATËRMBËDHJETË

Jo prej kësaj bote

Në lutjen e mirënjohur të Jezusit në kopshtin e Gjetsemanisë para se të arrestohej për në gjyq, Ai tha për pasuesit e Tij: “Ata nuk janë nga bota, sikurse Unë nuk jam nga bota” (Gjoni 17:16). Sigurisht që besimtarët janë *në* botë, të ngarkuar specifikisht nga Perëndia me detyrën për ta çuar Ungjillin te çdo komb (Mateu 28:19-20), por ata nuk ishin *nga* bota. Ky paradoks, të jesh në botë, por jo nga bota, u përcoll prej të krishterëve të hershëm në një sërë mënyrash të paharrueshme.

Hapësirë e shenjtëruar, tokë e shenjtë dhe prania e Perëndisë

Në kapitullin 8 folëm për konceptin e hapësirës së shenjtëruar. Për izraelitët e Dhiatës së Vjetër, Perëndia ishte krejtësisht *tjetër*. Hapësira që zinte prania e Tij ishte hequr mënjanë prej gjithë atyre të tjerave. Kjo nuk e mohon gjithëpraninë e Perëndisë, kudo dhe kurdo. Përkundrazi, kjo që një mënyrë për të shënuar territorin në të cilin Ai zgjidhte të takohej me popullin e Tij. Ky ishte një nga qëllimet e të pasurit të tabernakullit dhe tempullit. Koncepti i hapësirës së shenjtëruar nuk ishte vetëm arsytimi për shumë ligje e rite të Izraelit, por përforconte edhe idenë e gjeografisë kozmike, se si ishte ndarë bota mes perëndive të vegjël dhe Perëndisë Shumë të Lartë, Perëndisë së Izraelit.

Koncepti i hapësirës së shenjtëruar sillet në Dhiatën e Re në një mënyrë dramatike. Pyetja që duhet të bëjmë është: “Ku është tani prania e Perëndisë?”. Ndonëse Perëndia është kudo, Ai banon specifikisht *brenda çdo besimtari*. E beson apo jo, *ti* je hapësirë e shenjtëruar. Pali shkroi shumë qartë se “trupit juaj është tempull i Frymës së Shenjtë” (1 Korintasve 6:19).

E njëjta gjë vlen për vendin ku besimtarët mbledhen si grup. Duke i shkruar kishës në Korint, Pali iu drejtua atyre kolektivisht duke iu thënë “ju...jeni tempulli i Perëndisë” (1 Korintasve 3:16). Ai iu tha besimtarëve efesianë se ata ishin “pjesëtarë të familjes së Perëndisë ... një tempull i shenjtë në Zotin, në të cilin edhe ju jeni bashkëndërtuar për të qenë një banesë e Perëndisë nga Fryma” (Efesianëve 2:19, 21-22).

Rrjedhojat janë mahnitëse. Shumica prej nesh e njohin mirë thënien e Jezusit “...kudo që dy a tre janë bashkuar në emrin tim, Unë jam në mes të tyre” (Mateu 18:20, LEB). Por, e parë në kontekstin e idesë së Dhiatës të Vjetër të hapësirës së shenjtëruar, kjo thënie do të thotë që kudo që besimtarët bashkohen, terreni frymor që ata zënë shenjtërohet në mes të forcave të errësirës.

Banesa e përzgjedhur dhe përfundimtare e Jahveh-s në Dhiatën e Vjetër ishte Izraeli, tempulli në Jeruzalem. Izraeli u bë tokë e shenjtë pasi aty banonte prania e Perëndisë. Por ajo tokë e shenjtë u kërcënua prej kombeve, që e rrethonin dhe perëndive të tyre armiqësorë. Po ashtu, besimtarët sot janë në luftë frymore. Ne jemi tani tempull i Perëndisë, vendi i veçantë ku banon Fryma e Perëndisë, pikat e

dritës së pranisë të Tij; dhe jemi përhapur ngado nëpër një botë që gjendet nën skllavërinë e fuqive të errësirës.

Dorëzuar Satanit

Ky koncept ilustron mirë nga pikëpamja e Palit mbi shenjtërinë e kishës vendore. Çdo trup besimtarësh ishte tokë e shenjtë dhe nuk kishte vend për mëkat të papenduar.

Te kapitulli 8 pamë se si e trajtonte mëkatin kampi i Izraelit për të ruajtur shenjtërinë e kampit, hapësirën e tij të shenjtëruar. Ne folëm për Ditën e Shlyerjes (Levitiku 16) ku mëkatet e kombit transferoheshin me anë të një rituali të një cjan, tek ai “për Azazelin” (Levitiku 16:8, 10). Azazeli ishte një qenie demoniake, që mendohej se banonte në shkretëtirë. Izraelitët e dëbonin cjamin në shkretëtirë, që të largonte mëkatet e tyre. Simbolikisht, ky veprim i çonte mëkatet e popullit aty ku e meritonin, në shkretëtirë, vendi i errësirës frymore.

Pali u thotë korintasve ta trajtojnë mëkatin në të njëjtë mënyrë, ta çojnë atje ku i takon. Te 1 Korintasve 5, Pali u shkruan korintasve rreth një njeriu, që jetonte në imoralitet seksual, që duhej të pendohej. Ai urdhëroi: “Dorëzoni atë njeri Satanit” (1 Korintasve 5:5 PLM). Arsyja ishte e qartë, mëkati nuk ka vend në tokë të shenjtë. Besimtarët duhej të largonin besimtarët e papenduar nga kisha (1 Korintasve 5:9-13). Të përjashtohesh nga kisha do të thoshte të hidesh në botën e Satanit, të ktheheshe mbrapsht jashtë, në botë.

Pali shpresoi se rezultati për njeriun e papenduar do të sillte “prishjen e mishit, që t’i shpëtohet fryma në ditën e Zotit” (1 Korintasve 5:5). (Referenca këtu nuk është për vdekjen fizike, por për vdekjen e lakmive të mishit, që e kishin zënë në grackë këtë njeri [Galatasve 5:24; 1 Korintasve 11:32-33]).

Pagëzimi si luftë frymore

Qëndrimi i Pjetrit mbi këtë çështje ishte i njëjtë me të Palit, besimtarët iu bëjnë rezistencë fuqive të errësirës. E menduara e tij luftarake gjendet në një prej pjesëve më të çuditshme në Dhiatën e Re, 1 Pjetrit 3:14-22:

Por, edhe sikur të vuani për drejtësinë, lum ju! “Pra, mos kini asnjë druajtje prej tyre dhe mos u shqetësoni”, madje shenjtëroni Zotin Perëndinë në zemrat tuaja dhe jini gjithnjë gati për t’u përgjigjur në mbrojtjen tuaj kujt do që ju kërkon shpjegime për shpresën që është në ju, por me butësi e me druajtje, duke pasur ndërgjegje të mirë, që, kur t’ju padisin si keqbërës, të turpërohen ata që shpifin për sjelljen tuaj të mirë në Krishtin. Sepse është më mirë, nëse është i tillë vullneti i Perëndisë, të vuani duke bërë mirë, se sa duke bërë keq, sepse edhe Krishti ka vuajtur një herë për mëkatet, i drejti për të padrejtët, për të na çuar te Perëndia. U vra në mish, por u ngjall nga Fryma, me anë të së cilës Ai shkoi t’u predikojë frymërave që ishin në burg, që dikur ishin rebelë, kur durimi i Perëndisë i priste në ditët e Noeut, ndërsa po ndërtohej arka, në të cilën, pak vetë, gjithsej tetë, shpëtuan nëpërmjet ujit, i cili është shëmbëllesa e pagëzimit (jo heqja e ndyrësisë së mishit, po kërkesa e një ndërgjegjeje të mirë te Perëndia), që tani na

shpëton edhe ne me anë të ringjalljes së Jezu Krishtit, i cili shkoi në qiell dhe është në të djathtën e Perëndisë ku i janë nënshtruar engjëj, pushtete dhe fuqi. (LEB)

Jam i sigurt se i keni vënë re çudirat te kjo pjesë. Ç'lidhje kanë me pagëzimin arka, Noeu dhe frymërat në burg? Dhe, a e thotë ky tekst i Shkrimit se pagëzimi na shpëton?

Ajo që po bën Pjetri këtu është e ngjashme me diçka që bën Pali te Romakëve 5. Pali foli rreth Jezusit tek ajo pjesë e Shkrimit, por duke pasur ndër mend edhe Adamin. Konsiderojeni Jezusin disi, si e kundërta e Adamit. Prandaj Pali thotë gjëra si “ashtu si nëpërmjet mosbindjes së një njeriu të vetëm [Adamit], të shumtët u bënë mëkatarë, ashtu edhe nëpërmjet bindjes së një të vetmi [Jezusit], të shumtët do të bëhen të drejtë” (Romakëve 5:19). Në vend të Adamit, Pjetri ka Enokun ndër mend kur shkruan për Jezusin te 1 Pjetrit 3. Por për Pjetrin, Enoku dhe Jezusi nuk ishin të kundërt. Enoku shërben si analogji për argumentin që dëshiron të sjellë Pjetri rreth Jezusit.

Ju mund të pyesni “Çfarë argumenti vallë?”. Në fund të fundit, vargjet rreth Enokut në Dhiatën e Vjetër janë të pakta (Zanafilla 5:18-24). Gjithçka që mësojmë prej tyre është se ai jetoi para përmbytjes dhe se “Enoku eci me Perëndinë, por nuk u gjend më, sepse Perëndia e mori me vete” (Zanafilla 5:24, VRN). Këto vargje nuk kanë ndonjë farë lidhjeje me atë që thotë Pjetri te 1 Pjetrit 3 rreth Jezusit.

Për të kuptuar se pse diçka që bëri Enoku e kujtoi Pjetrin për Jezusin, duhet të kuptojmë se Pjetri lexoi mbi Enokun në librat hebraikë jashtë Dhiatës së Vjetër. Veçanërisht, Pjetri njihte mirë një libër të lashtë hebraik që kishte shumë për të thënë mbi Enokun. Ai titullohej 1 Enokut. Ky libër sillte detaje të shumta rreth asaj që ndodhi në kohën e përmbytjes, veçanërisht ngjarjes te Zanafilla 6:1-4, ku bijtë e Perëndisë (Enoku i quante ata rojtarë) sollën në jetë fëmijë (gjigandët nefilimë) prej grave njerëzore. Kur, si Pjetri ashtu edhe Juda shkruan rreth engjëjve që mëkatuan në ditët e Noeut (2 Pjetrit 2:4-5; Juda 6), ata iu referoheshin ideve te 1 Enokut, që nuk janë pjesë e tregimit biblik të përmbytjes. Për shembull, tregimi i përmbytjes te Zanafilla nuk na thotë që bijtë hyjnorë të Perëndisë u burgosën në botën nëntokësore të të vdekurve deri në fundin e kohërave, por 1 Enokut flet për këtë (1 Enokut 6:1-4; 7:1-6; 10:4, 11-13).

Diçka që u ndodhi këtyre “frymërave në burg” te libri 1 Enokut i dha Pjetrit një kuptim më të thelluar për Jezusin. Në tregimin te 1 Enokut, Enoku sheh një ëndërr ku frymërat në burg i kërkojnë atij të ndërhyjë te Perëndia për ata. Në fund të fundit, Enoku eci me Perëndinë; kush më mirë se ai mund t'i kërkonte Perëndisë të ndërronte mendje dhe t'i lironte ata? Enoku e bëri, por mori përgjigje negative. Përgjigja e Perëndisë ishte një *jo* kategorike. Pastaj Enokut iu desh ta përcillte atë përgjigje: ai zbriti te frymërat në burg dhe u tha atyre se ata ishin ende nën gjykim.

Pjetri e përdor atë tregim si analogji për Jezusin. Thelbi që ai donte të tejçonte ishte se kur Jezusi vdiq, ai zbriti në botën e të vdekurve dhe kishte një mesazh për qeniet e rëna hyjnore, atje. Kur ata e panë Jezusin të hynte në vendin e të vdekurve, me shumë gjasa menduan se bashkëpunëtorët e tyre demonë kishin fituar dhe se ata do të dilnin prej burgut së shpejti. Në vend të kësaj, Jezusi u tha atyre se ata nuk do ta shihnin edhe shumë gjatë; ai do të ringjallej. Ata nuk kishin fituar; *ata ishin akoma nën gjykim dhe po aq të pashpresë sa më parë*. Prandaj kjo pjesë e çuditshme e Shkrimit mbaron ashtu, me

Jezusin që “shkoi në qiell” dhe që ulet “në të djathtë të Perëndisë mbasi i janë nënshtruar engjëj, pushtete dhe fuqi” (1 Pjetrit 3:22).

Por pse i lidh Pjetri të gjitha këto me pagëzimin? Në mendjen e Pjetrit, vdekja dhe ringjallja e Jezusit, plotësuar me një njoftim bërë fuqive demoniake për fitoren e Tij, simbolizoheshin në pagëzim. Pagëzimi simbolizon vdekjen, varrosjen dhe ringjalljen e Jezusit (Romakëve 6:1-11).

Për Pjetrin, pagëzimi “përkon” me të gjitha këto sepse është “kërkesa për një ndërgjegje të mirë ndaj Perëndisë, nëpërmjet ringjalljes së Jezu Krishtit” (1 Pje. 3:21). Fjala greke për “kërkesë” i referohet zotimit që bën dikush. Fjala greke për “ndërgjegje” i referohet shpesh aftësisë për të dalluar të drejtën nga e gabuara. Por, jo në këtë rast. Të dish dallimin mes të drejtës dhe të gabuarës nuk ka lidhje specifike me vdekjen, me varrosjen dhe me ringjalljen e Jezusit. Fjala greke mund të kuptohet edhe si të bësh një përkushtim, të mirë madje, jo të pamend. Për këtë e ka fjalën Pjetri te 1 Pjetrit 3. Në thelb, *pagëzimi ishte një zotim besnikërie dhe një mesazh ndaj fuqive demoniake* (po ashtu edhe ndaj njerëzve të pranishëm) se në anën e kujt ishte në luftën frymore. Të krishterët e hershëm e kuptuan këtë më mirë se ne sot. Rituale të pagëzimore të kishës së hershme përfshinin një heqje dorë prej Satanit *dhe engjëjve të tij* për shkak të kësaj pjese të Shkrimit.

Pse ka rëndësi kjo?

Së pari, që të kuptojmë se besimtarët janë tokë e shenjtë, banesa e pranisë së Perëndisë, lavdia e Dhiatës së Vjetër. A jetojmë kështu? Izraelitët dhe besimtarët e kohës së Jezusit ndjenin një nevojë të kahershme të ishin të ndryshëm nga jobesimtarët. Synimi nuk qe të ishte qëllimisht i çuditshëm sa që jobesimtarët të shpresonin të shmangnin kontaktin. Izraeli duhej të ishte “mbretëri priftërinjsh” dhe “një komb i shenjtë” (Eksodi 19:6). Të jetuarit ashtu si donte Perëndia për fëmijët e Tij të çonte në një jetë të frytshme, produktive dhe të lumtur. Izraelitët duhej të tërhiqnin njerëzit e skllavëruar nga perënditë armiq për te Perëndia i vërtetë.

Kur botëkuptimi ynë harmonizohet me planin e Perëndisë për të shpëtuar njerëz prej çdo kombi duke i bërë ata pjesë të familjes së Perëndisë, atëherë ne nuk jemi nga kjo botë. Të jesh nga kjo botë do të thotë të përthithesh nga shqetësimet e botës dhe të jetosh sipas tyre. Jobesimtarët duhet të arrijnë të dallojnë nga e folura, sjellja, etika dhe qëndrimi ynë ndaj të tjerëve se ne nuk jemi cinikë, egoistë ose harbutë dhe se fokusi ynë nuk është që t’ia dalim mbanë ose të përdorim njerëzit. Ne nuk duhet të jetojmë për të kënaqur vetveten. Duhet të jemi kundërforma e këtyre gjërave. Me fjalë të tjera, duhet të jetojmë si Jezusi. Njerëzit donin të rrinin përreth Tij *për shkak se Ai nuk ishte si shumëkush tjetër*.

Së dyti, ajo që bëjmë në kishat tona duhet ta lartësojë Perëndinë dhe Jezusin. Në kohët biblike, një vizitë në tabernakull ose në tempull përforconte idetë mbi përsosmërinë, tjetërsinë e Perëndisë dhe dashurinë për fëmijët e Tij. Këto gjëra shkojnë krah për krah. Pse një Perëndi që nuk ka nevojë për asgjë dhe është më i epërmi ndaj gjithçkaje, do të donte një familje njerëzore? Pse ky Perëndi do të merrte mundimin të krijonte një familje të re pasi braktisi kombet në Babel, duke ua dorëzuar ata perëndive të tjera? Pse thjesht të mos largohej përfundimisht, tutje? Sepse, Ai na do.

Ngaqë e dimë se Perëndia mund të kishte bërë diçka tjetër, por nuk e bëri, dashuria e Tij merr një tjetër kuptim. Kur një kishë flet vetëm për dashurinë e Perëndisë pa treguar ironinë e kësaj dashurie kur vendoset përballë tipareve të tjera të karakterit të Perëndisë, besimtarët do ta marrin atë dashuri për të mirëqenë. Mund të duket si jo fort e zgjuar që për shembull, njerëzit të jenë të painformuar mbi shenjtërinë e Perëndisë.

Një rrjedhojë e tretë e asaj që kemi diskutuar në këtë kapitull është se fuqitë e errësirës e kuptojnë se në cilën anë jemi ne, përmes sjelljes sonë. Ata nuk janë budallenj. Ata e shohin besnikërinë tonë ndaj Perëndisë dhe na shohin të ecim në vazhden e vendimit për ta ndjekur Jezusin përmes gjërave si pagëzimi dhe kundërshtimi ndaj mëkatit. Por, ata na shohin edhe kur ne veprojmë pabesisht ndaj Perëndisë dhe e kuptojnë se çfarë lloj rreziqesh potencialë krijon kjo gjë në jetët tona. E besojmë apo jo, ne jemi nën vëzhgim *nga të dyja kahet* e luftës frymore.

Këto të vërteta janë më të kollajshme të kuptohen se sa të vihen në jetë. Edhe pse të shpenguar, ne jemi të rënë. Për t'i vënë në jetë këto të vërteta na duhet të njëjtësojmë mendjet dhe zemrat tona me arsyen se pse jemi këtu, duke jetuar si të huaj në vetë botën tonë. Ashtu si Jezusi, ne nuk jemi prej kësaj bote, jemi në të, por jo prej saj (Gjoni 8:23; 1 Gjoni 4:4). Ky kontrast dhe statusi ynë do të bëhen gjithmonë e më të mprehtë sapo t'ia marrim dorën kuptimit se çfarë do të thotë të jesh fëmijë i Perëndisë.

KAPITULLI I PESËMBËDHJETË

Pjesëtarë të natyrës hyjnore

Ae di se kush je?

E bëra këtë pyetje më herët, por erdhi koha ta bëj përsëri. Po, ne jemi në botë, por jo nga bota. E vërtetë, ne jemi shpëtuar nga hiri përmes besimit përmes asaj që bëri Jezusi në kryq (Efesianëve 2:8-9). Por, ky është vetëm fillimi i të kuptuarit të asaj që ka ndër mend Perëndia.

Synimi fillestar i Perëndisë në Eden ishte ta bashkonte familjen e Tij njerëzore me familjen e Tij hyjnore, bijtë qiellorë të Perëndisë, që ishin këtu para krijimit (Jobi 38:7-8). Ai nuk e braktisi atë plan pas rënies. O i krishterë, ti do të bëhesh hyjnor, si një prej fëmijëve elohim të Perëndisë, si vetë Jezusi (1 Gjonit 3:1-3)!

Teologët i referohen kësaj ideje duke përdorur shumë etiketime. Më i zakonshmi është *përlëvdimi*. Pjetri i referohet kësaj si të bëhesh “pjesëtar i natyrës hyjnore” (2 Pjetrit 1:4). Gjoni e tha në këtë mënyrë: “Shikoni ç’dashuri të madhe na ka dhënë Ati, që të quhemi bij të Perëndisë; *e të tillë jemi*” (1 Gjonit 3:1, shtesa me të pjerrëta nga autori). Në këtë kapitull do të këqyrim se si e përcjell Bibla këtë mesazh.

Bijtë e Perëndisë, Fara e Abrahamit

Kur Perëndia i dorëzoi kombet e botës te perënditë e vegjël në Babel, Ai e bëri këtë duke e ditur se do t’ia niste nga e para me një familje të re njerëzore të Tijën. Perëndia e thirri Abrahamin (Zanafilla 12:1-8) menjëherë pas Babelit (Zanafilla 11:1-9). Përmes Abrahamit dhe gruas së tij Sarës, Perëndia do t’i kthehej planit të Tij fillestar edenik.

Populli i Perëndisë, fëmijët e Abrahamit, izraelitët, dështuan përfundimisht ta restauronin sundimin e mirë të Perëndisë mbi Tokë. Por, njëri prej atyre fëmijëve do t’ia dilte mbanë. Perëndia do të bëhej njeri në Jezusin, pasardhës i Davidit, Abrahamit dhe Adamit. Përmes Jezusit do të përmbushej premtimi i Perëndisë për të bekuar një ditë kombet, që kishte dënuar në Babel. Pali shkroi për këtë në disa raste. Ja dy prej tyre:

Me zbulesë, ai ma bëri të njohur misterin, sikurse ju shkrova më përpara me pak fjalë. Duke i lexuar këto, ju mund të kuptoni cila është intelijenca ime në misterin e Krishtit ... që johebrenjtë të jenë bashkëtrashëgimtarë të të njëjtit trup dhe bashkëpjesëtarë të premtimit të tij në Krishtin nëpërmjet ungjillit. (Efesianëve 3:3-6, LEB)

Sepse të gjithë ju jeni bij të Perëndisë me anë të besimit te Jezus Krishti.... Nuk ka as jude, as grek, nuk ka as skllav as të lirë, nuk ka as mashkull as femër, sepse të gjithë jeni një në Jezus Krishtin. Dhe,

në qoftë se jeni të Krishtit, jeni pra pasardhja e Abrahamit dhe trashëgimtarë sipas premtimit. (Galatasve 3:26-29, LEB)

Siç e shpjegova në kapitujt e mëparshëm përgjatë Dhiatës së Vjetër, njerëzit që nuk ishin izraelitë jetonin në territore që kishin rënë nën sundimin e perëndive të vegjël, të cilëve Perëndia ua kishte caktuar ato kombe në Babel. Në Babel, kombet, përveç Izraelit, u përjashtuan nga një marrëdhënie me Perëndinë e vërtetë. Izraeli dhe vetëm ai ishte “pjesa” e Perëndisë (Ligji i Përtërirë 32:9) prej mbarë njerëzimit. Izraelitët u referoheshin popujve të kombeve të përjashtuar me shumë epitete. Kishte epitete gjeografike ose etnike (p.sh. egjiptas, moabitë, amalekitë), por përshtatimi gjithëpërfshirës në kohën e Dhiatës së Re ishte jo hebrenj, një etiketim që rrjedh nga fjala latine për “kombe”. Nëse nuk je hebre, je një njeri nga kombet.

Tregimi i Dhiatës së Re është se një pasardhës i Abrahamit, Jezusi, vdiq dhe u ringjall për të shpënuar jo vetëm pasardhësit etnikë të Abrahamit (izraelitët/hebrenjtë), por edhe të gjithë njerëzit e kombeve, që dikur u përjashtuan nga Perëndia i vërtetë. Te vargjet e cituara pak më sipër, Pali e quan mister përfshirjen e kombeve në familjen e Perëndisë. Atë e mahniste që njerëz prej kombeve që Perëndia kishte braktisur dhe që ishin nën kontrollin e perëndive të tjera, të mund të trashëgonin premtimet e dhëna Abrahamit.

Në Krishtin, të gjithë ata që e përqafojnë Ungjillin janë bij të Jahveh-s, Perëndisë së vërtetë, Perëndisë së Abrahamit, Isaakut dhe Jakobit (Gjoni 1:12; Galatasve 3:26; Romakëve 8:14). Kjo është arsyeja pse Dhiata e Re flet për besimtarët duke përdorur terma të lidhur me familjen (bij, fëmijë, trashëgimtarë) dhe gjuhën e të qenit “të birësuar” nga Perëndia (Romakëve 8:15, 23; Efesianëve 1:5; Galatasve 4:4). Gjuha e trashëgimisë është krejt e qartë dhe e qëllimshme. Ajo na tregon se kush jemi: familja hyjnore-njerëzore e re e Perëndisë. Fati i besimtarit është të bëhet ashtu si ishin fillimisht Adami dhe Eva: shëmbëllyes të pavdekshëm e të përlëvduar të Perëndisë, që jetojnë në praninë e Tij.

Por, as edhe kjo nuk arrin ta shprehë plotësisht se kush jemi. Pjesa më e mrekullueshme është se si na sheh Jezusi.

Bashkimi familjar

Dy kapitujt e parë të librit të Hebrenjve na japin një pamje dramatike të familjes së përzier të Perëndisë, hyjnore dhe njerëzore. Për mua, është një ndër pjesët më ngacmuese në Bibël.

Hebrenjve 1 ndërton argumentin se Jezusi është “aq më i lartë nga engjëjt” (v. 4, LEB). Askush në kuvendin qiellor të Perëndisë nuk është më i lartë se Jezusi. Në fund të fundit, Ai është Perëndi. Në fakt, autori argumenton se meqë asnjë engjëll nuk ishte i përshtatshëm për t’u bërë njeri dhe të trashëgonte mbretërinë, engjëjt duhet ta adhurojnë Jezusin (v. 5-6, LEB). Jezusi është mbret.

Habitshëm, kur Jezusi u bë njeri, Ai qe për një kohë të shkurtër më i ulët se engjëjt. Ai u bë një si ne. Njerëzit janë krijesa më të ulëta se sa qeniet hyjnore siç janë engjëjt. Shkruesi i Hebrenjve ngre pyetjen:

“Ç’është njeriu, që të bie ndërmend për të? Ose i biri i njeriut që të kujdesesh për të? Ti e bëre për pak kohë më të vogël nga engjëjt, ti e kurorëzove me lavdi dhe me nder dhe e vure përmbi veprat e duarve të tua; Ti i vure të gjitha nën këmbët e tij”.... por shohim Jezusin të kurorëzuar me lavdi dhe me nder për vdekjen që pësoi; ai u bë për pak kohë më i vogël se engjëjt, që me hirin e Perëndisë të provonte vdekjen për të gjithë njerëzit. (Hebrenjve 2:6-9)

Cili është rezultati i asaj që bëri Jezusi? Ne mund të thoshim *shpëtimi*. Kjo do ishte përgjigje e mirë, por nuk rrok atë që shkruesi i Hebrenjve do të donte të dinim. Për shkak se Perëndia u bë njeri në Jezus Krishtin, pasuesit e Tij të vdekshëm do të bëhen hyjnorë dhe anëtarë të së njëjtës familje.

Një ditë, qoftë në vdekjen tonë ose në kthimin e tij në Tokë në trajtën përfundimtare të mbretërisë mbi Tokë, Edeni i ri, Jezusi do të na prezantojë me pjesën tjetër të kuvendit hyjnor dhe vetë kuvendin, me ne. Ai u bë si jemi ne, që ne të mund të bëhemi si është Ai:

Sepse i duhej atij, për të cilin dhe nëpërmjet të cilit janë të gjitha, duke çuar shumë bij në lavdi, ta bënte të përsosur me anë të vuajtjeve realizuesin e shpëtimit të tyre. Sepse ai që shenjtëron dhe ata që shenjtërohen janë të gjithë prej një; prandaj as nuk turpërohet t'i quajë vëllezër, duke thënë:

“Vëllezërve të mi do t’ua shpall emrin tënd,

do të të lavdëroj në mes të asamblesë”...

“Ja unë dhe fëmijët që m’i dha Perëndia”.

(Hebrenjve 2:10-13, LEB)

Në vend që të turpërohej para *elohim*-ëve të kuvendit të Perëndisë që u bë njeri, që u bë më i ulët se ata, Jezusi ngazëllohet në këtë status. Kjo e tëra ishte pjesë e një strategjie madhore. Ngritur në këmbë në kuvend (“në asamble”) Ai na prezanton: *Ja, më shikoni mua dhe fëmijët që më dha Perëndia. Ne jemi tani të gjithë bashkë, përgjithmonë*. Dhe ky, ka qenë plani prej fillimit.

Hyrja jonë në familjen e përlëvdur hyjnore të Perëndisë, është ajo që na pret në të ardhmen. Pali e parashtron shumë bukur te Romakëve 8:18-23:

Unë mendoj në fakt, se vuajtjet e kohës së tanishme nuk vlejné aspak të krahasohen me lavdinë që do të shfaqet në ne. Sepse dëshira e flaktë e krijesës pret me padurim shfaqjen e bijve të Perëndisë.... Dhe jo vetëm kaq, por edhe ne vetë që kemi frytet e para të Frymës, vajtojmë në veten tonë, duke pritur flakët birërimin, shpengimin e trupit tonë.

Pali i inkurajoi besimtarët me të njëjtin mesazh. Ai u tha besimtarëve romakë se ata janë “paracaktuar që të jenë të ngjashëm me shëmbëlltyrën e Birit të Tij, kështu që Ai të jetë i parëlinduri në mes të shumë vëllezërve” (Romakëve 8:29, LEB). Ai i tha kishës në Korint: “Dhe ne të gjithë, duke soditur fytyrëzbuluar lavdinë e Zotit si në pasqyrë, transformohemi në të njëjtën shëmbëllim nga lavdia në lavdi” (2 Korintasve 3:18) dhe se trupi ynë njerëzor do të transformohet “sepse ky trup që priset duhet

të veshë mosprishjen dhe ky i vdekshëm të veshë pavdekësinë” (1 Korintasve 15:53). Për Pjetrin, të bashkuarit me kuvendin-familje të Perëndisë kishte kuptimin e t’u bërit “pjesëtarë të natyrës hyjnore” (2 Pjetrit 1:4). Gjoni e tha më thjeshtë: “...do të jemi të ngjashëm me Të” (1 Gjonit 3:2).

Pse ka rëndësi kjo?

Si të krishterë, ka mundësi ta kemi dëgjuar shumë herë se duhet të jemi si Jezusi. Sigurisht që po. Por, kur e dëgjojmë këtë, ne priremi ta përpunojmë atë *vetëm* si një shprehje për të qenë të mirë ose ndoshta “më pak të këqij”. Ne e kthejmë atë që faktikisht duket si një ide gati e pakconceptueshme, që një ditë do të jemi ashtu siç është Jezusi, në një detyrim realizimi.

Në vend që të ndihemi fajtorë se sa shumë nuk i ngjajmë Jezusit dhe të zotohemi në zemrat tona “të përpiqemi më shumë”, duhet të lejojmë bekimin e asaj që Ai bëri e do të bëjë, për të rilidhur mënyrën se si mendojmë për të qenë si Ai. Ne mund ta shndërrojmë të qenit të ngjashëm me Krishtin në një detyrë për t’u përmbushur, që Perëndia të mos zemërohet me ne, por kjo është teologji e gabuar. Kjo e shndërron hirin në detyrim. Ose, mund të jemi mirënjohës që një ditë do të jemi çfarë Perëndia është i *ngazëlluar* të na bëjë, çfarë na ka paracaktuar të jemi (Romakëve 8:29), dhe të jetojmë në një mënyrë të tillë që njerëzit e skllavëruar nga fuqitë e errëta do të duan të vijnë me ne në familjen e Perëndisë. Njëra perspektivë shikon përbrenda, tjera shikon kah qiellit.

Jeta e krishterë *tani* nuk ka të bëjë me frikën se nuk do të arrijmë të kënaqim Atë që na deshi, ndërsa ishim ende të skllavëruar nga errësira. Faktikisht, jeta e krishterë ka të bëjë me të rrokurit e dy koncepteve: *birësimi* ynë në familjen e Perëndisë, që do të thotë se Jezusi është vëllai ynë dhe se Perëndia na do ashtu siç do Jezusin, si dhe qëllimi ynë në planin e Perëndisë për ta restauruar mbretërinë e Tij mbi Tokë. Ne jemi dhe do të bëhemi *kuvendi i ri hyjnor i Perëndisë*. Ai është Ati ynë. Ne jemi fëmijët e tij, të caktuar për të jetuar me Të përgjithmonë. Ne jemi bashkëpunëtorët e Tij ngarkuar me detyrën për ta ndihmuar në çlirimin e atyre që ende zotërohen prej zotit të të vdekurve dhe që mbahen rob nga forcat e padukshme të errësirës.

Për *këtë* bën fjalë Bibla, nga Edeni në Eden. *Kjo* është ç’ka të pret në të ardhmen. Jeta jote tani nuk ka të bëjë me të fituarit e vendit tënd në familjen e Perëndisë. Ky nuk mund të fitohet. Është dhuratë. Jeta jote tani ka të bëjë me të shfaqurit e mirënjohjes për birësimin tënd, të shijuarit e tij dhe të ftuarit e të tjerëve që ta shijojnë edhe ata, me ty.

KAPITULLI I GJASHTËMBËDHJETË

Të sundosh mbi engjëjt

Për besimin tonë është thelbësore që të kuptojmë se kush jemi si të krishterë. Ne jemi bijtë dhe bijat e Perëndisë, një kuvend hyjnor i riformatuar, që tashmë merr pjesë në mbretërinë e Atit tonë. Por, ka edhe më shumë se sa kaq. Po, ne jemi kuvendi-familje e Perëndisë, po për çfarë qëllimi?

Ndonëse ne jemi tashmë në mbretëri (Kolosianëve 1:13), ende nuk e kemi parë zbulimin e plotë të asaj mbretërie, nuk e kemi parë botën të shndërrohet në Eden. Ky paradoks “tashmë, por ende jo” e përshkon gjithë Biblën në mënyra të shumta. Në këtë kapitull dua t’ju jap një vështrim të shpejtë të “ende jo”-së, që i jep përgjigje pyetjes “Për çfarë qëllimi?”.

Pjesëmarrje në mbretëri tani

Pjesëmarrja jonë në mbretërinë e Perëndisë nuk është e paracaktuar, për këtë arsye nuk jemi thjesht robotë që të kryejmë funksione të programuara për ne. Kjo do të dhunonte gjithë idenë e të qenit shëmbëlltëryëmbartës i Perëndisë, përfaqësuesi i Tij. Ne u krijuam që të ishim si Ai. Ai është i lirë. Nëse nuk kemi liri të mirëfilltë, nuk mund t’i ngjajmë Atij, me përkufizim, *nuk* do të ishim si Ai. Ne jemi të lirë të bindemi dhe të adhurojmë ose të rebelohemi dhe t’i bëjmë qejfin vetes. Dhe, kemi për të korrur atë që mbjellim. Por, ajo që mbjellim nuk është e programuar.

Por, Perëndia është më i madh se ne. Ai pati një plan dhe ky do të realizohet. Suksesi i tij as nuk varet nga liria njerëzore dhe as nuk detyrohet ta modifikojë lirinë tonë. Ne nuk mund ta cënojmë; kështu ndodh edhe me qeniet hyjnore, të cilat janë po ashtu të lira për të zgjedhur.

Mendoni për takimin e kuvendit qiellor që ju tregova në kapitullin 1. Unë ju pyeta nëse i besonit gjërat që thotë Bibla dhe pastaj ju çova te një takim i Perëndisë dhe i kuvendit të Tij qiellor te 1 Mbretërve 22. Perëndia kishte vendosur (e kështu duhej të ndodhte) se kishte ardhur koha që Ashabi i lig të vdiste. Por, pastaj Perëndia lejon qeniet frymërore të kuvendit të Tij të vendosin se si ta kryejnë atë punë (1 Mbretërve 22:19-23).

Paracaktimi dhe liria punojnë dorë më dorë në sundimin e mbretërisë së Perëndisë. Qëllimet e Tij nuk do të përmbysen ose nuk të ndalohen, kurrë. Ai është i aftë të marrë mëkatin e rebelimit dhe prapë se prapë të përmbushë, përmes përfaqësuesve të tjerë të lirë, atë që dëshiron. Siç tha C. S. Lewis një herë për Perëndinë (në librin “*Perelandra*”): “Çfarëdo të bësh, Ai do ta kthejë për mirë, por jo atë të mirë që kishte përgatitur për ty, po t’i ishe bindur”.

Për çfarë qëllimi, aktualisht, jemi familja-kuvend i Perëndisë? Për të marrë pjesë bashkë me Perëndinë në çlirimin e njerëzve prej errësirës. Për t’u treguar njerëzve si të jetojnë me drejtësi dhe me mëshirë, duke imituar Perëndinë për ata që kanë nevojë ta shohin. Për të mbrojtur dhe përhapur të

vërtetën për Perëndinë e vërtetë në një botë armiqësore, nën sundimin e qenieve inteligjente hyjnore e ziliqare. Për ta shijuar jetën, ashtu siç e ka caktuar Perëndia.

Të gjitha këto thirrje janë trajnim për mbretërinë që po vjen. Pali pyeti korintasit, të cilët e kishin humbur perspektivën hyjnore teksa haheshin për punët e kësaj bote: “A nuk e dini ju se ne do të gjykojmë [sundojmë] engjëj?” (1 Korintasve 6:3). Ai e kishte seriozisht. Pali po aludonte për diçka specifike në atë deklaratë.

Caktuar mbi kombet

Trajta përfundimtare e mbretërisë do ende kohë të vijë. Kur të vijë, forcat e errësirës do të mposhten. Perënditë demoniakë do ta humbasin përgjithmonë zotërimin e tyre mbi kombet, *zëvendësuar prej familjes e kuvendit njerëzor të përlëvduar të Perëndisë*. Shikoni se çfarë tha Jezusi në librin e Zbulesës:

Mbajeni fort atë që keni, derisa të vij. Dhe kujt fiton dhe i ruan deri në fund veprat e mia, do t'i jap pushtet mbi kombet; dhe ai do t'i qeverisë ata me një shufër hekuri dhe ata do të thyhen si enë argjile, sikurse mora edhe unë pushtet prej Atit tim; dhe unë do t'i jap atij yllin e mëngjesit. (Zbulesa 2:25-28)

Kur Jezusi të kthehet për të marrë fronin e Tij mbi Tokën e re, një Eden i ri botëror, Ai do ta ndajë atë me vëllezërit e motrat e Tij. Principatat dhe pushtetet do të rrëzohen prej froneve të tyre dhe ne do zëmë vendin e tyre. Zotërimet e tyre nuk do t'u jepen engjëjve besnikë ndaj Perëndisë; *ne do t'ua kalojmë në gradë* engjëjve në mbretërinë përfundimtare edenike të Perëndisë. Jezusi do të vendosë në komandë vëllezërit e motrat e Tij njerëzorë.

A u habitët prej thënies së fundit të Zbulesa 2:28: “Unë do t'i jap atij yllin e mëngjesit”? Duket e çuditshme, por flet për sundimin tonë të përbashkët me Jezusin mbi kombet pasi t'u jetë treguar vendi fuqive të liga. “Ylli i mëngjesit” është përdorur për të përshkruar qenie hyjnore (Jobi 38:7). Ai është edhe term mesianik. Duke qenë se Mesia është hyjnor, ndonjëherë e folura për yje përdorej për të përshkruar mbretërimin e Tij të ardhshëm. Numrat 24:17 thotë: “Një yll do të dalë nga Jakobi dhe një skeptër do të ngrihet nga Izraeli” [LEB]. Te libri i Zbulesës, Jezusi e përshkruan veten në këtë mënyrë: “Unë jam Rrënja dhe pasardhja e Davidit, ylli i ndritshëm i mëngjesit” (Zbulesa 22:16, LEB).

Fjalët e përdorura të Zbulesa 2:25-28 janë të fuqishme. Jo vetëm që Jezusi *thotë* se Ai është ylli mesianik i mëngjesit, por Ai na e jep ne yllin e mëngjesit; Ai e ndan sundimin e Tij mesianik me ne. Zbulesa 3:20-21 të çon një hap më tutje, që besimtarët të mos e humbasin thelbin:

Ja, unë qëndroj te dera dhe trokas; nëse dikush dëgjon zërin tim dhe hap derën, unë do të hyj tek ai dhe do të ha darkë me të dhe ai me mua. Kujt fiton do t'i jap të ulet me mua mbi fronin tim, sikurse edhe unë fitova dhe u ula me Atin tim mbi fronin e tij. (Zbulesa 3:20-21, LEB)

Për çfarë qëllimi u bëmë pjesëtarë të natyrës hyjnore? Pse na prezanton Jezusi në kuvend si vëllezërit dhe motrat e Tij? *Që Perëndia të na japë zotërimin mbi Tokën që kishte dëshiruar fillimisht*. Qielli do të rikthehet në Tokë, në një Eden të ri botëror.

Eden i përjetshëm

Që prej kapitujve të parë të Zanafillës, Edeni ishte një vatër e planit të Perëndisë për njerëzimin, pjesën tjetër të shëmbëlltyrmbartësve të Tij hyjnorë dhe mbretërinë e Tij. Kësisoj nuk është as habi, as rastësi që kapitulli i fundit i librit të Zbulesës na kthen prapa te Edeni:

Dhe më tregoi lumin e pastër të ujit të jetës, te kthjellët si kristali, që dilte nga froni i Perëndisë dhe i Qengjit. Në mes të sheshit të qytetit, këtej e andej lumit, ishte druri i jetës që jep dymbëdhjetë fruta, dhe që nxjerr çdo muaj një frutë; dhe gjetet e drurit janë për shërim të kombeve. Dhe asnjë mallkim nuk do të ketë më; dhe në të do të jetë froni i Perëndisë dhe i Qengjit, dhe shërbëtorët e tij do t'i shërbejnë; ata do të shohin fytyrën e tij; dhe emri i tij do të jetë mbi ballin e tyre. Dhe atje natë nuk do të ketë; edhe nuk kanë nevojë për llambë, as për dritë dielli, sepse Zoti Perëndi i ndriçon; dhe ata do të mbretërojnë në shekuj të shekujve. (Zbulesa 22:1-5)

A e vutë re se Pema e Jetës shëron kombet? Kombet, dikur të sunduara prej principatave dhe pushteteve, do të sundohen prej bijve dhe bijave të Perëndisë, nga *ti dhe unë*.

Kjo nuk është hera e parë që përmendet pema e jetës te Zbulesa. Duke u folur atyre që besojnë deri në fund, Jezusi u tha te Zbulesa 2:7, 11: “Unë do t'i jap të hajë nga pema e jetës, që është në mes të parajsës së Perëndisë ... nuk do të preket nga vdekja e dytë”. Referenca për pemën e jetës është qartazi edenike. Vdekja e parë i referohet vdekjes fizike, sjellë prej mëkatit të Adamit dhe përjashtimit nga Edeni. Duke qenë se gjithë njerëzit, besimtarë ose jo, ringjallen para gjykimit, vdekja e dytë është gjykimi i fundit (Zbulesa 21:8). Ata që vazhdojnë të jetojnë me Perëndinë në një Eden të ri nuk vuajnë prej vdekjes së dytë.

Pse ka rëndësi kjo?

Shumë të krishterë kanë një të kuptuar të papërshtatshëm të jetës së përtejme. Shkrimi nuk na thotë gjithçka se si do të duket, por disa aspekte janë të qarta. Ne nuk do t'u biem harpave ose të këndojmë pafundësisht ndërsa pluskojmë vërdallë mbi re. Nuk do të rrimë ulur mbi divane qiellorë duke biseduar me të dashurit tanë të vdekur ose me besimtarë të famshëm nga e kaluara.

Më saktë, ne do të jetojmë jetën që ofronte Edeni, do jemi të zënë duke shijuar dhe duke u kujdesur për atë që ka krijuar Perëndia, krah për krah me qeniet hyjnore, të cilët i qëndruan besnikë Atij. Qielli dhe Toka nuk do jenë më dy vende të ndara.

Njohja e destinacionit tonë duhet t'i japë trajtë të menduarit tonë në të tashmen. Siç thotë Pali: “Ato gjëra që syri nuk i ka parë dhe veshi nuk i ka dëgjuar dhe nuk kanë hyrë në zemër të njeriut, janë ato që Perëndia ka përgatitur për ata që e duan atë” (1 Korintasve 2:9, PLM). Njohja e këtij rezultati spektakolar e të lavdishëm ndihmon që t'i mbajmë parasysh rrethanat tona aktuale në perspektivë. Pasi Pali shkroi fjalët që sapo lexuam, ai tha këtë në një letër të dytë, drejtuar korintasve:

Bekuar qoftë Perëndia dhe Ati i Zotit tonë Jezus Krisht, Ati i përdëllimeve dhe Perëndia i gjithë ngushëllimit, i cili na ngushëllon në çdo shtrëngim tonin... Sepse nuk duam, o vëllezër, që të mos dini për vështirësinë që na ngjau në Azi, që u rënduam përtej fuqive tona, aq sa u dëshpëruam edhe për jetën vetë. Për më tepër ne e kishim në veten tonë vendimin e vdekjes, që të mos besonim në veten tonë, por në Perëndinë që ringjall të vdekurit. (2 Korintasve 1:3-9, theksimi i shtuar)

Perëndia mund të na ruajë në jetë. Por edhe në vdekje, ne do të ringjallemi që të ulemi me Jezusin në fronin e Tij (Zbulesa 3:21).

Ne ose do të jetojmë me sytë nga vendmbërritja jonë, ose nuk do të jetojmë fare. Të paturit dijeni për vendmbërritjen tonë duhet ta tjetërsojë sjelljen tonë. Nëse do të dije që një ditë do jetoje në të njëjtin apartament ose do të punoje në të njëjtën zyrë me personin që kritikon, tall ose përçmon, me siguri që do të bëje një farë përpjekje të ishe paqebërës, inkurajues dhe ndoshta mik me atë person. Si ka mundësi që i trajtojmë bashkëbesimtarët kaq keq, pra? Si ka mundësi që nuk investojmë aq energji për ta afruar jobesimtarin me Jezusin, aq sa investojmë në trajtimin e tij ose të saj si të jetë armik? Ose e kemi përjetësinë para sysh, ose nuk e kemi fare.

Sa nga sundimi i Tij duhet të ndajë me ty Jezus, i që të të mbajë të lumtur? Pyetja mund të të duket e çuditshme duke qenë se *çdo* dhuratë e tillë nga Jezusi do të ishte e mrekullueshme. Pse, pra, hahemi me besimtarët për status? Pse gërricemi me njëri-tjetrin për përparësi, vëmendje dhe fitim personal? A jemi njësoj si korintasit, të cilëve Palit iu desh t'iu kujtonte, vendmbërritjen e tyre? Ose jemi të kënaqur të sundojmë e të mbretërojmë me Të, ose s'jemi hiç.

O i krishterë, është koha të jetosh sikur e di kush je dhe i nje planet që Perëndia ka për ty!

Përmbyllje

Kemi mbërritur në fund të udhëtimit tonë. Por ndoshta është më mirë të themi se vetëm sa e kemi nisur. Kemi peshuar disa pyetje themelore: *A ekzistojnë perëndi të tjera? Nëse po, a ka shumë rëndësi në mënyrën se si e kuptojmë Biblën? Çfarë kuptimi ka për besimin tonë nëse hamendësojmë se bota e padukshme që përshkruhet në Bibël, është në fakt e vërtetë përtej jo thjesht pjesëve të njohura e të pranuar, por edhe për pjesët e pazakonta dhe shpesh të injoruar?* Sapo nisa të kap fillin e mbinatyrshtëm të Shkrimit, kuptova që duhej të mendoja ndryshe për një mori gjërash. Por këto, unë mund t'i përmbledh në dy fjalë: *identitet* dhe *qëllim*. Unë shpresoj se jeni sfiduar në të dyja këto fusha, ndërsa keni lexuar këtë libër.

Identiteti ynë: Ne kemi një shtëpi në familjen e Perëndisë

Ajo ç'ka diskutoi ky libër ka rrjedhoja domethënëse mbi mënyrën se si e perceptojmë se ç'do të thotë të jesh i krishterë, të jesh “në Krishtin” siç e përdor shpesh Dhiata e Re. Sapo kuptojmë se perënditë e Dhiatës së Vjetër janë të vërtetë, atëherë e kapim më qartë kuptimin e urdhrin të Perëndisë për të mos pasur asnjë perëndi para Jahveh-s, Perëndisë së Izraelit. Urdhri nuk ka të bëjë me mosdhënien e vëmendjes ndaj parasë, varkave ose makinave. Ai ka të bëjë me dashurinë xhelozë të Perëndisë për popullin e Tij. Me fjalë të tjera, *urdhri në fakt ka kuptimin që thotë*. Vështirë të mos e rrokësh çmendurinë e të qenit besnik ndaj cilido perëndie tjetër, përveç Perëndisë së perëndive.

Tmerri i të jetuarit me pasojat e mënyrës se si Perëndia i gjykoi perënditë dhe popujt e tyre (“kombet”), është po ashtu tejet i qartë. Dikur ne u *përrjashtuam nga trashëgimia*, u skllavëruam nga korruptimi dhe nga shfrytëzimi i perëndive të tjerë. Siç thotë Pali, ne u larguam nga Perëndia dhe u bëmë të huaj për dashurinë e Tij besëlidhëse (Efesianëve 2:12). Ne ishim të humbur, të skllavëruar të errësirës, armiq të Perëndisë në shërbim të pronarëve të padukshëm (Efesianëve 4:18; Kolosianëve 1:21).

Të rrokurit e asaj situatë u jep më shumë kuptim koncepteve doktrimore si *birësimi* dhe *trashëgimia*. U jep atyre kontekst. Perëndia nuk donte ta anulonte planin e të jetuarit mbi Tokë me familjen e Tij, të shijuarit e botës së krijuar që doli prej vetë duarve të Tij. Po, në Babel, Ai i ktheu kurrizin njerëzimit dhe në momentin pasues thirri Abrahamin për të ngritur një familje të re dhe për të qenë kanali përmes të cilit ata që u përjashtuan, të gjenin rrugën e tyre të kthimit tek Ai (Veprat 10:26-27).

Përqaftimi i realitetit të mbinatyrshtëm të botës frymërore të Biblës është thelbësor për ta kuptuar Biblën. Ai shpjegon pse, ndërsa Dhiata e Vjetër rrjedh përpara, mëkati i idhujtarisë nuk trajtohet si çdo mëkat tjetër. Ai do të trajtohet si *mëkati kryesor*. Izraeli u krijua për t'i qenë besnik Perëndisë; kur iu kthye perëndive të tjera, Izraeli u dërgua në robëri, u dëbua posi kombet e tjera. Kjo është një arsye qendrore se për ç'arsye shpëtimi në Bibël përshkruhet gjithmonë në terma *besimi*. Në fund të fundit, Perëndia nuk po kërkon sjellje më të mirë. Ai po kërkon besim, *besnikëri besimi*. Kur ne zgjedhim t'i

rreshtojmë zemrat tona me Perëndinë e perëndive, Ai do të na shpëtojë. Kur ne zgjedhim dikë tjetër, po mbjellim atë që do të korrим një ditë.

Për ne sot, besnikëri besimi do të thotë të pranojmë atë që bëri Jezusi në kryq, për shkak se Ai ishte Perëndia në mish. Etika dhe sjellja jonë (veprat tona) nuk kanë të bëjnë me të bërit mjaftueshëm besnik, sa që Perëndia të na pranojë. Ne i zbatojmë urdhrat e Tij, pasi e kemi zgjedhur tashmë Atë. Urdhrat e Tij do të na çojnë në lumturinë dhe në kënaqësinë tonë, sepse na drejtojnë të largohemi nga shkatërrimi i vetes dhe i të tjerëve. Ata ofrojnë një shikim të shpejtë të jetës në harmoni me Perëndinë dhe pjesën tjetër të familjes së Tij, familjes sonë, të dukshme e të padukshme, në mbretërinë e Tij, Edeni i ri.

Qëllimi ynë: Të gjithë kemi një pjesë për të luajtur në planin e Perëndisë për ta restauruar Edenin

Anëtarësimi në familjen e Perëndisë ka vetëm një kusht: besim të pareshtur te Perëndia i perëndive, ardhur te ne në personin e Jezus Krishtit. Ky anëtarësim jo vetëm dhuron privilegje të mrekullueshme, por edhe na siguron një qëllim të qartë në jetë.

Anëtarët e familjes së Perëndisë kanë një mision: të jenë agjentë të Perëndisë në restaurimin e sundimit të Tij të mirë mbi Tokë dhe zgjerimin e anëtarësisë së familjes të Tij. Ne jemi mjeti i Perëndisë për ta shtyrë përpara përmbysjen e madhe të nisur në Veprat 2, lindjen e kishës, trupit të Krishtit, deri kur Zoti të kthehet. Ashtu si e liga u përhap si epidemi nëpër mbarë njerëzimin pas dështimit të Edenit të parë, po ashtu edhe Ungjilli përhapet si kundërhelm përmes të njëjtit trup të infektuar. Ne jemi *bartës* të së vërtetës mbi Perëndinë e perëndive, të dashurisë së Tij për të *gjithë* kombet dhe i dëshirës së Tij të paluajtshme për të banuar me familjen e Tij në shtëpinë tokësore, që ka dashur prej krijimit të saj. Edeni *do të jetojë* sërish.

Është fakt shkencor se kontinentet e Tokës vazhdojnë t'i largohen njëri-tjetrit çdo vit. Por, ecuria e "shkarjes kontinentale" është e paperceptueshme me shqisat njerëzore. Ne e dimë që kjo ndodh vetëm për shkak të vëzhgimeve, që mund të kryejmë pas faktit. Po kështu ndodh me përparimin e vazhdueshëm, të palodhshëm, të mbretërisë së Perëndisë. Ne nuk mund ta perceptojmë me sy të lirë se si çdo ditë tkurr zotërimet e perëndive, e fuqive të errësirës ose se si Ungjilli çliron, një nga një, ata që ishin nën sundim. Megjithatë, është një *siguri e pashqeshme*.

Çelësi për ta parë veten tonë te kjo pikturë është të rrokim fort se Perëndia po ecën sipas planit të Tij, edhe kur ne nuk e shohim. Nuk mund të pretendojmë me të vërtetë se besojmë te bota e padukshme, e mbinatyrshme dhe të *mos* besojmë se dora siguruese e Perëndisë është aktive në jetët tona dhe në punët e historisë njerëzore. *Perëndia do që ne të jetojmë me qëllim*, të besojmë se dora e Tij e padukshme dhe agjentët e Tij të padukshëm e besnikë ndaj Tij dhe ndaj nesh (Hebrenjve 1:14), janë të përfshirë në rrethanat tona, kështu që synimi i Perëndisë për një Eden botëror çan para pareshtur.

Secili prej nesh është jetik në shtegun e dikujt për në mbretëri dhe për mbrojtjen e asaj mbretërie. Çdo ditë na ofron mundësi kontakti me njerëz nën zotërimin e errësirës dhe mundësi për të inkurajuar

njëri-tjetrin në detyrën e vështirë të përmbushjes së qëllimit tonë në një botë të papërsosur. *Çdo gjë që bëjmë dhe themi ka rëndësi*, edhe pse mund të mos e kuptojmë kurrë, pse ose si. Por, detyra jonë nuk është të shohim, është të bëjmë. Të ecurit me besim nuk bëhet në mënyrë pasive, por me qëllim.

Lutja e faljes

Lutja e faljes së mëkateve: Një dhuratë e çmuar

Lutja e faljes së mëkateve është diçka që të gjithë e kërkojmë në një pikë të caktuar të jetës. Falja është një dhuratë e çmuar që as merret lehtë, as nuk jepet lehtësisht. Falja është themelore për jetën, pasi na çliron nga gabimet e së shkuarës dhe na jep shpresë për të ardhmen. Jezus Krishti erdhi në Tokë për të vdekur për njerëzimin, që të ofronte faljen.

Lutja e faljes së mëkateve: Mundësuar nga Jezus Krishti

Lutja e faljes është një lutje që i ofrohet Perëndisë. Edhe pse mund ta lëndojmë drejtpërdrejtë njëri-tjetrin, të gjitha shkeljet tona në fund të fundit lëndojnë Perëndinë. Ti mund ta pyesësh veten se si është e mundur kjo. Si mund ta dëmtojnë të metat tona Krijuesin e Gjithëfuqishëm të universit? A i interson Perëndisë kjo gjë? Në Zanafillën 6 zbulojmë se vetë Perëndia u trishtua për të gjitha gabimet që njeriu solli mbi veten: *“Dhe tani Zoti pa që ligësia e njerëzve ishte e madhe mbi tokë dhe që tërë synimet e mendimeve të zemrës së tyre nuk ishin gjë tjetër veçse e keqja në çdo kohë. Dhe Zoti u pendua që kishte krijuar njeriun mbi tokë dhe u brengos për këtë në zemër të vet.”* Zanafilla 6: 5-6).

Një Perëndi i gjithëditur trishtohet edhe thjesht nga mendimi i së keqes, nga ana e njeriut. Kështu, falja përfundimtare duhet të vijë gjithashtu nga Perëndia. Megjithatë, për shkak të drejtësisë së Tij, falja nuk mund të jepet falas. Për çdo gabim a mëkat do të jepet llogari, sepse Perëndia është një gjykatës i drejtë. Jezus Krishti vdiq në kryq në Kalvar në vendin tonë, në mënyrë që mëkatet tona të falen. Vuajtja e Tij pagoi për shkeljet tona. *“Sepse ky është gjaku im, gjaku i besëlidhjes së re, i cili është derdhur për shumë për faljen e mëkatëve”* (Mateu 26:28).

Në dashurinë e Tij, Perëndia e dinte se ndërjegjja jonë duhej të çlirohej nga fajësia dhe nga dënimi. Ai e dinte se falja e mëkateve ishte nevoja jonë më e madhe. Në aktin përfundimtar të dashurisë, Perëndia jo vetëm që vuajti dhimbjen e gabimeve tona, por edhe pagoi për pasojat e tyre, në mënyrë që të mund të kemi faljen që na është ofruar kur mëkatojmë. Gjithçka që duhet të bëjmë është të pranojmë dhuratën e Tij të faljes, falas.

Lutja e faljes: Kërko Perëndisë falje

Ndoshta ke ngecur në këto faqe duke kërkuar një lutje faljeje për të qetësuar një shpirt të trazuar. Ose ndoshta po përleshesh me përpjekjen për të falur dikë tjetër, që të ka lënduar thellësisht. Për të gjithë ata që e pranojnë Jezus Krishtin si Zotin dhe si Shpëtimtarin e tyre, falja është dhënë falas. Nëse pranojmë gabimet apo mëkatet tona dhe kërkojmë falje, Perëndia do të na falë - pa bërë asnjë pyetje: *“Po t’i rrëfejmë mëkatet tona, Ai është besnik dhe i drejtë që të na falë mëkatet dhe të na pastrojë nga çdo paudhësi.”* (1 Gjonit 1: 9).

Nëse refuzojmë Jezusin, në thelb jemi duke refuzuar dhuratën e Perëndisë për faljen. Në fakt jemi duke thënë se nuk duam të pajtohemi me Perëndinë (1 Gjonit 1:10). Megjithëse është zgjedhja jonë e lirë të mos pranojmë faljen nga Perëndia, përfundimisht do të mbahemi përgjegjës për të gjitha mëkatet që kemi bërë deri në fund të kësaj jete. Dëshira e thellë e Perëndisë është që të pajtohet me ty. *“Sepse Perëndia e deshira aq botën, sa dha Birin e tij të vetëmlindurin, që kushdo që beson në të të mos humbasë, por të ketë jetë të përjetshme”* (Gjoni 3:16). Nëse dëshiron të falesh me të vërtetë, mbaj parasysh atë që tha Jezusi dhe pranoje sinqerisht Atë si Zotin dhe si Shpëtimtarin tënd. Ti do të falesh dhe Perëndia do të fillojë një punë transformuese në jetën tënde.

Lutja e faljes së mëkateve: Merre jetën e re

Lutja e faljes na jep një shpresë të re dhe një nisje të re. Të gjitha mëkatet tona janë fshirë nga Perëndia. *“Sepse unë do të jem i mëshirshëm për paudhësitë e tyre dhe nuk do të kujtoj më mëkatet e tyre dhe keqbërjet e tyre”* (Hebrenjve 8:12).

Nëse e kupton që je një mëkatar dhe beson se Jezus Krishti erdhi si i vetmi Shpëtimtar prej mëkatit, atëherë e kupton edhe lutjen e faljes së mëkateve. Pyetja është: *“A je gati ta bësh këtë lutje, duke marrë dhuratën e Perëndisë përmes Birit të Tij, Jezus Krishtit?”* Nëse po, atëherë beso në Krishtin, pendohu nga mëkatet e tua dhe dorëzoja pjesën tjetër të jetës tënde Atij, si Zoti yt:

“Atë, e di se kam thyer ligjet e Tua dhe mëkatet e mia më kanë ndarë prej Teje. Më vjen me të vërtetë keq dhe tani dua të largohem nga jeta ime mëkatore ndaj Teje. Të lutem më fal dhe më ndihmo që të mos mëkatoj prapë. Unë besoj që Biri Yt, Jezus Krishti vdiq për mëkatet e mia, që Ai u ringjall nga të vdekurit, që Ai është i gjallë dhe që e dëgjon lutjen time. Unë e ftoj Jezusin të bëhet Zot i jetës sime, të sundojë dhe të mbretërojë në zemrën time që nga kjo ditë e tutje. Të lutem dërgoje Frymën Tënde të Shenjtë për të më ndihmuar që të të bindem Ty dhe të bëj vullnetin Tënd gjatë gjithë jetës. Në emrin e Jezusit unë lutem. Amen!”

“Pendohuni dhe secili nga ju le të pagëzohet në emër të Jezus Krishtit për faljen e mëkateve dhe ju do të merrni dhuratën e Frymës së Shenjtë” (Veprat 2:38).

Nëse vendosni ta pranoni sot Jezusin në jetën tuaj, mirë se erdhët në famijen e Perëndisë. Në mënyrë që të vini më pranë Perëndisë, Bibla na thotë që ta vijojmë më tej përkushtimin tonë.

- Pagëzohuni në uji, siç urdhërohet nga Jezus Krishti.
- Tregoji dikujt për besimin tënd të ri në Krishtin.
- Kalo kohë me Perëndinë çdo ditë. Nuk ka nevojë të jetë një periudhë e gjatë kohe. Mjafton të zhvillosh zakonin e të luturit dhe të lexuarit të Fjalës së Tij, Biblës, çdo ditë. Kërkoji Perëndisë të rritë besimin tënd dhe të kuptuarit e Biblës.
- Kërko bashkësi me ndjekës të tjerë të Jezusit. Gjej një grup miqsh besimtarë për t’iu përgjigjur pyetjeve që ke dhe për të të mbështetur ty.
- Gjej një kishë lokale në të cilën mund të adhurosh Perëndinë.

A je bërë sot ndjekës i Jezusit? Të lutem shtyp “PO” ose “JO”

A je ndjekës i Jezusit? Të lutem shtyp këtu

ÇFARË MENDON? - Të gjithë kemi mëkatur dhe meritojmë gjykimin e Perëndisë. Perëndia, Ati e dërgoi Birin e Tij të vetëm për të përmbushur gjykimin për ata që besojnë në Të. Jezusi, krijuesi dhe Biri i përjetshëm i Perëndisë, që bëri një jetë pa mëkat, na deshi kaq shumë sa që vdiq për mëkatet tona, duke marrë ndëshkimin që ne e meritonim, u varros dhe u ringjall prej së vdekurish, sipas Biblës. Nëse vërtet e beson dhe ke besim në zemrën tënde, prano vetëm Jezusin si Shpëtimtarin tënd, duke shpallur: *“Jezusi është Zot!”* dhe do të shpëtohesh nga gjykimi dhe do ta kalosh gjithë përjetësinë me Perëndinë në qiell.

Cila është përgjigjja jote?

Po, sot vendosa të ndjek Jezusin.

Po, jam prej kohësh ndjekës i Jezusit.

Kam ende pyetje.

Një kërkesë nga autori

“Mbinatyrorja” është një punim i përmbledhur i librit tim akademik dhe të hollësishëm: *“Bota e padukshme: Rizbulimi i botëkuptimit mbinatyror të Biblës”* (Lexham Press, 2015). Librin *“Bota e padukshme”* e gjeni në gjuhën anglezë në Amazon.com

Shpresoj ta keni gjetur librin *“Mbinatyrorja”* si frymëzues frymor. Kam mundësinë ta dhuroj këtë libër, për shkak të donacioneve bujare të njerëzve, që kujdesen për përmbajtjen e teksteve. Ju lutem, merreni në konsideratë të jepni për *“Miqlat”* nëpërmjet miqlat.org ose nakedbible.org, që të mundësojmë më shumë tekste falas, të mundshme.

Për më shumë mësim biblike, ju lutemi vizitoni faqen time të internetit: drmsb.com, si dhe dëgjoni Podcastin tim *“myNaked Bible”* në nakedbiblepodcast.com. Emri *“Naked Bible”* (në shqip: Bibla e zhveshur) pasqyron dëshirën time për të dhënë mesim vetëm nga teksti biblik pa e filtruar atë përmes traditës moderne, denominacioneve dhe filtrave të tjerë fetarë.

Siç do ta zbuloni në faqen time të internetit, unë shkruaj gjithashtu edhe letërsi fantastiko-shkencore si një mjet për t'i futur njerëzit në teologjinë biblike. Romanet e mia (aktualisht *“Fasada”* dhe vazhdimi i tij *“Paralajmërimi”*) janë të disponueshëm vetëm në gjuhën angleze përmes Amazon.com.